

Utbildningsutskottets betänkande

1976/77: 20

med anledning av propositionen 1976/77: 59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m. jämte motioner

1 Inledning

Sedan regeringen i propositionen 1976/77: 100 bilaga 12 beräknat medel till Utbildning och forskning inom högskolan m. m. har regeringen i propositionen 1976/77: 59 lagt fram förslag till högskolelag och vissa andra lagar. I propositionen behandlas också bl. a. indelningen i högskoleenheter på olika högskoleorter, frågor om kommunal högskoleutbildning och om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar samt vissa studieorganisatoriska och tjänsteorganisatoriska frågor. Vidare läggs fram förslag om ändringar i journalistutbildningen m. fl. utbildningar. Slutligen föreslås medelsanvisningar för högskolan m. m. för budgetåret 1977/78.

Med anledning av propositionen har väckts 54 motioner med något över 100 yrkanden. Vidare har under allmänna motionstiden år 1976 och år 1977 framställts ett antal motionsyrkanden med anknytning till de frågor som tas upp i propositionen 1976/77: 59 och som utskottet därför funnit sig böra behandla i detta sammanhang.

I anslutning till innehållsförteckningen i slutet av betänkandet redovisas — bilaga 5 — på vilka sidor i detta som motionsyrkandena finns återgivna samt under vilka punkter och på vilka sidor ställning tas till de olika yrkandena. I bilagan redovisas också i vilka moment av utskottets hemställan under respektive punkt som motionsyrkandena tas upp. Vidare anges nummer på reservationer och särskilda yttranden som föranletts av motioner.

I propositionen framförda förslag under anslagsrubrikerna Forskning och utvecklingsarbete för högskoleutbildning m. m. samt Extra utgifter vid universiteten m. m. kommer utskottet att behandla senare (jfr prop. 1976/77: 108 om alkoholpolitiken).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll har i denna sammanfattats på följande sätt.

I anslutning till riksdagens beslut år 1975 om reformering av högskoleutbildningen läggs i propositionen fram förslag i vissa delar som kräver riksdagens medverkan inför reformens genomförande den 1 juli 1977. Förslaget grundar sig främst på det arbete som utförts av den centrala organisationskommittén (H 75) och de regionala organisationskommittéerna för högskolcreformen.

Förslag till högskolelag läggs fram. I lagen behandlas högskolans uppgifter och ges allmänna föreskrifter för verksamheten. Dessutom tar lagen upp huvuddragen i högskolans organisation.

Vidare tar propositionen upp indelningen i högskoleenheter på olika högskoleorter. Enligt förslagen skall det finnas en högskoleenhet på varje ort utom i Göteborg och Stockholm där flera enheter föreslås. Organisationen för utbildningarna på kulturområdet i Stockholmsregionen skall övervägas ytterligare inför budgetåret 1978/79.

Vissa frågor om kommunal högskoleutbildning tas upp. Någon förändring i fråga om huvudmannaskap för den kommunala högskolan föreslås inte. Frågor om tjänsteorganisation och statsbidrag behandlas, liksom andra organisatoriska frågor.

Med utgångspunkt i obligatoriekommitténs betänkande Kårobligatorium? behandlas frågan om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar. Enligt förslagen i propositionen skall den nuvarande skyldigheten att vara medlem i och erlägga avgift till viss eller vissa studerandesammanslutningar bestå efter den 1 juli 1977. I anslutning här till läggs förslag fram om bl. a. lag om obligatoriska studerandesammanslutningar och om elektorsförsamlingar för val av representanter för studerande i högskoleorgan. Någon utvidgning av obligatoriet till utbildningar som i dag inte omfattas av obligatoriet skall emellertid inte ske. På sikt bör obligatoriet avskaffas.

I propositionen behandlas också sammansättningen av vissa organ inom högskolan. Frågan om representation för allmänintressen och verksamheten för de anställda och de studerande tas upp. De organ som behandlas är högskolestyrelse, regionstyrelse, linjenämnd, fakultets/sektionskollegium och fakultets/sektionsnämnd samt styrelse för institution eller annan arbetsenhet.

I ett särskilt avsnitt behandlas vissa studieorganisatoriska och tjänsteorganisatoriska frågor. I vad gäller betyg anförs att frågan om vilken betygsskala som skall användas måste bedömas från fall till fall efter de särskilda förutsättningar som gäller för varje enskild utbildningslinje. I propositionen anmäls att universitets- och högskoleämbetet respektive skolöverstyrelsen får i uppdrag att i samband med fastställande av utbildningsplaner ange vilket betygssystem som skall användas för varje allmän utbildningslinje.

I propositionen behandlas också några särskilda utbildningsområden. Mot bakgrund av journalistutbildningsutredningens betänkande A jour läggs förslag fram om ändringar i journalistutbildningen. Med utgångspunkt i förslag från 1976 års vårdutbildningsberedning (VÅRD-76) redovisas ställningstaganden till vissa kortare vårdutbildningsgångar. Vidare tas vissa frågor om utbildningen på kulturområdet upp. Förslag läggs också fram om en ändrad juristutbildning och om särskild studiegång till läkare för sjuksköterskor.

Slutligen läggs i propositionen fram förslag om anslag för högskolan för budgetåret 1977/78. I anslutning härtill behandlas också frågor om anslagssystem m. m., bl. a. med avseende på fritt tillträde till vissa delar av högskoleutbildningen.

2 Reformering av högskoleutbildningen

2.1 Lagförslagen

2.1.1 Förslag till Högskolelag

Härigenom föreskrives följande.

Uppgifter för högskolan

1 § Inom högskolan skall bedrivas utbildning, forskning och utvecklingsarbete.

2 § Utbildningen inom högskolan skall bygga på vetenskaplig grund.

Utbildningen skall anordnas så att de studerande förvärvar kunskaper och färdigheter samt utvecklar sin förmåga att kritiskt bedöma företeelser av skilda slag. Utbildningen skall främja att de studerande förbereder sig för skilda yrken eller vidareutvecklar sig inom yrken som de redan utövar. Inom utbildningen skall kunskaper och färdigheter som har vunnits inom arbets- och samhällslivet i övrigt tas tillvara.

All utbildning skall främja de studerandes personliga utveckling.

Som ett allmänt mål för utbildningen gäller att den skall främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

3 § Forskningen inom högskolan skall syfta till att vinna ytterligare kunskaper och till att finna vetenskaplig grund för utbildning och annan verksamhet.

4 § Utvecklingsarbetet inom högskolan skall syfta till att främja utvecklingen inom sådana områden, av konstnärlig eller annan karaktär, som berörs av utbildningen och forskningen.

5 § Verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet tryggas.

6 § Till verksamheten inom högskolan skall höra att sprida kännedom om forskning och utvecklingsarbete. Kännedom skall också spridas om vilka erfarenheter och kunskaper som har vunnits och om hur dessa erfarenheter och kunskaper skall kunna tillämpas.

Allmänna föreskrifter om verksamheten inom högskolan

7 § Utbildningen inom högskolan skall planeras med hänsyn till samhällets behov av utbildade och individernas behov och önskemål. Samma hänsyn skall tagas när resurserna för utbildning fördelas inom högskolan.

När utbildningen planeras skall åtgärder vidtagas som främjar att

utbildningen kan ingå i en växling mellan studier och yrkesverksamhet (återkommande utbildning).

8 § Utbildningen inom högskolan skall omfatta grundläggande högskoleutbildning och forskarutbildning.

Inom högskolan kan även meddelas annan utbildning än grundläggande högskoleutbildning och forskarutbildning. Föreskrifter om sådan annan utbildning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

9 § Grundläggande högskoleutbildning skall bygga på att de studerande har gått igenom en linje i gymnasieskolan som omfattar minst två läsår eller att de har motsvarande utbildning eller erfarenhet. Regeringen eller myndighet som regeringen utser kan för viss grundläggande högskoleutbildning föreskriva annat.

Forskarutbildning skall bygga på att de studerande har gått igenom grundläggande högskoleutbildning eller att de har annan därmed jämförlig utbildning eller erfarenhet.

10 § Den som uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor har rätt att bli antagen som studerande till utbildning inom högskolan, om ej annat följer av beslut eller föreskrift som avses i 11, 12 eller 13 §.

11 § Riksdagen kan bestämma hur många studerande som högst får antagas till viss utbildning inom högskolan.

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser. Riksdagen kan dock för viss utbildning besluta att sådan begränsning ej får ske eller att begränsning får ske endast om vissa villkor är uppfyllda.

12 § Utlänning som ej är bosatt i landet eller som har bosatt sig här i huvudsakligt syfte att få utbildning får antagas som studerande till utbildning inom högskolan enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

13 § Finns ej plats för alla sökande i fall som avses i 11 eller 12 § bestämmes företrädet mellan sökandena enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

14 § Som allmänna principer för forskningen inom högskolan skall gälla att forskningsproblem får fritt väljas och formuleras, att forskningsmetoder får fritt utvecklas samt att forskningsresultat får fritt publiceras.

15 § Huvudmän för högskolan är staten samt, efter medgivande av regeringen eller myndighet som regeringen utser, kommun och landstingskommun. Sådant medgivande får avse endast grundläggande högskoleutbildning.

Högskolans organisation

16 § Verksamheten inom högskolan skall ledas av lokala styrelser, rektorsämbeten, linjenämnder, fakultetsnämnder, sektionsnämnder samt

styrelser för institutioner och andra arbetsenheter.

Vid högskoleenheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde får i stället för fakultetsnämnder och sektionsnämnder finnas andra organ enligt vad som föreskrives i 25 §.

17 § Vid statlig enhet inom högskolan (högskoleenhet) skall finnas en styrelse och ett rektorsämbete. Styrelsen skall ha inseende över högskoleenhetens alla angelägenheter och svara för att enhetens uppgifter fullgöres. Rektorsämbetet skall under styrelsen fortlöpande ha det närmaste inseendet över allt som rör högskoleenheten.

18 § I styrelsen för högskoleenhet skall ingå

1. företrädare för allmänna intressen och

2. företrädare för verksamheten inom styrelsens verksamhetsområde.

Företrädare för de anställda och de studerande inom styrelsens verksamhetsområde har rätt att ingå i styrelsen.

Företrädarna för allmänna intressen skall utgöra omkring en tredjedel av antalet ledamöter.

Tredje stycket gäller ej styrelsen för högskoleenheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Föreskrifter om den närmare sammansättningen av denna styrelse meddelas av regeringen.

19 § Skolstyrelsen skall vara lokal styrelse för kommuns grundläggande högskoleutbildning.

Skolstyrelsen skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 49 § kommunallagen (1977: 000)¹.

Kommun kan besluta att annan kommunal nämnd i skolstyrelsens ställe skall vara lokal styrelse.

20 § Utbildningsnämnden skall vara lokal styrelse för landstingskommuns grundläggande högskoleutbildning.

Utbildningsnämnden skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 49 § kommunallagen (1977: 000)².

Landstingskommun kan besluta att annan landstingskommunal nämnd i utbildningsnämndens ställe skall vara lokal styrelse för landstingskommuns grundläggande högskoleutbildning eller del därav.

21 § För den grundläggande högskoleutbildningen skall finnas linjenämnder, om ej annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar.

Linjenämnds verksamhetsområde skall avse grundläggande högskoleutbildning vid en högskoleenhet eller en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt. Om det är lämpligt kan linjenämnds verksamhetsområde omfatta grundläggande högskoleutbildning vid mer än en högskoleenhet.

Linjenämnd skall inom sitt verksamhetsområde planera utbildningen och handlägga övriga frågor om vad utbildningen skall innehålla och om hur utbildningen skall organiseras.

¹ I dess lydelse enligt prop. 1975/76: 187.

² I dess lydelse enligt prop. 1975/76: 187.

22 § I linjenämnd skall ingå företrädare för verksamheten inom nämndens verksamhetsområde. I linjenämnd skall också ingå företrädare för yrkeslivet, om ej särskilda skäl föranleder annat. Företrädare för de anställda och de studerande inom nämndens verksamhetsområde har rätt att ingå i nämnden.

Avser linjenämnds verksamhetsområde grundläggande högskoleutbildning som anordnas av kommun eller landstingskommun, får styrelsen för denna utbildning utse en ledamot i linjenämnden utöver de ledamöter som avses i första stycket.

23 § För forskarutbildningen och forskningen vid högskolan inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde skall finnas fakultetsnämnder och sektionsnämnder.

Fakultetsnämnds verksamhet skall avse ett särskilt vetenskapsområde (fakultet) i en högskoleregion. Sektionsnämnds verksamhet skall avse en del av en fakultet (sektion) i en högskoleregion.

Fakultetsnämnd och sektionsnämnd skall inom sitt verksamhetsområde

1. planera forskarutbildningen,
2. handlägga övriga frågor om vad forskarutbildningen skall innehålla och om hur forskarutbildningen skall organiseras samt
3. handlägga vissa frågor om planering av forskningen.

24 § I fakultetsnämnd och sektionsnämnd skall ingå företrädare för verksamheten inom nämndens verksamhetsområde. Företrädare för de anställda och de studerande inom fakultetsnämnds och sektionsnämnds verksamhetsområde har rätt att ingå i nämnden. I fakultetsnämnd och sektionsnämnd kan ingå företrädare för sådant forsknings- och utvecklingsarbete utanför högskolan som har anknytning till nämndens verksamhetsområde.

25 § För forskningen och forskarutbildningen vid högskoleenheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde får finnas andra organ än fakultetsnämnder och sektionsnämnder. Föreskrifter om dessa andra organ meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

26 § Vid högskoleenhet skall utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet bedrivas inom institutioner eller andra arbetsenheter.

Institution eller arbetsenhet skall ledas av en styrelse, om ej annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar.

Företrädare för de anställda och de studerande inom institution eller arbetsenhet har rätt att ingå i styrelsen för institutionen respektive arbetsenheten.

Centrala och regionala myndigheter

27 § För högskolan skall finnas centrala förvaltningsmyndigheter enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

28 § Landet skall vara indelat i sex högskoleregioner.

29 § För högskoleregion skall finnas en regionstyrelse.

30 § Regionstyrelse skall för högskoleregionen planera och samordna den grundläggande högskoleutbildningen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

31 § I regionstyrelse skall ingå

1. företrädare för allmänna intressen och
2. företrädare för verksamheten inom högskolan i regionen.

Företrädare för de anställda och de studerande inom högskolan i regionen har rätt att ingå i regionstyrelsen.

Företrädarna för allmänna intressen skall utgöra omkring två tredjedelar av antalet ledamöter.

Särskilda föreskrifter

32 § De ledamöter i styrelsen för högskoleenhet som skall vara företrädare för allmänna intressen skall väljas av den eller de kommuner och landstingskommuner till vilken eller vilka högskoleenheten är förlagd. Hur många av dessa ledamöter som skall väljas av varje kommun eller landstingskommun bestämmes av regionstyrelsen. I ärendet skall regionstyrelsen samråda med den eller de kommuner och landstingskommuner som beröres.

Kommun kan i samråd med landstingskommunen besluta att landstingskommunen skall fullgöra kommunens skyldighet enligt första stycket.

Val av ledamöter skall vara proportionellt, om det begäres av minst så många väljande som motsvarar det tal vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns särskilda föreskrifter.

I fråga om styrelsen för högskoleenheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde gäller föreskrifter som regeringen meddelar i stället för första—tredje styckena i denna paragraf.

33 § Sådan ledamot i lokalt organ enligt denna lag som skall företräda de studerande eller de anställda utses och entledigas enligt föreskrifter i lag eller i annan författning. Detsamma gäller i fråga om lokalt organ som inrättats enligt föreskrift av regeringen.

I sådan annan författning som avses i första stycket får överlämnas åt enskild individ och sammanslutning att utse ledamot.

34 § Till grundläggande högskoleutbildning som anordnas av kommun eller landstingskommun antages sökande utan avseende på kyrkobokföringsort.

Har kommun tagit emot studerande som ej är kyrkobokförd inom kommunen, har kommunen rätt till ersättning för utbildningen. Ersättningen skall utges av den kommun där den studerande är kyrkobokförd. Ersättningen skall utgå med det belopp som föreskrives av regeringen eller myndighet som regeringen utser, om kommunerna ej kommer överens om annat.

Andra stycket äger motsvarande tillämpning på grundläggande högskoleutbildning som anordnas av landstingskommun.

35 § Regeringen får överlämna till organ som Landstingsförbundet utser att antaga studerande i grundläggande högskoleutbildning som anordnas av kommun eller landstingskommun.

36 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om organisationen av kommuns och landstingskommuns högskoleutbildning samt om kommuns och landstingskommuns befattning i övrigt med sådan utbildning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

37 § Inom högskolan får anordnas försöksverksamhet. Föreskrifter om försöksverksamhet meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser. I sådan föreskrift får göras undantag från föreskrift i denna lag.

38 § Regeringen eller myndighet som regeringen utser meddelar ytterligare föreskrifter i ämne som behandlas i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977 då lagen (1975: 168) om rätt för sammanslutningar av studerande eller anställda att utse ledamöter i styrelse eller annat organ vid läroanstalt för högre utbildning skall upphöra att gälla. Regeringen får föreskriva undantag från föreskrift i högskolelagen för viss verksamhet inom högskolan för tiden till och med utgången av juni 1978.

2.1.2 Förslag till

Lag om obligatoriska studerandesammanslutningar

Härigenom föreskrives följande.

1 § Studerande vid högskoleenhet skall vara medlem i studentkår eller elevkår som finns vid enheten.

Skyldigheten skall avse medlemskap i sådan kår

1. som omedelbart före den 1 juli 1977 fanns vid läroanstalt som helt eller delvis har gått upp i högskoleenheten och

2. som de studerande vid den tidigare läroanstalten omedelbart före den 1 juli 1977 var skyldiga att tillhöra enligt någon av följande författningar, nämligen universitetsförordningen (1964: 461), förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna, förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor, förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna, förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna, förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna, förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan och provisoriska stadgan den 27 maj 1971 för musikhögskolorna.

2 § Finns vid högskoleenhet mer än en studentkår eller elevkår, som avses i 1 §, skall den studerande tillhöra den eller de av dessa som han närmast hade varit skyldig att tillhöra enligt de föreskrifter som gällde omedelbart före den 1 juli 1977.

3 § Studerande vid högskoleenhet skall även vara medlem i nation eller studentförening för fakultet som finns vid enheten.

Skyldigheten skall avse medlemskap i sådan nation eller studentförening för fakultet

1. som omedelbart före den 1 juli 1977 fanns vid läroanstalt som helt eller delvis har gått upp i högskoleenheten och

2. som de studerande vid den tidigare läroanstalten omedelbart före den 1 juli 1977 var skyldiga att tillhöra enligt bestämmelser meddelade med stöd av 88 § universitetsförordningen (1964: 461).

4 § Den studerande skall tillhöra den nation eller den eller de studentföreningar för fakultet som han närmast hade varit skyldig att tillhöra enligt de föreskrifter som gällde omedelbart före den 1 juli 1977.

5 § Regeringen får föreskriva att de studerande vid viss utbildning ej skall vara skyldiga att vara medlemmar i studentkår, elevkår, nation eller studentförening för fakultet. Regeringen får överlåta på förvaltningsmyndighet att meddela sådan föreskrift.

Föreskrift som avses i första stycket skall ha till syfte att ej utvidga den skyldighet att tillhöra studerandesammanslutningar som gällde omedelbart före den 1 juli 1977.

6 § Studerande som ej är skyldig att vara medlem i studentkår, elevkår, nation eller studentförening för fakultet har rätt att på begäran bli medlem i sådan sammanslutning vid högskoleenheten. Finns flera sådana sammanslutningar vid enheten har han rätt att bli medlem i den eller de av dessa som närmast får anses vara avsedd för grupp av studerande som han tillhör.

7 § Styrelsen för högskoleenheten skall pröva fråga om skyldighet eller rätt att tillhöra studentkår, elevkår, nation eller studentförening för fakultet vid enheten.

8 § Studentkår, elevkår, nation och studentförening för fakultet skall ha till ändamål att främja medlemmarnas studier och vad därmed äger sammanhang.

9 § För studentkår, elevkår, nation och studentförening för fakultet skall finnas stadgar.

I stadgarna skall finnas bestämmelser om rätt för studerande att vinna inträde, om styrelse, kuratorer eller andra funktionärer, som skall handha sammanslutningens angelägenheter, och om de avgifter som medlemmarna skall erlägga. Dessutom skall finnas de övriga bestämmelser som kan behövas.

Stadgarna skall antagas av sammanslutningen. De bestämmelser som behandlar medlems inträde och utträde samt avgifter är giltiga endast om de har godkänts av styrelsen för högskoleenheten.

10 § Två eller flera sammanslutningar som avses i 8 § får besluta att de skall slås ihop till en sammanslutning.

11 § Underlåter studerande att söka inträde i studentkår, elevkår, nation eller studentförening för fakultet som han är skyldig att tillhöra, får styrelsen för högskoleenheten förordna att den studerande skall avstängas från prov till dess rättelse har skett. Detsamma gäller om han ej betalar sådan avgift till sammanslutningen som har fastställts enligt gällande föreskrifter i stadgarna för sammanslutningen.

12 § Talan mot beslut av styrelsen för högskoleenhet enligt denna lag föres genom besvär hos universitets- och högskoleämbetet eller, såvitt avser Sveriges lantbruksuniversitet, hos regeringen.

Talan mot beslut av universitets- och högskoleämbetet enligt denna lag föres genom besvär hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

2.1.3 Förslag till

Lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet

Härigenom föreskrives följande.

1 § Vid varje högskoleenhet skall finnas en elektorsförsamling.

2 § Elektorsförsamlingen skall pröva om företrädare för de studerande vid högskoleenheten skall ingå som ledamöter i sådant organ vid enheten i vilket företrädare för de studerande har rätt att ingå. Finner elektorsförsamlingen att företrädare för de studerande skall ingå i visst sådant organ, skall församlingen utse dessa företrädare.

Regeringen eller myndighet som regeringen utser kan föreskriva att första stycket ej skall gälla för visst organ.

3 § I elektorsförsamlingen skall ingå det antal elektorer som styrelsen för högskoleenheten bestämmer. Antalet får dock ej överstiga 100.

4 § Vid högskoleenhet där det finns sådan studentkår eller elevkår som avses i lagen (1977: 000) om obligatoriska studerandesammanslutningar skall elektorer utses genom val.

5 § För val som avses i 4 § skall det vid högskoleenheten finnas en valkrets för varje sådan studentkår eller elevkår vid enheten som avses i lagen (1977: 000) om obligatoriska studerandesammanslutningar.

Finns vid högskoleenheten studerande som ej är skyldiga att tillhöra studentkår eller elevkår, skall det även finnas en särskild valkrets för dessa studerande.

6 § Styrelsen för högskoleenhet som avses i 4 § fördelar antalet elektorer mellan valkretsarna, med hänsyn till antalet studerande inom kretsarna.

Till varje valkrets skall dock alltid föras minst två elektorer.

7 § Inom valkrets som avses i 6 § första stycket skall elektorerna utses av sådant organ inom kåren som utsetts direkt eller indirekt genom allmänt val av medlemmarna i kåren. Finns ej sådant organ skall elektorerna väljas i allmänt val av medlemmar.

8 § Inom valkrets som avses i 5 § andra stycket skall valkretsarnas elektorer utses genom val. Närmare föreskrifter om sådant val meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Valbar till elektor inom valkrets som avses i 5 § andra stycket är den som anmäles till styrelsen för högskoleenheten inom den tid som styrelsen bestämmer.

9 § Vid högskoleenhet där det ej finns sådan studentkår eller elevkår som avses i lagen (1977: 000) om obligatoriska studerandesammanslut-

ningar skall elektorers utses genom val. Därvid äger 8 § motsvarande tillämpning.

10 § Om ej särskilda skäl föranleder annat, skall elektorers utses för ett år i sänder. Mandatperioden skall räknas från den dag som föreskrives av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

11 § Besked om vilka personer som har utsetts till elektorers enligt 7 § för viss mandatperiod skall lämnas till styrelsen för högskoleenheten senast den dag som styrelsen bestämmer. Lämnas ej sådant besked inom rätt tid har den kår som beröres förlorat rätten att utse elektorers för mandatperioden.

12 § Talan mot beslut av styrelsen för högskoleenhet enligt denna lag föres genom besvär hos universitets- och högskoleämbetet eller, såvitt avser Sveriges lantbruksuniversitet, hos regeringen.

Talan mot beslut av universitets- och högskoleämbetet enligt denna lag föres genom besvär hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

För den mandatperiod som börjar den 1 juli 1977 kan regeringen eller myndighet som regeringen utser föreskriva att företrädare för de studerande i organ vid högskoleenhet skall utses på annat sätt än som följer av denna lag.

2.1.4 Förslag till

Lag om ändring i universitetsförordningen (1964: 461)

Härigenom föreskrives att 86, 88 och 89 §§ universitetsförordningen (1964: 461)¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Förordningen omtryckt 1975: 336.

Senaste lydelse av

88 § 1976: 706

förordningens rubrik 1975: 336.

2.1.5 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna

Härigenom föreskrives att 28 och 29 §§ förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Förordningen omtryckt 1971: 343. Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 1220.

2.1.6 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor

Härigenom föreskrives att 101—103 §§ förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Förordningen omtryckt 1971: 423. Senaste lydelse av förordningens rubrik 1976: 973.

2.1.7 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna

Härigenom föreskrives att 32 och 33 §§ förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 1217.

2.1.8 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrotts-högskolorna

Härigenom föreskrives att 30 och 31 §§ förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 415.

2.1.9 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna

Härigenom föreskrives att 56 och 57 §§ förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Förordningen omtryckt 1971: 463. Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 361.

2.1.10 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan

Härigenom föreskrives att 22 och 23 §§ förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1977.

¹ Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 50.

2.2 Propositionens hemställan

Regeringen har (s. 152) under rubriken Reformerings av högskoleutbildningen, avsnittet s. 23—152 i propositionen,

dels föreslagit riksdagen att

1. antaga de inom utbildningsdepartementet upprättade förslagen till

a) högskolelag,

- b) lag om obligatoriska studerandesammanslutningar,
- c) lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet,
- d) lag om ändring i universitetsförordningen (1964: 461),
- e) lag om ändring i förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna,
- f) lag om ändring i förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor,
- g) lag om ändring i förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna,
- h) lag om ändring i förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna,
- i) lag om ändring i förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna,
- j) lag om ändring i förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan,
- 2. godkänna den indelning i högskoleenheter som förordats i propositionen,
- 3. godkänna de riktlinjer för kommunal högskoleutbildning som redovisats i propositionen,
- 4. bemyndiga regeringen att göra ändringar av statsbidragsreglerna för kommunal högskoleutbildning enligt vad som förordats i propositionen,
- 5. bemyndiga regeringen att föra rektors bottentjänst över stat, dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen i övrigt anförts.

2.3 Motionsyrkanden

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1975/76

1975/76: 1420 av herr Hermansson m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att arbetet med att finna alternativa urvalsmetoder till utbildningar med sökandeöverskott har till utgångspunkt *dels att* åstadkomma en rättvis social fördelning på alla utbildningar samt *dels* vid urval bland sökande ta stor hänsyn till erfarenhet från arbetslivet (yrkandet 2).

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 764 av herr Alemyr m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar att de graderade betygen avskaffas i förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna, fritidsledarutbildningarna, de vårdyrkesutbildningar som i dag har en tregradig betygsskala, bibliotekarieutbildningen samt journalistutbildningen,

1976/77: 1161 av fru Nordlander m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen hos regeringen hemställer att staten tar över huvudmannaskapet för vårdyrkesutbildningen, samtidigt som den tekniskt inordnas i högskoleutbildningen (yrkandet 2).

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1358 av herr Hedberg m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att högskolan i Halmstad från och med den 1 juli 1977 erhåller en högskolestyrelse eller en likvärdig styrelseform (yrkandet 1),

1976/77: 1360 av herr Signell m. fl. (s, c, m, fp) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för

1. att planeringsarbetet bör bedrivas så att de två sista orterna av utbyggnadsorterna — Halmstad och Skövde — bör få sin statliga högskoleenhet till läsåret 1978/79,

2. att interimistiska högskolestyrelser tillsätts för högskoleutbildningen i Halmstad och Skövde för tid intill dess statlig enhet etableras på orterna,

1976/77: 1362 av herr Andersson i Lycksele (s) vari yrkas att riksdagen

1. anholder att regeringen inför läsåret 1978/79 prövar möjligheterna att tidigarelägga antagningen till högskolan till den 1 mars och därvid medverka till att en enhetlighet i antagningsförfarandet uppnås,

2. anholder att regeringen samtidigt prövar möjligheten att sammanföra utvecklingen av datasystemen för intagning till gymnasieskolan och antagningen till högskolan, för att inom en nära framtid uppnå en enhetlighet och en god samhällsekonomisk lösning,

1976/77: 1364 av herrar Aulin (m) och Ollén (m) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att en särskild högskoleenhet inrättas i Malmö, omfattande lärarhögskolan, förskoleseminariet, musikhögskolan, den särskilda ämnesutbildningen i musik (SÄMUS) och statens scenskola i Malmö,

2. därest yrkandet under 1 inte skulle bifallas ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvärdering av de stora högskoleenheternas organisation,

1976/77: 1366 av herr Biörck i Värmdö (m) såvitt gäller yrkandena

A. att riksdagen beslutar ändra det vid propositionen 1976/77: 59 fogade förslaget till högskolelag i enlighet med vad som i motionen anförts

1. om institutionsstyrelsen och prefekten (yrkandet A 1),
2. om fakulteterna (yrkandet A 2),
3. om fakultetskollegiet (yrkandet A 3),
4. om antalet medlemmar i fakultetsnämnden m. m. (yrkandet A 4),
5. om utbildningsnämnd (yrkandet A 6),
6. om högskolestyrelsen (yrkandet A 7),
7. om högskoleenhets rektor (yrkandet A 8),
8. om studierektorsfunktionen (yrkandet A 9),

9. om sjukgymnastutbildningen (yrkandet A 10),
10. om statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (yrkandet A 11),
11. om vissa språkliga anmärkningar (yrkandet A 12),
 - B. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs
12. om professorstillsättningar (yrkandet B 1),
13. om pensionsåldern (yrkandet B 2),
14. om linjenämnder (yrkandet B 3),
15. om forskarutbildningen (yrkandet B 4),

1976/77: 1367 av herr Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av erfarenheterna av antagningsreglerna för spärrade linjer i enlighet med vad som anförts i motionen,

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. uttalar att gemensamma linjenämnder får inrättas för utbildningar under statligt och primärkommunalt huvudmannaskap (yrkandet 1),

2. begär att regeringen i tillämpningsföreskrifter möjliggör att institutioner och arbetsenheter direkt kan underställas högskolestyrelsen (yrkandet 2),

1976/77: 1373 av herr Henrikson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att för det som för närvarande benämns tekniska fakulteten vid universitetet i Linköping fastställs namnet »tekniska högskolan i Linköping»,

1976/77: 1375 av fru Lindquist (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att förskoleseminariet, lärarhögskolan och statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor i Mölndal skall utgöra en högskoleenhet,

1976/77: 1376 av fru Lindquist (m) vari yrkas att riksdagen beslutar om ytterligare översyn av den organisatoriska ställningen beträffande följande skolor i Göteborg, nämligen musikhögskolan, statens scenskola, den särskilda ämnesutbildningen i musik (SÄMUS), Valands konstskola och Konstindustriskolan,

1976/77: 1381 av fru Rydle (m) och fru Diesen (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den aviserade kommittén om vårdyrkesutbildning får i uppdrag att även pröva frågan om statligt huvudmannaskap för sjuksköterskeutbildning,

1976/77: 1383 av herr Strindberg m. fl. (m, c, fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att tekniska fakulteten vid universitetet i Linköping erhåller namnet »tekniska högskolan i Linköping»,

1976/77: 1384 av fru Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar anta följande såsom motionärens förslag betecknade ändring i 10 § förslaget till lag om obligatoriska studerandesammanslutningar:

Propositionens förslag

10 § Två eller flera sammanslutningar som avses i 8 § får besluta att de skall slås ihop till en sammanslutning.

Motionärens förslag

10 § Två eller — — en sammanslutning. *Sammanslutning får delas i två sammanslutningar endast om särskilda skäl föreligger. Beslut därom fattas av styrelsen för högskoleenheten.*

1976/77: 1385 av fru Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att bedömningen av antalet betygssteg måtte ske som förordats men gälla såväl när det är fråga om fler som om färre än tre betygssteg,

1976/77: 1397 av herr Gustafsson i Barkarby m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning med syfte att överföra jordbrukets högskolor till utbildningsdepartementets ansvarsområde,

1976/77: 1401 av fru Hambræus m. fl. (c, s, m, fp) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att högskolan i Falun/Borlänge ges namnet högskolan i Dalarna (yrkandet 1),

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utredning om huvudmannaskapet för högskoleutbildningen (yrkandet 4),

2. beslutar godta vad som i motionen anförts om linjenämnds verksamhetsområde (yrkandet 5),

3. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om samordning av antagningen till statlig och kommunal högskoleutbildning (yrkandet 6).

4. uttalar att kårobligatoriet bör avskaffas (yrkandet 7),

5. beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om förhandlingar i syfte att snarast möjligt avskaffa kårobligatoriet (yrkandet 8),

6. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om befrielse från det obligatoriska medlemskapet för vissa grupper av studerande (yrkandet 9),

7. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om regionstyrelsernas förhållande till högskoleutbildningen inom jordbruksdepartementets område (yrkandet 10),

8. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om högskolestyrelsens medverkan vid avgivande av förslag till rektor (yrkandet 11),

9. vid bifall till yrkandena 5 och 6 i motionen beslutar anta följande såsom motionärernas förslag betecknade ändringar i 21 och 35 §§ förslaget till högskolelag (yrkandet 16 delvis):

Propositionens förslag

Motionärernas förslag

21 §

För den — — — — — regeringen meddelar.

Linjenämnds verksamhetsområde skall avse grundläggande högskoleutbildning vid en högskoleenhet eller en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt. Om det är lämpligt kan linjenämnds verksamhetsområde omfatta grundläggande högskoleutbildning vid mer än en högskoleenhet.

Linjenämnds verksamhetsområde skall avse grundläggande högskoleutbildning vid en högskoleenhet eller en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt. Om det är lämpligt kan linjenämnds verksamhetsområde omfatta grundläggande högskoleutbildning vid mer än en högskoleenhet *eller kommunal eller landstingskommunal läroanstalt.*

Linjenämnd skall — — — — — skall organiseras.

35 §

Regeringen får överlämna till organ som Landstingsförbundet utser att antaga studerande i grundläggande högskoleutbildning som anordnas av kommun eller landstingskommun.

1976/77: 1409 av herr Unckel (m) och fru Diesen (m) såvitt gäller yrkandet att riksdagen, för att garantera det fria tillträdet, beslutar att godkända studier på enstaka kurser, motsvarande totalt minst 120 poäng, skall berättiga till examen (yrkandet 4),

1976/77: 1410 av herr Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. avslår förslagen till Högskolelag, Lag om obligatoriska studerandesammanslutningar, Lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet och därav följande lagar om ändringar i förordningar för universitet och högskolor (yrkandet 1),

2. hos regeringen hemställer om en ny utredning enligt de riktlinjer som anges i motionen och som sammanfattats i det i motionen presenterade niopunktsprogrammet (yrkandet 2).

2.4 Utskottet

2.4.1 Högskolelag

Propositionen (s. 3—8, 14—57). Förslaget till högskolelag innehåller endast vissa grundläggande föreskrifter för högskolan. Övriga föreskrifter som behövs bör meddelas av regeringen eller i den ordning regeringen föreskriver. För att detta skall kunna ske krävs i vissa fall en uttrycklig föreskrift i lagtexten. Detta gäller bl. a. i de fall då fråga är om att göra undantag från föreskrift i lagen. Föreskrifter av detta slag finns i 12 och 13 §§, 16 § andra stycket, 19 § andra stycket, 20 § andra stycket, 21 §, 26 § andra stycket, 32 § fjärde stycket och 37 §.

Vidare behövs föreskrifter i högskolelagen om att regeringen kan meddela ytterligare föreskrifter i de fall då regeringens kompetens enligt 8 kap. 7 § eller 11 kap. 6 § regeringsformen bygger på bemyndiganden i lag. Sådana föreskrifter i högskolelagen finns i 21 §, i vad den berör kommunal högskoleutbildning, i 33—36 §§ samt i 37 § i vad den avser kommunal högskoleutbildning.

I samtliga andra fall kan regeringen med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen meddela de föreskrifter som behövs utöver vad som sägs i högskolelagen. Regeringen har också rätt att delegera på myndighet att utfärda föreskrift. Någon uttrycklig föreskrift om regeringens rätt behövs ej i lagtexten. En uttrycklig erinran om regeringens rätt har dock, för att underlätta tolkningen av lagen, tagits in i 38 §. Av samma skäl har en uttrycklig upplysning om regeringens rätt att meddela föreskrifter tagits in i vissa paragrafer, såsom 8 § andra stycket, 9 § första stycket, 18 § fjärde stycket, 25 § första stycket andra meningen och 32 § fjärde stycket.

Till sin allmänna uppbyggnad innebär lagförslaget att föreskrifter om högskolans uppgifter samlats i början av förslaget (1—6 §§). Därefter följer allmänna föreskrifter om verksamheten inom högskolan (7—15 §§). I detta avsnitt har samlats dels föreskrifter om principerna för planeringen av utbildningen (7 §), dels föreskrifter om att utbildningen inom högskolan omfattar grundläggande högskoleutbildning och forskarutbildning samt i vissa fall även annan utbildning (8 §), dels allmänna föreskrifter om behörighet att vinna tillträde till högskoleutbildning (9 §), dels föreskrifter om rätt för behöriga sökande att vinna tillträde till högskoleutbildning (10 §), dels om antalet studerande och om urval m. m. (11—13 §§), dels föreskrifter om forskningens frihet (14 §), dels föreskrift om att staten, kommun och landstingskommun är huvudmän för högskolan (15 §). I ett följande avsnitt finns grundläggande föreskrifter om högskolans organisation (16—26 §§). Därefter kommer ett avsnitt om centrala och regionala organ för högskolan (27—31 §§). Lagens sista del innehåller vissa särskilda föreskrifter (32—38 §§). Här ges regler om hur vissa ledamöter i skilda organ skall ut-

ses (31—33 §§). Här finns också föreskrifter om riksrekrytering till kommunal och landstingskommunal högskoleutbildning och om interkommunal ersättning (34 §). Därefter följer en föreskrift som ger regeringen rätt att överlämna viss myndighetsutövning, antagning av vissa studerande, till ett organ inom Landstingsförbundet (35 §). Lagen avslutas dels med en föreskrift som bemyndigar regeringen och förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om kommunal och landstingskommunal högskoleutbildning m. m. (36 §), dels med en föreskrift om försöksverksamhet inom högskolan (37 §), dels med den nyssnämnda föreskriften i 38 §.

Utskottet. För två år sedan beslöt riksdagen att högskoleutbildningen skulle reformeras. Beslutet fattades på grundval av förslag som den dåvarande regeringen lagt fram i propositionen 1975: 9 om reformering av högskoleutbildningen (UbU 1975: 17, rskr 1975: 179). I propositionen förutsattes att reformen skulle börja genomföras den 1 juli 1977. Riksdagen hade inte något att erinra däremot.

Med utgångspunkt i riksdagens beslut har i första hand en central organisationskommitté (H 75) och sex regionala organisationskommittéer, universitetskanslersämbetet (UKÄ), skolöverstyrelsen (SÖ) och läroanstalterna haft att förbereda genomförandet av reformen.

I propositionen 1975: 9 uttalade föredraganden bl. a. att den vidgade högskolans samhällseliga betydelse motiverar att de grundläggande bestämmelserna för högskolan stadfästes i en högskolelag. Utskottet var ense med föredraganden om att en högskolelag borde utfärdas och framhöll att förslag till högskolelag måste föreläggas riksdagen senast våren 1977.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkade år 1975 i motionen 1975: 1873 att riksdagen skulle avvisa den då ifrågavarande propositionen. Riksdagen avtog yrkandet (UbU 1975: 17, rskr 179). I motionen 1976/77: 1410 yrkar nu samma parti att riksdagen bl. a. skall *avslå förslaget till högskolelag* i den nu ifrågavarande propositionen 1976/77: 59 samt hos regeringen hemställa om ny utredning enligt vissa i motionen angivna riktlinjer (yrkandena 1 och 2).

Med hänvisning till riksdagens beslut år 1975 samt det omfattande utredningsarbete som föregick detta beslut och det därefter genomförda förberedelsearbetet avstyrker utskottet yrkandet 1 såvitt det gäller högskolelag och yrkandet 2 i motionen 1976/77: 1410.

Utskottet följer fortsättningsvis i detta betänkande i huvudsak den *disposition* som återfinns i föredragande statsrådets anföranden. De avsteg som gjorts från denna disposition är främst motiverade av olika motionsyrkanden. Det sagda innebär bl. a. att utskottet under avsnittet Organisation för kommunal högskoleutbildning (2.3.3) kommer in på lydelsen av 21 § och 35 § högskolelagen samt under avsnittet Vissa

gemensamma frågor (4) behandlar 11 § och därmed sammanhängande frågor.

Det kan konstateras att förslaget till högskolelag i allt väsentligt bygger på vad som anförts av föredraganden i propositionen 1975: 9 och på riksdagens beslut med anledning av denna proposition. Utskottet kan därför i huvudsak begränsa sig till att behandla lagförslaget i de delar som berörs av motionsyrkanden.

Utskottet vill här erinra om att högskolan enligt 1975 års beslut om reformeringen av högskoleutbildningen m. m. skall omfatta vissa utbildningar inom utbildningsdepartementets och *jordbruksdepartementets verksamhetsområden* (prop. 1975: 9 s. 408—413; UbU 1975: 17 s. 17—19; rskr 1975: 179). Däremot ingår utbildning inom andra departements verksamhetsområden inte i högskolan. I propositionen 1976/77: 67, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, föreslås en ny institutionell organisation för jordbrukets högskolor m. m. i anslutning till reformeringen av högskoleutbildningen. Jordbrukets högskolor sammanförs enligt förslaget till en högskoleenhet, benämnd Sveriges lantbruksuniversitet. I högskolelagen föreslås föreskrifter som gör det möjligt för regeringen att för lantbruksuniversitetet ge särskilda regler om styrelsens sammansättning och om andra organ för forskning och forskarutbildning än fakultets- och sektionsnämnder. Utskottet har för sin del inget att erinra mot regeringens förslag i denna del.

I den med anledning av propositionen 1976/77: 59 väckta motionen 1976/77: 1397 yrkas att riksdagen skall hemställa om en utredning med syfte att överföra jordbrukets högskolor till utbildningsdepartementets ansvarsområde. Motionärerna anför bl. a. att det nu bör vara angeläget att öka samordningen mellan jordbrukets högskolor och högskoleväsendet i övrigt.

Jordbruksutskottet har i yttrande (JoU 1976/77: 1 y, bil. 1 till detta betänkande) över ifrågavarande motionsyrkande funnit att det inte finns någon anledning att frånga 1975 års riksdagsbeslut om att jordbrukets högskolor även i fortsättningen skall sortera under jordbruksdepartementet. Utbildningsutskottet har samma mening och avstyrker alltså motionen 1976/77: 1397.

Enligt yrkandet 10 i motionen 1976/77: 1407 bör riksdagen ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om regionstyrelsernas förhållande till högskoleutbildningen inom jordbruksdepartementets område.

Med anledning av motionsyrkandet erinras om att landet med avseende på främst planering och samordning av den grundläggande högskoleutbildningen skall vara indelat i sex högskoleregioner (28 §). För varje region skall finnas en regionstyrelse (29 §). Enligt 1975 års riksdagsbeslut skall regionstyrelsens uppgifter i administrativt hänseende och beträffande yttranden över anslagsframställningar m. m. inte gälla

jordbrukets högskolor. Vid den samordnande planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen bör emellertid enligt samma beslut regionstyrelserna ha att beakta verksamheten och resurserna också vid jordbrukets högskolor.

I den nu ifrågakvarande propositionen anförs att de förutsättningar som förelåg vid riksdagsbeslutet år 1975 förändrats genom att jordbrukets högskolor sammanförs till ett lantbruksuniversitet med en styrelse och ett rektorsämbete. Den grundläggande högskoleutbildningen vid denna högskoleenhet bör därför undantas från regionstyrelsernas ansvar för samordnande planering. Ett informellt samarbete anses tillräckligt, vilket bör ske i form av ett ömsesidigt samrådsförfarande i frågor med anknytning till respektive verksamhetsområde. Föredragande statsrådet framhåller att formerna för detta samrådsförfarande får sökas och successivt utvecklas av berörda organ.

Jordbruksutskottets förutnämnda yttrande behandlar också yrkandet 10 i motionen 1976/77: 1407. I yttrandet framhålls att det självfallet är angeläget med en nära samverkan mellan lantbruksuniversitetet och högskoleorganisationen i övrigt. Därtill framhåller utskottet — efter att ha erinrat om vad regeringen anfört i fråga om samrådsförfarande m. m. — lämpligheten av att berörda regionstyrelser följer utvecklingen och utbildningsutbudet i respektive högskoleregion och tar de initiativ som behövs för att de samlade resurserna för högskoleutbildning och forskning skall utnyttjas så mångsidigt och effektivt som möjligt oavsett departementstillhörighet.

Utbildningsutskottet vill liksom jordbruksutskottet framhålla att det självfallet är angeläget med en nära samverkan mellan lantbruksuniversitetet och högskoleorganisationen i övrigt och anser i likhet med regeringen att den erforderliga samverkan bör kunna vinnas inom ramen för ett informellt samarbete. Riksdagen bör alltså avslå yrkandet 10 i motionen 1976/77: 1407.

Vid högskoleenhet skall utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet bedrivas inom *institutioner* eller andra arbetsenheter (26 §). Institutionen eller arbetsenheten skall ledas av en styrelse om ej annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Det finns enligt lagförslaget en rättighet för de anställda och de studerande att vara representerade i styrelsen.

Med hänvisning till möjligheten att meddela undantag från bestämmelsen om att en institution eller en arbetsenhet skall ledas av en styrelse avstyrker utskottet yrkandet 2 i motionen 1976/77: 1372.

För den grundläggande högskoleutbildningen skall finnas *linjenämnder* samt för forskarutbildningen och forskningen vid högskolan *fakultetsnämnder och sektionsnämnder*.

Enligt motionen 1976/77: 1366 är det felaktigt att dela upp ansvaret

för grundläggande utbildning och för forskarutbildning på olika organ. Linjenämnderna föreslås bli slojade vid i varje fall de högskoleenheter som meddelar yrkesförberedande högre utbildning och deras uppgifter överförda på utbildningsnämnder.

Åtskillnaden mellan planerings- och ledningsorgan för å ena sidan grundläggande utbildning, å andra sidan forskning och forskarutbildning på vad som kommer att motsvara nuvarande fakultets- och sektionsnivå beslöts vid 1975 års riksmöte. Sambandet mellan grundläggande utbildning samt forskning och forskarutbildning betonades emellertid då starkt, och föredraganden framhöll att ett bevarande av för de båda verksamhetsgrenarna gemensamma institutioner liksom ökade möjligheter att utnyttja skilda slag av lärarkrafter inom både grundläggande utbildning och forskning/forskarutbildning var viktigt för att främja detta samspel. De samband mellan grundläggande utbildning och forskning/forskarutbildning på de nuvarande universitetsorterna (motsv.), som ligger i gemensam miljö och gemensamma resurser, kommer inte bara att kunna bestå utan i vissa avseenden också att kunna utvecklas vid ett genomförande av förslagen, framhölls i propositionen 1975: 9.

Med erinran om riksdagens beslut år 1975 och anförandet i propositionen 1975: 9, vilket inte föranledde något riksdagens uttalande, avstyrker utskottet yrkandena A 2 och A 6 i motionen 1976/77: 1366.

I motionen 1976/77: 1366 (yrkandet A 3) föreslås att 23 och 24 §§ i högskolelagen skall kompletteras med bestämmelser om *prefektkollegium*. I motionen redovisas att fakultetskollegiet vid karolinska institutet kommer att omfatta 275 personer. En sådan korporation kan enligt motionärens mening rimligtvis endast förrätta val men inte uträtta ett meningsfullt arbete. Däremot torde, framhålls i motionen, ett prefektkollegium, motsvarande den nuvarande fakulteten, utgöra en både nyttig och nödvändig institution.

Utskottet har inhämtat att det i enlighet med förslag från H 75 kommer att bli möjligt för styrelse för högskoleenhet till vilken fakultets- eller sektionkollegium är knutet att besluta att i kollegiet skall ingå enbart företrädare för dels de som innehar eller uppehåller tjänst som professor, biträdande professor eller annan lärartjänst för vilken krävs minst doktorsexamen (eller motsvarande kompetens), dels de som innehar eller uppehåller viss tjänst vid forskningsråd vilken motsvarar någon av de förut nämnda tjänsterna. Utskottet är med hänsyn härtill inte berett att tillstyrka det i yrkandet A 3 i motionen 1976/77: 1366 begärda tillägget till högskolelagen. I övrigt får den praktiska erfarenheten visa vilka samrådsorgan och andra liknande organ som kan behövas vid sidan om de obligatoriskt föreskrivna organen och som styrelsen för högskoleenheten i fråga därför kan finna anledning att fatta beslut om.

Vid varje universitet finns i dag ett *rektorsämbete* som förestås av en

rektor (universitetsförordningen 3 §). På rektorsämbetets prövning ankommande ärenden avgörs av rektor i närvaro av universitetets förvaltningschef.

Enligt 17 § i det föreliggande lagförslaget skall vid statlig enhet inom högskolan finnas — förutom en styrelse — ett rektorsämbete. Rektorsämbetet skall under styrelsen fortlöpande ha det närmaste inseedet över allt som rör högskoleenheten.

I motionen 1976/77: 1366 hävdas att rektorsämbetet som sådant bör utgöras av rektor ensam, oberoende av högskoleenhetens storlek. Utskottet erinrar om att riksdagen år 1975 inte hade något att erinra mot förslag i proposition 1975: 9 om att ledningen av en högskoleenhet under högskolestyrelsen bör ankomma på ett rektorsämbete, som vid större enheter bör bestå av rektor och förvaltningschef och vid mindre enheter av enbart rektor (prop. 1975: 9 s. 514). Det ankommer på regeringen att besluta om rektorsämbetets utformning vid varje enhet. Med det anförda avstyrker utskottet yrkandet A 8 i motionen 1976/77: 1366.

Enligt 12 § i lagförslaget får *utlänning* som ej är bosatt i landet eller som har bosatt sig här i huvudsakligt syfte att få utbildning antagas som studerande till utbildning inom högskolan enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Utskottet föreslår att förslaget i denna del antas med den ändringen att regeringen får möjligheten att delegera till myndighet att utfärda ifrågavarande föreskrifter.

Som en konsekvens av riksdagens nyligen fattade beslut om ny *kommunallag* m. m. (prop. 1976/77: 187, KU 1976/77: 25, rskr 1976/77: 148) föreslår utskottet den ändring i 19 § och 20 § som framgår av utskottets hemställan.

I motionen 1976/77: 1366 har framförts förslag om vissa *språkliga ändringar* (yrkandet A 12). Utskottet avstyrker yrkandet i vad det gäller 4, 7, 18, 31 och 37 §§. Beträffande vad som anförts som grund för motionärens förslag om ändring av 18 § och 31 § bör påpekas att ordningen i vilken olika kategorier av representanter för skilda grupper anges i lagtexten inte markerar någon rangordning dem emellan. I fråga om 37 § hänvisas till lydelsen av 55 § i skollagen.

Med anledning av yrkandet A 12 i motionen 1976/77: 1366 föreslår utskottet emellertid att i 5 § förslaget till Högskolelag görs den språkliga förbättringen att "tryggas" ändras till "främjas" och att paragrafen därför får följande lydelse: "Verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet främjas".

De i propositionen föreslagna lagarna skall träda i kraft den 1 juli 1977. I propositionen har föreslagits att regeringen får föreskriva undantag från föreskrift i högskolelagen för viss verksamhet inom hög-

skolan för tiden till och med utgången av juni 1978. Enligt specialmotiveringen krävs denna övergångsbestämmelse på grund av att organisationen för högskoleutbildningen inom det konstnärliga området i Stockholm och den högre sjöpersonalsutbildningen bör ses över ytterligare under budgetåret 1977/78. Utskottet har ingen erinran mot att regeringen får detta bemyndigande. Regeringen bör såsom angetts i specialmotiveringen kunna delegera till annan myndighet att utfärda erforderliga regler. Detta kräver ett tillägg till lagtexten i propositionen. Enligt utskottets mening bör det föreslagna bemyndigandet vidgas, då det uppenbarligen kan bli svårt att på alla punkter genomföra förslagen i högskolelagen redan den 1 juli 1977. Detta gäller inte minst i fråga om utseende av ledamöter i skilda organ. I sådana fall kan det visa sig lämpligt att låta interimistiska eller andra befintliga organ verka även någon tid efter den 1 juli 1977 i stället för de organ som anges i lagförslaget. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att den andra meningen i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ges följande lydelse: "Regeringen eller myndighet som regeringen utser för tiden till och med utgången av juni 1978 föreskriver de undantag från föreskrift i högskolelagen som kan behövas i de fall då erforderliga förberedelser ej kunnat vidtagas."

2.4.2 Högskolans indelning i enheter

Propositionen (s. 58—71). Utbildningsutskottet uttalade år 1975 att med hänsyn till frågans vikt borde indelningen i högskoleenheter på nuvarande högskoleorter beslutas av riksdagen. En statlig högskoleenhet föreslås bli inrättad på varje ort med undantag för Göteborg och Stockholm. I Göteborg förordas en lösning med två enheter, universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola. Såvitt gäller Stockholm föreslås att riksdagen nu fattar beslut dels om fyra enheter, nämligen universitetet i Stockholm, karolinska institutet, tekniska högskolan och högskolan för lärarutbildning, dels av innebörd att Dramatiska Institutet, Grafiska Institutet, Institutet för Högre Kommunikations- och Reklamutbildning, konstfackskolan, konsthögskolan, musikhögskolan, statens dansskola, statens musikdramatiska skola och statens scenskola i avvaktan på ytterligare utredning bibehåller sin organisatoriska ställning.

Frågan om sjöbefälsskolornas inordnande i högskolan bör övervägas ytterligare. Sjökaptenutbildningen och sjöingenjörsutbildningen bör dock från den 1 juli 1977 räknas som högskoleutbildning.

Enligt 1975 års riksdagsbeslut är Halmstad en av de orter på vilka den permanenta högskoleutbildningen skall byggas ut. Organisationen för den statliga högskoleutbildningen i Halmstad skall utredas av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) och regionstyrelsen i Lund/Malmö högskoleregion.

I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag bör ansvaret för försöksverksamheten med yrkesteknisk högskoleutbildning på de orter där statlig högskoleenhet finns läggas på denna enhet.

Vissa läroanstalter har uttryckt oro för att beslutsgången inom mycket stora högskoleenheter skall bli trög och långsam, och att de beslutande organen inte skall ha tillräcklig kunskap om alla delar av enhetens verksamhet. I förslagen har på några håll tagits upp den möjlighet att inrätta s. k. förvaltningsnämnder för delar av högskoleenheter som H 75 har förutsatt. Därvid har också förutsatts att högskolestyrelsen i betydande omfattning skall kunna delegera beslutanderätt till sådana nämnder. H 75 har i sitt yttrande berört detta och anfört att förvaltningsnämnderna i första hand skulle ha hand om löpande förvaltningsuppgifter. Högskolestyrelsen måste enligt H 75 behålla det övergripande ansvaret för verksamheten, bl. a. för enhetens samlade resurser och för personaladministrativa och personalpolitiska frågor.

Det är i överensstämmelse med riktlinjerna i högskolereformen att en del av en enhet i betydande omfattning kan svara för frågor som rör dess område. Detta tillgodoser bl. a. de önskemål som har framförts om de tekniska fakulteternas självständighet. Enligt den tänkta ordningen ankommer det på högskolestyrelsen att avgöra om förvaltningsnämnd bör få inrättas.

Det ankommer vidare på högskolestyrelsen att inom ramen för gällande bestämmelser avgöra i vilken utsträckning handläggningen av och beslutanderätten i olika frågor skall delegeras till förvaltningsnämnd. Det är viktigt att delegeringen inte sker i sådan utsträckning att man förlorar de fördelar som en sammanhållen större enhet ger, såsom förbättrat totalt resursutnyttjande, vidgade möjligheter till samverkan mellan olika utbildningar och förnyelse av utbildningarna. Frågor som styrelsen inte skall kunna delegera är den övergripande planeringen för utbildningen inom högskoleenheten och frågor om enhetens samlade resurser och fördelningen av dem. Det är självklart att högskolestyrelsen skall ha det övergripande personalpolitiska och personaladministrativa ansvaret för all personal inom enheten. Detta är av största vikt för personalens anställningstrygghet och har också betydelse för bl. a. ett rationellt resursutnyttjande.

I prop. 1975: 9 anförde föredraganden att det borde ankomma på regeringen att fastställa enheternas benämning efter förslag av organisationskommittéerna. De enheter i vilka de nuvarande universiteten kommer att ingå bör behålla benämningen universitet. Högskolestyrelsen bör kunna besluta att för delar av de nya enheterna de tidigare självständiga läroanstalternas namn kan användas.

Utskottet. I samband med beslutet om högskolereformen uttalade riksdagen att indelningen i högskoleenheter på nuvarande högskolorer bör beslutas av riksdagen. Regeringens förslag är sammanfattande redovisat i bilaga 2 till detta betänkande.

Utskottet ansluter sig till och vill särskilt stryka under föredragande statsrådets uttalande att bildandet av större enheter självfallet inte skall leda till att de olika utbildningarna mister sin särart. Det bör tvärtom, som också framhålls i propositionen, vara ett intresse för en högskolestyrelse att inte bara behålla en sådan särart utan även utveckla den för att inom enheten erbjuda ett så brett spektrum av utbildningar som möjligt.

Utskottet är ense med statsrådet om att det bör ankomma på regeringen att fastställa *enheternas benämning* samt att högskolestyrelse bör kunna besluta att de tidigare självständiga läroanstalternas namn kan användas för delar av de nya enheterna.

Mot bakgrund av det anförda och då sedan flera år i skilda sammanhang benämningen Tekniska Högskolan i Linköping används anser utskottet att motionerna 1976/77: 1373 och 1976/77: 1383 inte påkallar någon åtgärd.

Utskottet har nyss förklarat sig ense med föredragande statsrådet om att det bör ankomma på regeringen att fastställa högskoleenheternas benämning. Detta bör gälla även i fråga om högskoleenheten i Falun/Borlänge. Utskottet avstyrker därför motionen 1976/77: 1401 yrkandet 1.

Regeringen ansluter sig till ett av regionkommittén för Lund/Malmö högskoleregion framfört förslag att samtliga nu fristående läroanstalter för statlig högskoleutbildning i Lund/Malmö skall föras samman till en gemensam enhet.

I motionen 1976/77: 1364 föreslås riksdagen besluta att förskoleseminariet, lärarhögskolan, musikhögskolan, SÄMUS och statens scenkola i Malmö tillsammans skall bilda högskolan i Malmö. Motionärerna menar att ett realiserande av deras förslag ger en smidigare organisation och därtill medger ett ökat elevinflytande.

Utskottet har tidigare erinrat om och strukit under vad föredraganden anført, nämligen att bildandet av större enheter självfallet inte skall leda till att de olika utbildningarna mister sin särart. Utskottet vill också framhålla den möjlighet som kommer att finnas att delegera handläggningen av och beslutanderätt i olika frågor till förvaltningsnämnder, en möjlighet som regionkommittén för Lund/Malmö högskoleregion för övrigt angivit som förutsättning för sitt förslag om en sammanhållen enhet.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker yrkandet 1 i motionen 1976/77: 1364. Motionärernas i yrkandet 2

framförda önskemål torde komma att bli tillgodosett i det utvärderingsarbete UHÅ skall bedriva. Yrkandet avstyrks därför av utskottet.

I fråga om *Göteborgsregionen* föreslår regeringen i enlighet med regionkommitténs förslag två högskoleenheter, nämligen universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola. Mot förslaget framförs invändningar i två motioner. Enligt motionen 1976/77: 1375 bör inte förskoleseminariet, lärarhögskolan och statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS) ingå i universitetet utan tillsammans bilda en egen enhet. I motionen 1976/77: 1376 anförs att det är svårt att förstå skälen till den olikartade behandlingen av de till Stockholm och Göteborg lokaliserade utbildningarna inom det konstnärliga området. För Göteborgs del är det enligt motionärens mening motiverat med en ytterligare översyn av den organisatoriska ställningen beträffande följande skolor i Göteborg, nämligen musikhögskolan, statens scen-skola, SÄMUS, Valands konstscola och Konstindustriskolan.

I fråga om dessa två motionsyrkanden hänvisar utskottet först till vad det nyss anfört med anledning av motionen 1976/77: 1364. Utskottet avstyrker motionen 1976/77: 1375.

Utbildningarna inom det konstnärliga området i Stockholm och Göteborg skiljer sig bl. a. i det avseendet från varandra att de i Göteborg har en mindre omfattning än de i Stockholm. Utskottet har under hänsynstagande bl. a. till Göteborgshögskolornas storlek funnit sig böra förorda att de den 1 juli 1977 inordnas i högskolan på sätt regeringen föreslår. Utskottet avstyrker alltså motionen 1976/77: 1376.

I fråga om Valands konstscola och Konstindustriskolan i Göteborg, som har Göteborgs kommun respektive Göteborgs slöjdförening som huvudmän, angav dåvarande chefen för utbildningsdepartementet i propositionen 1975/76: 100 (bil. 10, s. 126) att frågan om förstatligande av dessa skolor enligt riksdagens beslut skall tas upp i samband med att man tar ställning till de utredningsförslag som rör utbildningen vid skolorna. Han angav vidare att det var angeläget att frågan om förstatligande togs upp i sådan tid att ett ändrat huvudmannaskap i förekommande fall kunde genomföras senast den 1 juli 1977.

Utskottet har nu erfärit att regeringen räknar med att ett förslag till avtal kommer att föreligga inom kort. Enligt förslaget förs huvudmannaskapet för de båda skolorna över till staten den 1 juli 1977. Utskottet anser att Valands konstscola och Konstindustriskolan bör föras till universitetet i Göteborg när de förstatligas.

I fråga om ekonomiska åtaganden för staten krävs riksdagens godkännande. Utskottet har inhämtat att regeringen, vid ett godkännande av avtalet, avser att övergångsvis beräkna medel för verksamheten under anslaget Oförutsedda utgifter för att senare återkomma med förslag om medel på tilläggsbudget.

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Göteborgs kommun och Göteborgs slöjdförening om förstatligande av Valands konstskola respektive Konstindustriskolan i Göteborg.

Organisationen för utbildningen inom det konstnärliga området i Stockholm skall enligt propositionen ses över ytterligare. Avsikten är att denna översyn skall slutföras i sådan tid att en ny organisation kan träda i kraft den 1 juli 1978. Dessa utbildningar skall dock redan från den 1 juli 1977 anses utgöra högskoleutbildning och alltså ingå i den nya högskolan. Smärre ändringar i studieorganisationen bör kunna göras under övergångstiden.

Vid *SIHUS* utbildas numera uteslutande vårdlärare. Som en konsekvens härav har i direktiven för regionkommittéernas arbete slagits fast att kommittéerna skall utgå från att institutets verksamhet och resurser på respektive ort skall tillhöra samma högskoleenhet som nuvarande lärarhögskola.

I motionen 1976/77: 1366 (yrkandet A 11) yrkas att *SIHUS* i Stockholm skall överföras från högskolan för lärarutbildning i Stockholm till karolinska institutet. Med hänsyn till *SIHUS* nuvarande uppgifter synes regeringens förslag väl överensstämma med vad som avsågs då riksdagen år 1975 fattade beslut om högskolereformen. Utskottet avstyrker därför yrkandet A 11 i motionen 1976/77: 1366.

I den mån *SIHUS* kommer att ingå i högskolan som en institution förutsätter utskottet att institutionen kommer att få en benämning som bättre än den gamla överensstämmer med nuvarande lärarutbildningsuppgifter.

Samtliga utbyggnadsorter utom *Halmstad* och *Skövde* får statlig högskoleenhet redan från den tidpunkt då den nya högskolan införs, dvs. från den 1 juli 1977, påpekas i motionen 1976/77: 1360. Motionärerna önskar att riksdagen som sin mening skall uttala att *Halmstad* och *Skövde* skall få statliga högskoleenheter till läsåret 1978/79. Vidare hävdar motionärerna att utbildningsutbudet nästa läsår har så stor omfattning att på var och en av orterna bör finnas en interimistisk högskolestyrelse. I motionen 1976/77: 1358 yrkas att riksdagen beslutar att högskolan i *Halmstad* fr. o.m. den 1 juli i år skall ledas av en högskolestyrelse eller ha en likvärdig styrelseform.

Utskottet vill peka på att det av propositionen framgår att UHÄ och regionstyrelsen i Lund/Malmö högskoleregion skall överväga organisationen för den statliga högskoleutbildningen i *Halmstad*. Under förslagsanslaget Högskoleförvaltningarna har beräknats medel för förvaltningskostnader nästa budgetår för forskollärlinjen i *Halmstad*. Avsikten är att verksamheten i *Halmstad* fr. o.m. den 1 juli 1977 tills vidare intill dess ställning tas till förslag från UHÄ och regionstyrelsen skall handhas av regionstyrelsen eller på sätt regionstyrelsen bestämmer.

Till skillnad från Halmstad kommer inte i Skövde att vara anordnad någon statlig allmän utbildningslinje nästa läsår. Regionkommittén för Göteborgs högskoleregion har i sitt förslag till högskoleenheter anfört att en självständig högskoleenhet bör inrättas i Skövde när någon allmän utbildningslinje lokaliseras dit. Lokal styrelse för försöksverksamheten i Skövde med yrkesteknisk högskoleutbildning skall vara skolstyrelsen i Skövde kommun. Högskolestyrelsen vid universitetet i Göteborg kommer att ha ansvaret för inom Skövde kommun anordnade enstaka kurser samt eventuella lokala och individuella utbildningslinjer.

Utskottet delar den uppfattning som regionkommittén för Göteborgs högskoleregion givit uttryck åt, nämligen att på en utbyggnadsort bör inrättas en statlig högskoleenhet i princip så snart en allmän statlig utbildningslinje lokaliseras till kommunen i fråga. Därtill anser utskottet emellertid att det måste vara fråga om en utbildning av ej alltför begränsad omfattning i vad gäller studerandeantal m. m. Utskottet har med dessa utgångspunkter funnit sig kunna godta att ställning inte nu tas till organisationen för den statliga högskoleutbildningen i Halmstad och i Skövde. Det bör ankomma på respektive regionstyrelse att ta initiativ till att högskolestyrelse utses.

Under återopande av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1358 yrkandet 1 och motionen 1976/77: 1360 yrkandena 1 och 2.

Med hänvisning till att vissa frågor kräver ytterligare överväganden anser föredragande statsrådet att någon ändring av *sjöbefälsskolornas* organisatoriska ställning inte bör beslutas nu. Sjökapstensutbildningen och sjöingenjörsutbildningen bör dock redan från den 1 juli 1977 räknas som högskoleutbildning. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad föredraganden förordat. I högskolelagen har, bl. a. med hänsyn till sjöbefälsskolorna, tagits in en övergångsbestämmelse som skall göra det möjligt att under ett år ha regler som avviker från föreskrifterna i den föreslagna högskolelagen. Utskottet kommer under anslagsrubriken Utbildning för tekniska yrken att behandla motionsyrkanden rörande nyssnämnda två utbildningars ställning i högskoleorganisationen.

Under hänvisning till vad utskottet nu anfört föreslår utskottet att riksdagen godkänner den *indelning i högskoleenheter* som förordats i propositionen.

2.4.3 Organisation för kommunal högskoleutbildning

Propositionen (s. 71—93). I propositionen 1975: 9 (s. 505) anfördes att det finns skäl för ett enhetligt *h u v u d m a n n a s k a p f ö r h ö g s k o l e u t b i l d n i n g e n*, i första hand ett statligt. Ett samlat huvudmannaskap skulle främja en helhetssyn på den grundläggande högskole-

utbildningen. Tills vidare räknade dåvarande föredragande departementschefen emellertid med oförändrade huvudmannaskapsförhållanden för högskoleutbildningen. Riksdagen hade ingen erinran mot vad som sålunda hade anförts.

Vad gäller besluts- och verksamhetsformer inom skolväsendet behandlas dessa frågor bl. a. av utredningen (U 1972: 06) om skolan, staten och kommunerna (SSK) samt utredningen (C 1970: 29) om den kommunala demokratin och utredningen (U 1976: 10) om den gymnasiala utbildningen. Beträffande statsbidragsformer utreds sådana frågor framför allt av SSK och utredningen (Fi 1976: 06) om kommunernas ekonomi. Även föredraganden i propositionen 1976/77: 59 anser att det finns skäl för ett enhetligt huvudmannaskap för högskoleutbildningen men framhåller att frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för högskoleutbildningen också måste ses i ett vidare perspektiv än enbart högskolans. Den berör avgränsningen av det kommunala och landstingskommunala kompetensområdet samt fördelningen mellan stat och kommun av det ekonomiska ansvaret för skilda slag av offentlig verksamhet. Innan ställning tas till en utredning om huvudmannaskapet för den blivande kommunala högskolan bör enligt propositionen dessa mera övergripande frågor om det kommunala och landstingskommunala verksamhetsområdets utveckling vara klarlagda. I första hand bör därför förslag avvaktas från de utredningar som arbetar med dessa frågor. Föredragande statsrådet är således inte nu berett att förorda en utredning i denna fråga.

Även om det inte nu är aktuellt med en övergripande utredning om huvudmannaskapet för den kommunala högskolan bör det likväl vara möjligt att pröva frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för utbildningslinjer som förekommer med både statlig och kommunal huvudman. Det gäller fritidspedagog- och sjukgymnastlinjerna. I en särskild proposition angående utbildning av förskollärare och fritidspedagoger m. m. till riksdagen vid 1976/77 års riksmöte kommer att föreslås bl. a. att den fritidspedagogutbildning som nu står under kommunalt huvudmannaskap successivt skall avvecklas. En särskild kommitté kommer vidare att tillkallas för att se över vissa frågor rörande de korta och medellånga vårdutbildningarna i högskolan. Kommitténs uppgift blir bl. a. att fortsätta det arbete som en särskild beredning inom utbildningsdepartementet (VÅRD -76) har inlett. Avsikten är att denna kommitté bl. a. skall få pröva frågan om huvudmannaskapet för sjukgymnastlinjen.

Det bör uppdras åt skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att i sina årliga förslag till anslagsframställningar beakta frågan om en fortlöpande prövning av gränsdragningen mellan å ena sidan utbildningar i gymnasieskolan, å den andra sidan utbildningar i högskolan.

Enligt propositionen är det viktigt att frågor om antagning till kommunal högskoleutbildning blir ytterligare belysta, framför allt med utgångspunkt i vad som är bäst för den enskilde sökanden. Bl.a. bör man få en uppfattning om vilka utbildningar — kommunala såväl som statliga — som oftast utgör alternativ för de sökande. I propositionen biträds därför inte H 75:s förslag om ett principiellt ställningstagande för dels en utvidgning av det centrala datorbaserade antagningssystemet vid UHÄ, dels ett omedelbart inordnande av kommunal högskoleutbildning i UHÄ:s antagningsorganisation. Det anses likväl angeläget att en samordning eftersträvas mellan SÖ och UHÄ vad gäller tider, blanketter m. m. för antagning till högskoleutbildning.

Landstingsförbundet har rekommenderat landstingen att ansluta sig till en central antagningsnämnd för sjuksköterskeutbildningen. Enligt föredragande statsrådets mening bör resultatet av det arbete som Landstingsförbundet och SÖ har utfört för att samordna antagning till sjuksköterskeutbildningen kunna utnyttjas även sedan utbildningen blivit en del av högskolan. I propositionen föreslås därför att antagning av studerande till sjuksköterskeutbildning skall överlåtas på Landstingsförbundets antagningsnämnd (35 § i högskolelagen).

För kommunal högskoleutbildning som inte är sjuksköterskeutbildning är avsikten att antagningen tills vidare normalt skall handhas av intagningsnämnd för gymnasieskolan och att antagningen skall samordnas genom att viss kommuns eller landstingskommuns intagningsnämnd antar studerande till en eller flera utbildningar även för andra kommuner eller landstingskommuner.

H 75 har föreslagit regler om statsbidrag till den del av den kommunala högskolan, som kommer att ha statsbidrag till lärarlöner enligt gymnasieskolans modell. De föreslagna reglerna skiljer sig i vissa tekniska detaljer från vad som gäller för gymnasieskolan. Skillnaderna innebär i huvudsak att timplaner, som i gymnasieskolan styr lärarresursens användning, ersätts av en resursram uttryckt i ett visst antal lärartimmar per studerandegrupp. Inom denna ram bestäms sedan lokalt innehåll i och utformning av utbildningen, indelning i grupper m. m. Så länge utbildningen genomförs inom ramen för det angivna antalet lärartimmar ger statsbidraget således full kostnadstäckning för lärarlönerna. I propositionen förordas att det tills vidare, i avvaktan på resultat av bl. a. SSK:s arbete och övervägandena inom utredningen om kommunernas ekonomi, för sjuksköterskeutbildningens del — liksom i dag — utgår ett schablonbidrag per 15-tal studerande, medan det inom den kommunala högskolan i övrigt för varje utbildning tilldelas en resursram uttryckt i ett antal lärartimmar per 30-tal (i vissa fall per 16-tal) studerande. I det senare fallet skall statsbidraget helt täcka lönekostnaderna för lärartimmar som ligger inom den tilldelade ramen.

En utredning skall tillkallas med uppgift att dels göra en översyn av nuvarande organisation av tjänster för lärare m. fl. befattningshavare för grundläggande högskoleutbildning inom hela högskoleområdet, dels lämna därav föranledda förslag till lösningar som bättre tillgodoser den nya högskolans krav. Utredningen bör enligt propositionen också få till uppgift att pröva behovet av en särskild tjänsteorganisation för den kommunala högskolan. Därvid bör särskilt beaktas de samband som finns mellan gymnasieskolan och den kommunala högskolan.

H 75:s förslag att investeringsbidragen till lokaler och utrustning för kommunala skolor i fortsättningen även skall tillgodose den kommunala högskolans behov biträds i propositionen.

För närvarande utgår särskilda statsbidrag till åtgärder inom gymnasieskolan såsom studie- och yrkesorientering, stödundervisning och samordnad specialundervisning. För att statsbidrag till motsvarande åtgärder inom kommunal högskola skall kunna utgå på ett för verksamheten ändamålsenligt sätt fordras enligt föredragande statsrådets mening vissa tekniska justeringar av statsbidragsreglerna. Sålunda bör bidrag till stödundervisning och samordnad specialundervisning i fortsättningen kunna ingå i de lärarresursramar som tilldelats varje utbildning med statligt reglerade tjänster. Frågan om statsbidrag till studie- och yrkesorientering i kommunal högskola behandlas i propositionen under anslagsrubriken Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

En överföring av vissa utbildningar från gymnasieskolan till kommunal högskola bör enligt propositionen inte medföra någon ändring i fråga om kommunernas ansvar för berörda elevers hälsovård. Föredragande statsrådet räknar därför med att kommunerna och landstingskommunerna utan särskild föreskrift i lag kommer att ge eleverna samma hälsovård som hittills.

Linjenämnder bör normalt inrättas också för utbildningar inom kommunal högskola. Linjenämnder som är gemensamma för kommunal eller landstingskommunal och statlig högskoleutbildning bör enligt propositionen inte inrättas.

Länsskolnämnderna bör vid fullgörandet av sina uppgifter inom skolväsendet även beakta den kommunala högskoleutbildning som resursmässigt är knuten till gymnasieskolan, i fråga om sjuksköterskeutbildningen dock endast frågor gällande lokaler och utrustning.

Utskottet. Den kommunala högskoleutbildningen får en antagningskapacitet som utgör nära en tredjedel av hela högskolans antagningsplatser på utbildningslinjer. Drygt hälften av dessa antagningsplatser avser utbildning av sjuksköterskor. Resten utgörs av utbildningar som för närvarande anordnas i gymnasieskolan. Omkring två tredjedelar av an-

tagningsplatserna i den kommunala högskolan finns vid utbildningar som har landstingskommunal huvudman. Återstoden är alltså primärkommunala utbildningar.

I propositionen 1975: 9 (s. 505) räknade dåvarande departementschefen med oförändrade *huvudmannaskapsförhållanden* för nu ifrågasvarande högskoleutbildningar. Riksdagen hade ingen crinran mot vad som sålunda hade anförts (UbU 1975: 17, rskr 1975: 179).

Det finns enligt den nu föreliggande propositionen 1976/77: 59 skäl för ett enhetligt huvudmannaskap för högskoleutbildningen. Samtidigt redovisas i propositionen omständigheter som enligt föredragande statsrådets mening talar mot att frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för högskoleutbildningen omgående utreds. Frågan måste ses i ett vidare perspektiv än enbart högskolans. Härtill kommer att övergripande frågor om det kommunala och landstingskommunala verksamhetsområdets utveckling behandlas av fyra olika utredningar, nämligen utredningen om kommunernas ekonomi (Fi 1971: 08), utredningen om den kommunala demokratin (C 1970: 29), utredningen om skolan, staten och kommunerna (U 1972: 06) och utredningen om den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10). Föredragande statsrådet är därför inte nu beredd att förorda en utredning i huvudmannaskapsfrågan.

I motionen 1976/77: 1381 yrkas att frågan om ett statligt huvudmannaskap för sjuksköterskeutbildningen prövas av den kommitté för översyn av vårdutbildningarna i högskolan som aviseras i propositionen. Enligt motionen 1976/77: 1161 (yrkandet 2) bör staten ta över huvudmannaskapet för all vårdyrkesutbildning på högskolenivå. I motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 4) begärs att frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för den grundläggande högskoleutbildningen nu utreds.

Det finns å ena sidan många utbildningsorganisatoriska beröringspunkter mellan den kommunala högskolan och den statliga högskolan. Den kommunala högskolan, som finns på fler orter än den statliga, är å andra sidan resursmässigt integrerad med kommunala verksamhetsområden, t. ex. gymnasieskolan, i fråga om lokaler, utrustning samt lärar- och förvaltningspersonal.

Det har hävdats att ett kommunalt eller landstingskommunalt huvudmannaskap för viss del av högskolan skulle utgöra ett hot mot strävandena att göra högskolans olika utbildningar jämställda och ett hinder för ett förverkligande av högskolereformens övriga syften.

Det har vidare gjorts gällande att frågan om de ekonomiska konsekvenserna för stat, landsting och kommun inte beaktats när krav förts fram om ett förstatligande av den del av högskoleutbildningen som i dag är kommunal.

Regeringen bör enligt utskottets uppfattning följa utvecklingen inom den kommunala högskolan i vad gäller verksamhet, resurssamband m. m. och därvid parallellt ta del av pågående utredningsarbeten med

anknytning till huvudmannaskapsfrågor. I anslutning härtill bör initiativ tas till en förutsättningslös utredning av frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för högskolan. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59 samt motionen 1976/77: 1161 yrkandet 2, motionen 1976/77: 1381 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Enligt motionen 1976/77: 1366 (yrkandet A 10) bör all sjukgymnastutbildning ha statligt huvudmannaskap och knytas till högskoleenhet med medicinsk fakultet.

Utskottet, som crinrar om att delfrågan om ett enhetligt huvudmannaskap för nuvarande statliga och kommunala sjukgymnastutbildningar enligt propositionen skall utredas av en särskild kommitté, anser att utredningens resultat inte bör föregripas. Riksdagen bör därför avslå yrkandet A 10 i motionen 1976/77: 1366.

Utskottet delar uppfattningen att skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) fortlöpande bör pröva *gränsdragningen* mellan å ena sidan utbildningar i gymnasieskolan och å andra sidan utbildningar i högskolan.

Enligt propositionen är det viktigt att frågor om *antagning till kommunal högskoleutbildning* blir ytterligare belysta. Bl. a. är det angeläget att man får en uppfattning om vilka utbildningar — kommunala såväl som statliga — som oftast utgör alternativ för de sökande. I propositionen biträds därför inte förslag från den centrala organisationskommittén för högskolereformen (H 75) om ett principiellt ställningstagande för ett inordnande av kommunal högskoleutbildning i UHÄ:s antagningsorganisation. I propositionen erinras om att Landstingsförbundet rekommenderat landstingen att ansluta sig till en central antagningsnämnd för sjuksköterskeutbildningen. Enligt föredragande statsrådets mening bör resultatet av det arbete som Landstingsförbundet och SÖ har utfört för att samordna antagning till sjuksköterskeutbildningen kunna utnyttjas även sedan utbildningen blivit en del av högskolan. I propositionen föreslås därför att antagning av studerande till sjuksköterskeutbildning skall överlåtas på Landstingsförbundets antagningsnämnd. I fråga om annan kommunal högskoleutbildning är det föredragandens avsikt att antagningen tills vidare normalt skall handhas av intagningsnämnd för gymnasieskolan och att antagningen skall samordnas genom att viss kommuns eller landstingskommuns intagningsnämnd antar studerande till en eller flera utbildningar även för andra kommuner eller landstingskommuner.

I motionen 1976/77: 1407 (yrkandena 6 och 16 i denna del) föreslås att riksdagen avslår förslaget till högskolelag såvitt gäller 35 § i lagen. Enligt denna får regeringen överlämna till organ som Landstingsförbundet utser att anta studerande i grundläggande högskoleutbildning

som anordnas av kommun eller landstingskommun. Vidare yrkas att riksdagen skall ta initiativ till en samordning av antagningen till statlig och kommunal högskoleutbildning.

Tills vidare kommer huvuddelen av de kommunala högskoleutbildningarna att följa andra behörighets- och urvalsregler än vad som gäller för högskolan i övrigt. Detta förhållande talar mot att inordna dessa utbildningar i det datorbaserade centrala antagningssystemet vid UHÄ. Först sedan behörighetsnivån höjts för de berörda utbildningarna finns det enligt utskottets mening fördelar att vinna med en central antagning.

Det är viktigt att man nu vid högskolereformens start finner praktiska och gångbara lösningar på olika antagningsproblem på sätt som anges i propositionen. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning på denna punkt.

Det som under de närmaste åren görs i fråga om antagning till kommunal och statlig högskoleutbildning bör enligt utskottets uppfattning utformas så, att en framtida samordning av antagningarna inte utesluts. Bl. a. kan ett gemensamt utvecklingsarbete bedrivas. De i propositionen förordade åtgärderna bör enligt utskottets mening betraktas som en i nuläget användbar metod att lösa de förhandenvarande svårigheterna samtidigt som den framtida handlingsfriheten bevaras när det gäller tekniken för antagning till högskoleutbildning.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i ärendet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandena 6 och 16 i denna del och antar 35 § i förslaget till Högskolelag.

Frågor om tidpunkten för antagning till högskolan och samordning av tidpunkten för sådan antagning med tidpunkten för antagning till gymnasieskolan behandlas i motionen 1976/77: 1362. Utskottet avstyrker motionen, bl. a. med hänvisning till att 1973 års betygsutredning, som tagit upp frågor om antagning till gymnasieskolan, nyligen avlämnat sina förslag.

Enligt riksdagens beslut år 1975 skall bl. a. principerna för urval bland behöriga sökande fortlöpande utvärderas med avseende på sina effekter i skilda avseenden. Utskottet strök i det sammanhanget under angelägenheten av att effekter av betygsättning och meritvärderingsregler för ämnen på naturvetenskaplig linje uppmärksammas (UbU 1975: 17 s. 46). Med hänvisning härtill anser utskottet att motionen 1976/77: 1367 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Utskottet, som menar att arbetet på att finna alternativa urvalsmetoder bör bedrivas förutsättningslöst, anser att yrkandet 2 i motionen 1975/76: 1420 bör vara tillgodosett genom att högskolereformen fortlöpande skall utvärderas.

Regeringen bör få bemyndigande att göra ändringar i nuvarande *statsbidragsregler* för gymnasieskolan i vad gäller den del av skolformen

som den 1 juli 1977 blir kommunal högskola. Det är angeläget att kommunerna inte åläggs ett antal olika handlägningsrutiner för utbetalning och redovisning m. m. i vad gäller statsbidraget till gymnasieskolan, statsbidraget till kommunala allmänna linjer samt medlen till lokala linjer och enstaka kurser. Handlägningsrutinerna för statsbidrag till gymnasieskolan och till den kommunala högskolan bör samordnas så mycket som möjligt.

Av propositionen framgår att *tjänstekonstruktionen* för lärare inom olika delar av högskolan skall ses över. Utskottet vill erinra om att utskottet i betänkandet 1973: 40 berört tjänstefrågor som rör det landstingskommunala vårdutbildningsområdet.

Föredragande statsrådet anser att det inte finns behov av *linjenämnder* som är gemensamma för kommunal eller landstingskommunal och statlig högskoleutbildning. I motionen 1976/77: 1372 (yrkandet 1) och motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 5) föreslås att det skall vara möjligt att inrätta sådana linjenämnder.

Svenska kommunförbundet har i yttrande över H 75:s förslag till högskolelag anført att tillkomsten av en linjenämnd, gemensam för kommunal och statlig utbildning, bör grundas på samstämmiga beslut från företrädare för utbildningarna. Utskottet delar den uppfattningen. Då Landstingsförbundet enligt vad utskottet erfarit inte har något att erinra mot linjenämnder av denna typ föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1372 yrkandet 1 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 5 som sin mening ger regeringen till känna att det bör kunna inrättas linjenämnder som är gemensamma för kommunal eller landstingskommunal och statlig högskoleutbildning när företrädare för kommun eller landstingskommun och statlig högskoleutbildning gemensamt begär det. Som en följd av detta ställningstagande och med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del bör 21 § i förslaget till Högskolelag få den lydelse utskottet förordar.

Vad beträffar *länsskolnämnderna* finner utskottet det naturligt att samråd sker mellan regionstyrelse och berörda länsskolnämnder i frågor som är av gemensamt intresse.

Utskottet har intet att erinra mot vad som under rubriken *Organisation för kommunal högskoleutbildning* anförs beträffande bl. a. *hälsovård* samt *bidrag till investeringar, stödundervisning och samordnad specialundervisning*.

2.4.4 Obligatoriefrågan

Propositionen (s. 93—120). Förslagen i propositionen om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar och vissa därmed sammanhängande frågor föreslås i tillämpliga delar gälla även för de studerande vid utbildningar inom jordbruksdepartementets område.

Våren 1973 tillkallades särskilda sakkunniga — obligatoriekommittén (U 1973: 03) — för att utreda frågan om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar och för att eventuellt framlägga förslag om dettas avveckling. Kommittén framlade våren 1976 sitt betänkande (SOU 1976: 14) Kårobligatorium?, vilket har remissbehandlats.

Föredragande statsrådet anser att de obligatoriska sammanslutningarnas arbete som fackliga företrädare för de studerande har fungerat väl och har varit av betydelse för den högre utbildningens utveckling men att det på föreningsrättsliga grunder är principiellt förkastligt att tvångsvis ansluta individer till en viss sammanslutning. Det obligatoriska medlemskapet i studerandesammanslutningar bör därför avskaffas.

Statsrådet kan emellertid inte biträda obligatoriekommitténs förslag om ett formellt avskaffande av obligatoriet kombinerat med viss avgiftsskyldighet. Därmed saknas underlag för att avskaffa obligatoriet vid den tidpunkt då den nya högskolan införs.

Den nuvarande skyldigheten att vara medlem i och erlägga avgift till viss eller vissa studerandesammanslutningar föreslås gälla även efter den 1 juli 1977, men med sådana inskränkningar att studerande vid utbildningar som i dag inte omfattas av obligatoriet inte heller fortsättningsvis kommer att beröras av detta. De studerande inom högskolan bör kunna räkna med fortsatta samhälleliga åtaganden för sådana verksamheter som för närvarande har statligt stöd.

För att kunna avveckla det obligatoriska medlemskapet krävs överläggningar mellan berörda parter, dvs. staten, ifrågavarande sammanslutningar, kommuner och landsting. En rimlig utgångspunkt för dessa överläggningar bör vara att utformningen av samhällsstöd i olika avseenden för de studerande som grupp inte utan starka skäl bör avvika från vad som gäller andra medborgargrupper. Initiativ avses inom kort tas till sådana överläggningar.

Interimistiska regler om kårobligatorium i den nya högskoleorganisationen föreslås bli intagna i en särskild lag om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar. Då det obligatoriska medlemskapet inte skall omfatta några nya studerandegrupper föreslås högskolestyrelse få undanta vissa studerande eller grupper av studerande från obligatoriskt medlemskap och avgiftsskyldighet. Särskilda regler föreslås gälla när en ny utbildning etableras. Om en ny högskoleenhet bildas utan att någon nu existerande obligatorisk sammanslutning berörs, bör inte någon ny obligatorisk sammanslutning etableras. Inte heller bör någon ny obligatorisk sammanslutning skapas genom delning av nu existerande kår eller förening.

En ny ordning för att utse studeranderepresentanter i vissa högskoleorgan föreslås. Den utformas så att alla studerande — både de som kommer att vara skyldiga att tillhöra student- eller elevkår och de som inte får denna skyldighet — skall ha samma möjlighet att på-

verka valet av företrädare för de studerande. Vid varje högskoleenhet skall en *elektorsförsamling* pröva om företrädare för de studerande vid högskoleenheten skall ingå i högskolestyrelsen och de andra organ som anges i förslaget till högskolelag med undantag för styrelse för institution eller annan arbetsenhet. Elektorsförsamlingen utser dessa företrädare. Val till elektorsförsamlingen skall förrättas i en eller flera valkretsar. Antalet valkretsar fastställs genom att en valkrets inrättas för var och en av de obligatoriska studerandesammanslutningarna vid högskoleenheten, dock inte för nationsföreningar eller de fakultetsföreningar som existerar parallellt med student- eller elevkår. Härutöver skall finnas ytterligare en valkrets. I de förstnämnda valkretsarna tillämpas direkt eller indirekt val. I den sistnämnda valkretsen — den fria valkretsen — tillämpas direkt val. Röstberättigade i denna valkrets är de studerande som i enlighet med högskolestyrelsens beslut inte är skyldiga att tillhöra någon obligatorisk sammanslutning.

Till den fria valkretsen bör ett visst minimiantal mandat knytas. Härutöver bör antalet mandat i denna krets vara beroende av antalet studerande i kretsen.

Det lokala ansvaret för valet till elektorsförsamlingen bör åvila respektive högskolestyrelse. Ansvaret för utformningen av själva valproceduren och genomförandet av denna inom ramen för vad som gäller enligt praxis i föreningslivet bör vila på respektive sammanslutning. Högskolestyrelsen skall endast bestämma den dag då var och en av de obligatoriska sammanslutningarna senast har möjlighet att utse elektor för sin mandatperiod. För val i den fria valkretsen bör det åvila högskolestyrelsen att upprätta röstlängd för denna valkrets, svara för utformning och genomförande av en nomineringsprocedur och viss information till de studerande i samband härmed samt slutligen att genomföra själva valet.

Grundläggande föreskrifter om utseende av företrädare för de studerande i högskolestyrelsen och vissa andra organ bör tas in i en särskild lag.

De regionala organisationskommittéerna för högskolereformen föreslås få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder för att förbereda valen.

Utskottet. Föredragande statsrådet anser enligt propositionen att det *obligatoriska medlemskapet i studerandesammanslutningar* bör avskaffas. Utskottet delar denna uppfattning. I motionerna 1976/77: 1407 och 1976/77: 1410 framförs samma mening.

Utskottet finner emellertid att det av bl. a. anförda praktiska skäl inte är möjligt att avskaffa obligatoriet redan den 1 juli 1977. Riksdagen bör därför avslå motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i vad det avser omedelbart avskaffande av obligatoriet.

Något särskilt uttalande av riksdagen om obligatoriets avskaffande behöver enligt utskottets mening inte göras med hänsyn till vad som i

propositionen anför i denna fråga. Yrkandet 7 i motionen 1976/77: 1407 kan således avslås av riksdagen.

Överläggningar bör som aviseras i propositionen inom kort tas upp mellan berörda parter, dvs. studerandesammanslutningarna, staten, kommunerna och landstingen, om avveckling av obligatoriet och om fördelningen av ansvaret för olika uppgifter. I propositionen anför föredragande statsrådet att lagen om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar kan förutsättas gälla endast för en relativt begränsad tid. Även detta uttalande bekräftar att obligatoriet skall avskaffas så snart som möjligt. Det finns således ingen anledning för riksdagen att särskilt ge detta till känna för regeringen, varför yrkandet 8 i motionen 1976/77: 1407 bör avslås av riksdagen.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att inga nya studerandegrupper skall omfattas av obligatoriet.

I motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 9) yrkas att även andra grupper av studerande bör kunna undantas från obligatoriet. Högskolestyrelserna bör enligt motionärernas mening åläggas att positivt bedöma och pröva ansökningar om befrielse som kommer från sådana studerande som till följd av medlemskap i annan facklig organisation, stadigvarande vistelse på annan ort än högskoleorten eller annan likartad omständighet inte kan eller önskar tillgodogöra sig studerandesammanslutningarnas service i olika avseenden.

Utskottet anser att övervägande skäl talar mot att för en kortare övergångsperiod införa nya regler om medlemskap i studerandesammanslutningar. Det torde dessutom vara svårt att avgränsa den i motionen avsedda gruppen studerande. Till detta kommer att studerandesammanslutningarna själva redan nu kan besluta om nedsatt avgift för t. ex. distansstuderande. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandet 9 i motionen 1976/77: 1407.

Överläggningar skall tas upp mellan berörda parter om obligatoriets avskaffande. Enligt utskottets mening behöver inte överläggningarna föregås av någon ny utredning. Motionen 1976/77: 1410 yrkandet 2 i denna del bör därför avslås av riksdagen.

Utskottet utgår från att de nu föreslagna interimistiska reglerna endast syftar till att vidmakthålla i stort sett oförändrade villkor för de redan existerande sammanslutningarna under en övergångstid. Därav följer att det inte bör skapas några nya obligatoriska sammanslutningar. Under den begränsade tid som obligatoriet skall finnas kvar bör det inte heller bli fråga om att genom delning av nu existerande sammanslutning skapa nya sådana. Riksdagen bör därför avslå förslaget i motionen 1976/77: 1384.

Utskottet har således funnit att obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar bör behållas under en övergångstid, dock utan utvidgning till nya studerandegrupper. Utskottet föreslår därför att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1384 och motionen 1976/77:

1410 yrkandet 1 i denna del antar de i propositionen framlagda förslagen till lag om obligatoriska studerandesammanslutningar, lag om ändring i universitetsförordningen (1964: 461), lag om ändring i förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna, lag om ändring i förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor, lag om ändring i förordningen (1967: 236) om journalishögskolorna, lag om ändring i förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna, lag om ändring i förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna och lag om ändring i förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan.

Företrädare för de studerande i styrelser och andra organ inom högskolan utses för närvarande i allmänhet av studentkårer eller elevkårer med obligatoriskt medlemskap. Efter den 1 juli 1977 kommer det under en övergångsperiod att finnas dels studerande som har skyldighet att tillhöra någon studerandesammanslutning, dels sådana som inte har denna skyldighet. Då kan enligt föredragande statsrådets mening den gamla ordningen inte behållas. Alla studerande skall nämligen ha samma möjlighet att påverka vilka företrädare för de studerande som skall utses. Direkta val anses emellertid leda till en tungrodd administration och kräva särskilda regler för vilka som skulle ha rätt att delta i valen. Statsrådet föreslår därför indirekta val genom en *elektorsförsamling* vid varje högskoleenhet.

De studerande vid en högskoleenhet föreslås bli indelade i valkretsar, dels en för varje obligatorisk studerandesammanslutning, dels en för övriga studerande vid högskoleenheten. Varje valkrets avses bli tilldelad minst två mandat i elektorsförsamlingen.

Elektorsförsamlingen skall avgöra om de studerande skall låta sig representeras i högskolestyrelsen och de andra styrelser där de studerande har rätt att delta. Den skall vidare utse studeranderepresentanterna.

Förslag till en särskild lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet läggs fram.

Förslaget till lag om elektorsförsamling avvisas i motionen 1976/77: 1410 (yrkandet 1). Motionärerna kräver en högskola där alla styrelser under regionstyrelsenivå väljs av de studerande, lärare och övrig personal enligt principen "en människa — en röst". Alla grupper måste emellertid enligt motionärerna garanteras en viss minirepresentation. En utredning av frågan föreslås med den i motionen anförda målsättningen (yrkandet 2).

Utskottet anser mot bakgrund av i propositionen anförda skäl att riksdagen bör anta förslaget till lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet. Motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i denna del bör således avslås av riksdagen. Utskottet ansluter sig alltså till den avvägning som gjorts i propositionen mellan önskan att låta alla få samma inflytande över valet av studeranderepresentanter och möjligheten att ge alla berörda studerandegrupper — även små sådana — representation. Denna

avvägningsfråga berörs även i motionen 1976/77: 1410, men någon lösning på problemet redovisas inte. I stället förordas en utredning. Utskottet anser att regeringens förslag om elektorsförsamlingar är till fyllest och att någon särskild utredning nu av hur de studerandes representanter skall utses inte är nödvändig. Riksdagen bör avslå motionen 1976/77: 1410 yrkandet 2 i denna del.

Riksdagen beslöt år 1975 (prop. 1975: 9 s. 566) att företrädare för de studerande i styrelse för institution eller annan arbetsenhet skall utses av de studerande genom val. För vissa utbildningar gäller att de studerande studerar vid en och samma institution under mycket kort tid. Om företrädare för de studerande endast kan utses genom direkta val bland dem som vid valtillfället studerar vid institutionen eller arbetsenheten kan följden bli att de valda företrädarna dels representerar ett fåtal av dem som studerar vid institutionen under läsåret, dels redan har hunnit lämna institutionen eller enheten när styrelsen skall börja sitt arbete. Utskottet anser att ett sådant förhållande bör undvikas. Därför bör elektorsförsamlingen vid högskoleenheten kunna utse företrädarna för de studerande i styrelse för institution eller arbetsenhet. Enligt utskottets mening bör elektorsförsamlingen ha goda möjligheter att utse representativa företrädare för de studerande vid institutionen eller arbetsenheten. Det bör ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen utser att besluta att företrädare för de studerande i styrelsen för institution eller arbetsenhet skall utses av elektorsförsamlingen. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2.4.5 Sammansättning av vissa organ m. m.

Propositionen (s. 120—144). I fråga om *högskolestyrelserna*s sammansättning förordas två olika modeller. Vid de större enheterna, och här avses främst de enheter som kommer att omfatta nuvarande universitet, bör styrelsen omfatta 18 personer och vid de mindre enheterna 15 personer. I båda fallen skall rektor vara självskriven ledamot och normalt ordförande samt de anställda och de studerande ha vardera tre representanter. I den större styrelsen skall vidare ingå förvaltningschefen samt sex företrädare för allmänna intressen och fyra lärare som företrädare för verksamheten vid högskoleenheten. Antalet företrädare för allmänna intressen skall i den mindre styrelsen vara fem samt för lärare som företrädare för verksamheten vid högskoleenheten tre.

Företrädarna för allmänna intressen skall utses av de kommuner och landstingskommuner, till vilka högskoleenheten är förlagd, företrädarna för de studerande av elektorsförsamlingen, företrädarna för de anställda av regionstyrelsen på förslag av berörda arbetstagarorganisationer och företrädarna för verksamheten vid enheten av de lärare som innehar lärartjänst vid enheten.

Formerna för att inhämta förslag till innehavare av tjänst som rektor bör bestämmas lokalt. Det bör alltså ankomma på vederbörande högskolestyrelse att ta ställning till om förslag skall avges till regeringen från en valförsamling eller av styrelsen. Styrelsen bör även ta ställning till om tjänst som rektor skall ledigförklaras eller ej.

Valförsamlingen bör bestå av två tredjedelar anställda och en tredjedel studerande vid högskoleenheten. Rektor bör — i likhet med chef för statlig myndighet — förordnas av regeringen. Behovet av särskilda tjänster som rektor bör bedömas från fall till fall.

I linjenämnd bör ingå företrädare för lärare som meddelar undervisning inom nämndens ansvarsområde, företrädare för studerande som deltar i utbildning inom nämndens ansvarsområde samt företrädare för yrkeslivet med anknytning till nämndens ansvarsområde och, om så är lämpligt, företrädare för sådan högskoleutbildning som har anknytning till nämndens ansvarsområde men inte ingår i detta. Var och en av dessa tre grupper skall representeras av så långt möjligt samma antal ledamöter. Därtill skall ingå en eller i vissa fall flera företrädare för den tekniska och administrativa personalen. Om särskilda skäl finns skall högskolestyrelsen kunna bestämma att inga representanter för yrkeslivet skall ingå i linjenämnden eller att de skall utgöra en mindre andel.

Företrädarna för lärarna bör utses av lärare samt assistenter och amanuenser. Högskolestyrelsen bör kunna föreskriva att en företrädare för lärarna skall utses av högskolestyrelsen efter gemensamt förslag av den eller de arbetstagarorganisationer vid högskoleenheten som har medlemmar som är lärare och som är verksamma inom nämndens ansvarsområde. I tillämpliga delar bör samma ordning för utseende efter förslag av arbetstagarorganisationer gälla representationen för den tekniska och administrativa personalen. Företrädarna för yrkeslivet och för annan högskoleutbildning bör utses av högskolestyrelsen, sedan förslag har inhämtats från berörda myndigheter och organisationer m. fl. Företrädarna för yrkeslivet förutsätts komma att utses bland sådana personer som har både erfarenhet av och fortlöpande kontakt med det yrkesområde som linjenämnden avser.

Företrädarna för de studerande bör utses av elektorförsamlingen och ordföranden av högskolestyrelsen.

Beträffande linjenämnd som har inrättats av regionstyrelse bör samma ordning gälla med undantag av att de uppgifter som ankommer på högskolestyrelsen då bör fullgöras av regionstyrelsen eller den myndighet som regionstyrelsen bestämmer.

Beträffande institutionsstyrelserna bör gälla att de skall bestå av prefekten, tillika ordförande, samt företrädare för de anställda och för de studerande vid institutionen. Andra ledamöter än prefekten skall utses genom val av berörda grupper vid institutionen. Ingen val-

korporation skall få välja mer än hälften av det antal styrelseledamöter som utses genom val.

Enligt propositionen 1975: 9 skall nuvarande fakultet och sektion i betydelsen av församlingen ordinarie lärare i fortsättningen benämnas fakultetskollegium respektive sektionskollegium och bestå av, förutom professorer och biträdande professorer, innehavare av fasta universitetslektorat och motsvarande tjänster. I propositionen anfördes vidare att arbetsformerna inom fakulteter och sektioner borde effektivieras genom att ett mindre ledningsorgan inrättades inom varje fakultet och sektion. Detta organ skulle bestå av företrädare för de inom fakulteten och sektionen verksamma.

Nu föreslås att i fakultetskollegium och sektionskollegium skall ingå den som innehar eller uppehåller tjänst som professor eller biträdande professor vid högskoleenhet i högskoleregionen, den som innehar eller uppehåller lärartjänst för vilken krävs lägst doktorsexamen eller motsvarande kompetens samt i vissa fall den som innehar eller uppehåller tjänst vid forskningsråd. Jämfört med vad som angavs i propositionen 1975: 9 innebär förslaget att kollegierna utvidgas med bl. a. docenter och forskarassistenter.

Fakultetsnämnd och sektionsnämnd skall bestå av fakultetskollegiets respektive sektionskollegiets dekanus, som skall vara ordförande, och dess prodekanus, som skall vara vice ordförande, samt därutöver nio ledamöter, nämligen fem ledamöter av fakultetskollegiet respektive sektionskollegiet, två företrädare för de anställda som medverkar i forsknings- och forskarutbildningsverksamheten inom fakulteten/sektionen samt två företrädare för de studerande som deltar i forskarutbildningen inom fakulteten/sektionen. Högskolestyrelsen får, efter förslag eller hörande av fakultets/sektionskollegiet, utse en företrädare för verksamhet utanför högskolan i stället för en av de fem företrädarna för fakultets/sektionskollegiet. På samma sätt får högskolestyrelsen, efter förslag eller hörande av den eller de arbetstagarorganisationer som har medlemmar som är verksamma inom fakultets/sektionsnämndens ansvarsområde, utse en företrädare för verksamhet utanför högskolan i stället för en av företrädarna för de anställda inom fakulteten/sektionen.

Enligt förslaget kommer fakultets/sektionskollegiet att företrädas av sju ledamöter inklusive dekanus och prodekanus. Om inte särskilda skäl föranleder annat skall fyra av de sju ledamöterna vara professor eller biträdande professor, två vara professor, biträdande professor, docent eller forskarassistent samt en vara universitetslektor.

Företrädare för verksamhet utanför högskolan, vilka utses i fakultets/sektionsnämnd, skall vara verksamma i forsknings- och utvecklingsarbete som har anknytning till nämndens verksamhetsområde.

Beträffande formerna för utseende av ledamöter i fakultets/sektions-

nämnd bör gälla att företrädarna för fakultets/sektionskollegiet utses av detta. Företrädarna för de anställda bör utses av högskolestyrelsen efter förslag av de arbetstagarorganisationer som har medlemmar verksamma inom nämndens ansvarsområde. Representerarna för de studerande skall utses av elektorsförsamlingen. Om företrädare för forsknings- och utvecklingsarbete utanför högskolan utses bör detta göras av högskolestyrelsen efter förslag av fakultets/sektionskollegiet respektive berörda arbetstagarorganisationer.

I fråga om regionstyrelserna föreslås att antalet ledamöter skall vara 21. Av dessa bör 14 företräda allmänna intressen, två företräda verksamheten inom högskolan, tre företräda de anställda — en för varje berörd arbetstagarorganisation — och två företräda de studerande.

Samtliga de 14 ledamöter som företräder allmänna intressen i regionstyrelserna skall utses av regeringen liksom de båda företrädarna för verksamheten inom högskolan. De tre företrädarna för de anställda inom högskolan bör utses av regeringen efter förslag från berörda arbetstagarorganisationer. Företrädarna för de studerande bör utses av regeringen efter förslag från berörda studerandeorganisationer.

Utskottet. Förhållandena när det gäller olika intressenters inflytande över planeringen och ledningen av den grundläggande högskoleutbildningen — inom de ramar som riksdag och regering angett — skiftar för närvarande påtagligt mellan olika delar av högskolan. Riksdagen fattade år 1975 beslut om hur den nya högskolan skall vara organiserad samt vilka uppgifter de olika organen skall ha. Ett syfte med beslutet var att skapa större enhetlighet, ett annat att möjliggöra en decentralisering av beslutanderätten. En förutsättning för en sådan decentraliserad beslutanderätt är att de beslutande organen inom högskolan har en sammansättning som är avvägd med hänsyn till både högskolans samhälleliga betydelse och uppgifter, de särskilda kunskaperna och erfarenheterna hos olika grupper av de inom högskolan verksamma och kravet på medinflytande för de anställda och de studerande över den egna arbetsmiljön och arbetssituationen. Med utgångspunkt i vid 1975 års riksmöte beslutade riktlinjer anmäls nu hur de olika organen avses bli sammansatta m. m. I den mån inte annat följer av vad utskottet nu kommer att anföra ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets synpunkter.

Genom 18 § i förslaget till högskolelag tillförsäkras de anställda och de studerande rätt att vara representerade i *högskolestyrelsen*. Det skall ankomma på arbetstagarorganisationerna att avgöra om rättigheten till representation i styrelsen för de anställda skall utnyttjas. Av propositionen framgår att Statsanställdas förbund (SF), Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S) och SACO/SR vid förhandlingar förklarat att företrädarna för de anställda i bl. a. hög-

skolestyrelse bör utses efter förslag av arbetstagarorganisationerna. Departementschefen förordar att vad organisationerna anfört godtas. Organisationernas önskemål bör tillgodoses och yrkandet A 7 i motionen 1976/77: 1366 alltså avslås av riksdagen.

Enligt 1975 års beslut skall rektor vid statlig högskoleenhet utses av regeringen efter förslag — enligt regeringens bestämmande — antingen av högskolestyrelsen eller av en särskild valförsamling. Nu förordas att det skall få ankomma på högskolestyrelsen att i det enskilda fallet avgöra om *rektorsförslaget* skall avgas av styrelsen eller av en valförsamling bestående av två tredjedelar anställda och en tredjedel studerande. I motsats till H 75 anser föredragande statsrådet inte att högskolestyrelsen skall yttra sig över valförsamlingens förslag.

I motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 11) hävdas en annan uppfattning. Motionärerna menar i likhet med H 75 att högskolestyrelsen bör garanteras medverkan vid utseendet av rektor även i det fall rektorsförslaget avgas av en valförsamling.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet erinra om att det enligt H 75:s förslag är regeringen som för en viss högskoleenhet bestämmer att förslag till rektor skall läggas fram av en särskild valförsamling. Då kan det vara naturligt att högskolestyrelsen alltid yttrar sig över valförsamlingens förslag. Har däremot högskolestyrelsen själv beslutat anförtro uppgiften att avge rektorsförslag åt en valförsamling synes det utskottet inte på samma sätt motiverat att ha en bestämmelse om generell skyldighet för högskolestyrelsen att yttra sig över förslaget. Utskottet avstyrker därför yrkandet 11 i motionen 1976/77: 1407 och har härvid förutsatt att regeringen inhämtar högskolestyrelsens synpunkter om skäl därtill föreligger.

Utskottet har inte något att erinra mot att frågan om inrättande av en särskild *tjänst för rektor* provas från fall till fall och tillstyrker att regeringen bemyndigas att i förekommande fall föra rektors botten-tjänst över stat.

Enligt 1975 års beslut skall i *fakultetsnämnd* och *sektionsnämnd* ingå företrädare för verksamheten inom nämndens verksamhetsområde. Företrädare för de anställda och de studerande inom fakultetsnämnds och sektionsnämnds verksamhetsområde skall ha rätt att ingå i nämnden. I fakultetsnämnd och sektionsnämnd skall också kunna ingå företrädare för sådant forsknings- och utvecklingsarbete utanför högskolan som har anknytning till nämndens verksamhetsområde.

I motionen 1976/77: 1366 (yrkandet A 4) hävdas att det måste få ankomma på fakultetskollegiet att självt avgöra antalet ledamöter i fakultetsnämnder och sektionsnämnder.

Med erinran om att forskarutbildningsutredningen utreder frågan om utformningen på längre sikt av planerings- och ledningsorganisationen

för forskning och forskarutbildning inom högskolan tillstyrker utskottet föredragande statsrådets förslag i fråga om fakultetsnämnder och sektionenämnder. Utskottet är alltså inte berett förorda att riksdagen beslutar i enlighet med yrkandet A 4 i motionen 1976/77: 1366.

Utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet vid en högskoleenhet skall bedrivas inom *institutioner* eller andra arbetsenheter. Institution respektive annan arbetsenhet skall ledas av en styrelse, om ej annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad som anförts i fråga om institutionsstyrelses sammansättning.

I motionen 1976/77: 1366 diskuteras huruvida det är riktigt att prefekten för en institution samtidigt är ordförande i styrelsen för institutionen. Det ankommer på regeringen att utfärda de närmare föreskrifter som behövs utöver högskolelagen. Med erinran härom avstyrker utskottet yrkandet A 1 i motionen 1976/77: 1366.

I samma motion (yrkandet B 3) framförs uppfattningen att det bör finnas en generell och tvingande föreskrift om skyldighet att *kalla ämnesföreträdaren* eller ställföreträdare för denne till varje sammanträde med fakultetsnämnd och linjenämnd som skall behandla ärende som berör hans eller hennes verksamhet.

Utskottet anser att det bör få ankomma på vederbörande organ själva att avgöra vilken eller vilka utöver ledamöter och suppleanter som skall kallas att delta i sammanträde. Utskottet avstyrker därför yrkandet B 3 i motionen 1976/77: 1366.

2.4.6 Vissa övriga frågor

Propositionen (s. 144—151). Enligt riksdagens beslut år 1975 skall högskoleutbildningen organiseras i *utbildningslinjer* och *enstaka kurser*. Utbildningslinjerna kan vara allmänna, lokala eller individuella.

I propositionen införs ett nytt studieorganisatoriskt begrepp, *påbyggnadslinjen*. Påbyggnadslinjerna täcker vissa utbildningar som regelmässigt knyter an till genomgången grundläggande högskoleutbildning och för vilka ett regelsystem av samma innebörd som det som skall gälla för de allmänna linjerna bedöms som nödvändigt. De berörda utbildningarna har tidigare i förarbetena och i 1975 års riksdagsbeslut klassificerats som enstaka kurser. Påbyggnadslinje får alltså betraktas som en del av den grundläggande utbildningen. Inom denna ingår påbyggnadslinje vanligen i ett utbildningsprogram där den första etappen utgörs av en allmän utbildningslinje.

Även för andra utbildningar än dem som rimligen kan benämnas linjer kan det finnas skäl att föreskriva att de skall anordnas på visst sätt, eventuellt i anslutning till viss annan utbildning, och bekostas inom ramen för ett sektorsanslag. Bl. a. gäller det den till ekonomiföreståndar-

linjen nära hörande kursen i dietik och vissa vårdyrkesutbildningar. För dessa utbildningar är benämningen *linje anknuten kurs* lämplig. Sådan kurs är en enstaka kurs som av särskilda skäl bör vara så nära anknuten till en allmän utbildningslinje att kostnaden för den bör bestridas ur sektorsanslag.

Den av universitetskanslersämbetet (UKÄ) och skolöverstyrelsen (SÖ) sedan budgetåret 1969/70 bedrivna försöksverksamheten med kombinerad gymnasieutbildning och utbildning vid de filosofiska fakulteterna i de s. k. kombinationsutbildningarna bör upphöra med utgången av innevarande budgetår. Från och med den 1 juli 1977 bör i enlighet med H 75:s förslag vissa av de nuvarande kombinationsutbildningarna anordnas som allmänna utbildningslinjer. I en del fall kommer sannolikt viss sådan utbildning att ges som lokal linje. Under anslaget Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken har medel beräknats för den del av utbildningen som hittills har anordnats inom gymnasieskolan. I samband med att försöksverksamheten upphör bör utbildningen ges ett enhetligt huvudmannaskap. Det är mest ändamålsenligt att detta sker genom att ansvaret läggs på den statliga högskolan. Detta bör dock inte utesluta ett fortsatt samordnat resursutnyttjande mellan gymnasieskolan och högskolan i de fall detta är ändamålsenligt. Lämpligen bör det ske genom att viss del av utbildningen förläggs till gymnasieskolan efter lokal överenskommelse mellan berörda myndigheter. Därvid bör utbildningen kunna ingå i underlaget för gymnasieskolans tjänsteorganisation och således också påverka poängsystemet. Slutlig reglering av kostnaderna för lärare och skollärare inom gymnasieskolan för sådan utbildning bör kunna ske mellan berörd länsstyrelse och högskolestyrelse.

För allmän behörighet att antas till *forskarutbildning* skall gälla genomgången allmän utbildningslinje om lägst 120 poäng eller motsvarande kunskaper förvärvade på annat sätt. I vissa fall bör gälla som särskilt behörighetskrav studier om minst 60 poäng i det ämne som forskarutbildningen avser. Det är angeläget att underlätta för studerande som önskar gå vidare till forskarutbildning att skaffa sig erforderlig särskild behörighet. Det bör ske genom att de studerande får rätt att i omedelbar anslutning till genomgången allmän, lokal eller individuell utbildningslinje fördjupa sina studier med 40 poäng i syfte att vinna behörighet för forskarutbildning. Det ankommer på högskolestyrelsen att inom ramen för givna medel planera utbudet av sådana fördjupningsstudier så att det står i överensstämmelse med antagningskapaciteten till forskarutbildningen. Härutöver kommer det naturligtvis även att finnas möjlighet till kompletterande studier genom enstaka kurser.

Enligt nuvarande bestämmelser får utbildningsnämnd om det är oundgängligen nödvändigt fastställa ett högsta antal forskarstuderande som får påbörja forskarutbildning inom visst ämnesområde. I avvaktan på

prövningen av forskarutbildningsutredningens slutliga förslag i ämnet bör nuvarande ordning bestå.

Beträffande betygen i högskoleutbildningen innebar riksdagsbeslutet år 1975 att en större enhetlighet i betygsättningen skulle eftersträvas. Betygsskalan underkänd, godkänd, väl godkänd skulle utgöra en riktpunkt för betygsättning i avvaktan på en mera genomgripande översyn av betygssystemet i högskolan. Möjligheter till variation skulle emellertid finnas. Det skulle således vara möjligt att vid vissa utbildningslinjer och kurser avstå från att använda betygsgraden väl godkänd. Vidare framhölls i fråga om de utbildningar inom det konstnärliga området där i dag inga betyg förekommer att man även i framtiden skulle kunna avstå från att ge betyg.

Bl. a. de synpunkter som på olika sätt kommit fram under den tid som har förflutit sedan riksdagsbeslutet år 1975 fattades gör att betygsättningen i högskolan bör övervägas på nytt och efter delvis nya riktlinjer.

Frågan om att använda färre betygssteg än de tre riksdagen har angivit som riktpunkt måste bedömas från fall till fall efter de särskilda förutsättningar som gäller för varje enskild utbildning. Man bör därvid särskilt ta hänsyn till betygssystemets konsekvenser inom utbildningen och för den pedagogiska utvecklingen. Betygens informationsvärde vid anställning och vid antagning till vidareutbildning måste vidare beaktas liksom den betygsspraxis som har utvecklats vid respektive utbildning. Inte minst viktigt är att ta hänsyn till den inställning till betygen som har visats av berörda parter — bl. a. lärare och studerande samt de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna.

Regeringen har utfärdat en förordning med provisoriska föreskrifter om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom grundläggande högskoleutbildning. Enligt denna förordning har universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), styrelsen för jordbrukets högstskolor och statens veterinärmedicinska anstalt samt i vissa fall skolöverstyrelsen (SÖ) och UHÄ i samråd att fastställa utbildningsplaner för allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom vederbörande myndighets verksamhetsområde. Enligt beslut den 13 januari 1977 har regeringen föreskrivit att vederbörande myndigheter i samband med fastställandet av utbildningsplaner också skall ange vilket betygssystem som skall tillämpas vid varje linje. Myndigheterna skall vid behandlingen av betygsfrågorna följa riktlinjer av den innebörd som redovisas i propositionen. Inga avvikelser från den tregradiga betygsskalan skall dock göras beträffande utbildningar, vilkas betygsförhållanden för närvarande utreds i särskild ordning. Sålunda har 1974 års lärarutbildningsutredning i uppdrag att med förtur behandla betygsättningen inom samtliga lärarutbildningar utom förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna. Betygsättningen inom de sistnämnda utbildningarna behandlas i samband med de förslag om reformerad förskolläro- och fritidspedagogutbildning som lagts fram i propositionen 1976/77: 76.

Riksdagen uttalade i anledning av propositionen 1975: 9 (UbU 1975: 17 s. 54) att den inte hade något att erinra mot att ett system med examens titlar bevaras för dem som genomgått utbildningslinjer. Riksdagen förutsatte emellertid en sådan utveckling av systemet att titlarna generellt skulle komma att ge meningsfull information om den genomgånga utbildningens innehåll eller i varje fall huvudsakliga inriktning. Det ligger ett värde i examensbenämningar som ger information om utbildningens inriktning, innehåll och omfattning. Det bör ankomma på UHÄ att närmare utveckla möjligheterna att använda examensbenämningar. Därvid bör prövas om i varje fall för längre utbildningslinjer skall finnas examensbenämningar av den karaktär som riksdagen har angivit.

H 75 har till regeringen överlämnat ett förslag till förordning om lärare vid statliga högskoleenheter. Förslaget innebär i huvudsak en teknisk bearbetning av nu gällande föreskrifter och medför jämförelsevis ringa sakliga förändringar. Högskolereformen aktualiserar i vissa avseende behovet av en mer genomgripande och långsiktig förändring av lärartjänsteorganisationen främst vad avser tjänster för den grundläggande utbildningen. Ett utredningsarbete av den omfattning som sådana ställningstaganden förutsätter har inte kunnat genomföras under den förhållandevis korta tid som H 75 har arbetat. Avsikten är att en särskild utredning skall tillkallas för detta ändamål. Till de centrala arbetsuppgifterna för utredningen kommer att höra en prövning av möjligheterna att i olika avseenden stärka tjänsteorganisationens anknytning till yrkeslivet utanför högskolan samt frågan om lärartjänster för den kommunala högskoleutbildningen.

I propositionen föreslås att läsårets längd fastställs till 40 veckor samt att regeringen får bemyndigande att för viss utbildning föreskriva att läsåret skall ha annan längd om det behövs av utbildningsorganisatoriska skäl.

I syfte att underlätta genomförandet av den nya högskoleorganisationen har interimistiska organ för högskolan börjat planera och förbereda frågor om högskolan. Med hänsyn till den korta tid som återstår till den 1 juli 1977, då högskolan skall införas, måste förberedelser kunna vidtas redan innan riksdagen fattat beslut med anledning av propositionen.

De regionala organisationskommittéerna skall fullgöra regionstyrelseuppgifter under tiden t. o. m. den 30 juni 1977.

En interimsstyrelse inrättas för var och en av de föreslagna högskoleenheterna. Det är principiellt riktigt och praktiskt ändamålsenligt att interimsstyrelsen till sin sammansättning motsvarar den blivande permanenta styrelsen. Genom att de nya principerna för avvägningen av olika intressens inflytande i högskoleenheternas ledning därigenom kommer

att gälla genast efter riksdagsbeslutet garanteras en önskvärd kontinuitet mellan förberedelseskedet och tiden efter det att den nya organisationen har trätt i kraft. För ett förtroendefullt samarbete och för en smidig anpassning av olika delar av den blivande högskolan till en ny organisation är det också av vikt att i detta planeringsstadium företrädare för skilda läroanstalter och verksamheter får möjlighet att medverka.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad i förevarande avsnitt anförts i fråga om *påbyggnadslinjer*, *linjeanknutna kurser* och de nuvarande *kombinationsutbildningarna* samt i fråga om *forskarutbildningen*. Utskottet kommer i det följande under rubriken Vissa gemensamma frågor att behandla vissa förslag avseende allmänna utbildningslinjer, lokala och individuella utbildningslinjer samt enstaka kurser.

Inom utbildningsdepartementet har efter riksdagsbeslutet år 1975 gjorts en kartläggning av de nuvarande *betygssystemen* i högskoleutbildningen. Kartläggningen har följts av vissa överläggningar. Föredragande statsrådet har kommit fram till att betygsättningen i högskolan bör övervägas på nytt och efter delvis nya riktlinjer. Frågan om att använda färre betygssteg än de tre — underkänd, godkänd och väl godkänd — som riksdagen år 1975 angav som riktpunkt måste enligt föredragande statsrådets mening bedömas från fall till fall efter de särskilda förutsättningar som gäller för varje enskild utbildning. Inte minst viktigt är det enligt hans mening att ta hänsyn till den inställning till betygen som har visats av berörda parter — bl. a. lärare och studerande samt de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna.

I motionen 1976/77: 764 yrkas att riksdagen uttalar att de graderade betygen skall avskaffas i förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna, fritidsledarutbildningarna, de vårdyrkesutbildningar som i dag har en tregradig betygsskala, bibliotekarieutbildningen samt journalistutbildningen. Motionärerna framhåller att kritiken mot graderad betygsättning varit omfattande i vad avser vissa utbildningar som i dag är högskoleutbildning eller som fr. o. m. den 1 juli 1977 kommer att bli högskoleutbildning. Motionärerna menar att det är naturligt att man i samband med starten av den nya högskolan gör de förändringar av betygssystemen som behövs och som är möjliga att genomföra utan alltför omfattande konsekvenser på andra områden.

I den numera avlämnade propositionen 1976/77: 76 om utbildning av förskollärare och fritidspedagoger behandlas frågan om betygssystemet för dessa båda utbildningar. Det slås i propositionen fast att det ankommer på UHÄ respektive UHÄ och SÖ att ange vilket betygssystem som skall tillämpas. Utskottet får anledning återkomma till denna fråga vid sin behandling av propositionen 1976/77: 76.

När det gäller betygsättningen inom journalistutbildningen har journalistutbildningsutredningen föreslagit att den praxis som har utvecklats

vid journalisthögskolorna skall få tillämpas även i fortsättningen. Det innebär att endast betygen underkänd och godkänd skall användas. Föredragande statsrådet anför ingen erinran häremot.

Av propositionen 1976/77: 59 framgår sålunda att man vid fastställandet av utbildningsplaner skall ta hänsyn till den betygsspraxis som har utvecklats vid utbildningen i fråga. Utskottet anser sig därför kunna utgå från att motionärernas önskemål kommer att bli tillgodosett även i vad gäller bibliotekarieutbildningen.

I fråga om vårdutbildningar har UHÄ:s ifrågavarande planeringsberedning den 4 mars 1977 beslutat rekommendera att en tvågradig betygsskala införs på läkarlinjen och inom de korta vårdutbildningarna. Betygsättningen på tandläkarlinjen och de farmaceutiska linjerna kommer senare att avgöras. Beredningen har emellertid i nämnda beslut förklarat att enligt dess mening en tvågradig skala om möjligt bör gälla för alla linjer inom sektorn för vårdutbildningar.

Fritidsledarutbildning anordnas i dag dels vid folkhögskolor, dels som kombinationsutbildning. Enligt propositionen är avsikten att den sistnämnda utbildningsvägen skall som allmän utbildningslinje fr. o. m. den 1 juli 1977 förekomma vid statlig högskoleenhet.

I propositionen 1976/77: 55 om folkhögskolan, vilken proposition hänvisats till utskottet, föreslås att på fritidsledarlinjerna vid dessa skolor inte skall ges omdöme, eftersom fritidsledarutbildningen är en avslutad yrkesutbildning och inte förbereder för fortsatta studier.

I vad gäller den allmänna utbildningslinjen vid statlig högskoleenhet har UHÄ nyligen beslutat att genom remiss inhämta synpunkter i betygsfrågan från studerande, lärare och fackliga organisationer m. fl. I förslaget till utbildningsplan för fritidsledarlinjen i högskolan har därför tills vidare inte angetts vilket betygssystem som skall tillämpas.

Den nu ifrågavarande motionen 1976/77: 764 väcktes under den allmänna motionstiden. Utskottet anser att motionens syfte är tillgodosett dels genom vad som anförts i förevarande proposition 1976/77: 59 och de därefter avlämnade propositionerna 1976/77: 55 och 1976/77: 76, dels — i fråga om vissa utbildningar — genom numera fattade beslut. Motionen kan därför avslås av riksdagen.

Riksdagens ställningstagande år 1975 i betygsfrågan innebär att det även i den nya högskolan skall vara möjligt att använda fler än tre betygsssteg, t. ex. vid de tekniska högskolorna. Med hänsyn härtill och då den nu förevarande propositionen ansluter sig till uppfattningen att denna möjlighet till variation bör finnas anser utskottet att motionen 1976/77: 1385 inte påkallar någon riksdagens åtgärd, varför motionsyrkandet i fråga kan avslås.

Över genomgången godkänd utbildning skall enligt riksdagens beslut år 1975 utfärdas bevis, s. k. *utbildningsbevis*. Om en studerande på ett tillfredsställande sätt genomgått allmän, lokal eller individuell utbild-

ningslinje kommer i beviset även att anges att han eller hon genomgått linjen. I utbildningsbeviset skall då också anges linjens benämning och linjens poängtal. Detsamma skall enligt H 75:s förslag gälla utbildningsbevis som ges åt studerande som på ett tillfredsställande sätt har genomgått utbildning i form av enstaka kurser, motsvarande utbildning enligt en viss fullständig utbildningslinje. Utskottet förutsätter att H 75:s förslag genomförs utan att riksdagen gör särskilt påpekande härom. Med anledning av motionen 1976/77: 1409 vill utskottet påpeka att riksdagen år 1975 uttalade att den inte hade något att erinra mot att ett system med examenstitlar bevaras. Det bör enligt föredragande statsrådets mening ankomma på UHÄ att närmare utveckla möjligheterna att använda examensbenämningar.

Med det anförda avstyrker utskottet yrkandet 4 i motionen 1976/77: 1409.

H 75 har till regeringen överlämnat ett förslag till förordning om *lärare vid statliga högskoleenheter*. Förslaget innebär i huvudsak en teknisk bearbetning av nu gällande föreskrifter och medför enligt propositionen jämförelsevis begränsade sakliga förändringar den 1 juli 1977. Föredragande statsrådet har emellertid funnit att högskolereformen aktualiserar behovet av en mer genomgripande och långsiktig förändring av lärartjänstorganisationen och avser tillsätta en utredning.

Med hänvisning till nämnda utredning och då utskottet anser sig inte böra gå närmare in på frågor som det i första hand ankommer på arbetsmarknadens parter att lösa genom förhandlingar avstyrker utskottet yrkandena B 2 och B 4 i motionen 1976/77: 1366.

Såvitt utskottet kunnat utröna finns från regeringens sida inte några planer på att slopa den ledningsfunktion som fullgörs av studierektorer. Yrkandet A 9 i motionen 1976/77: 1366 kan därför avslås av riksdagen.

För frågor om tillsättning av professors- och universitetslektorstjänster har den 1 juli 1975 inrättats en särskild *tjänsteförslagsnämnd* inom varje fakultet och sektion. Avsikten är att tjänsteförslagsnämnderna skall bibehållas. Utskottet vill i sammanhanget uttala att det inte har något att erinra mot att regeringen utan hörande av riksdagen beslutar om relationen mellan de för universitetslektors- och professorsärendena gemensamma ledamöterna och de ledamöter som enbart skall delta i handläggningen av antingen universitetslektorsärenden eller professorsärenden.

Enligt motionen 1976/77: 1366 (yrkandet B 1) kan det inte anses rimligt att studeranderepresentanter, som själva inte ens genomgått godkänd tentamen i ett ämne, får rösta om tillsättning av professur i detta ämne. Det är därför enligt motionärens mening nödvändigt att tjänsteförslagsnämndernas verksamhet omgående görs till föremål för utvärdering.

Inrättandet av tjänsteförslagsnämnder år 1975 föregicks av ett ingående utredningsarbete. I propositionen 1975: 9 (s. 556) anförde fördragande statsrådet att han inte fann någon särbehandling av professors-tillsättningsärendena när det gäller bl. a. studerandeflytande motiverad. Anförandet föranledde inte något uttalande från riksdagens sida. Med erinran härom avstyrker utskottet yrkandet B 1 i motionen 1976/77: 1366.

2.5 Utskottets hemställan

Under återopande av det anförda hemställer utskottet såvitt gäller nu behandlade avsnitt

högskolelagen

1. att riksdagen beträffande avslag på förslaget till högskolelag m. m. avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i denna del och yrkandet 2 i denna del,
2. att riksdagen beträffande viss utredning i fråga om jordbrukets högskolor avslår motionen 1976/77: 1397,
3. att riksdagen beträffande regionstyrelsens planeringsuppgifter i fråga om grundläggande högskoleutbildning inom jordbruksdepartementets ansvarsområde avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 10,
4. att riksdagen beträffande styrelse för institution eller annan arbetsenhet avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandet 2,
5. att riksdagen beträffande utbildningsnämnder m. m. avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandena A 2 och A 6,
6. att riksdagen beträffande prefektkollegium avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 3,
7. att riksdagen beträffande rektorsämbetet avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 8,
8. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 1—4 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
9. att riksdagen beträffande samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet med anledning av motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 5 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag i följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

5 § Verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet *tryggas*.

Utskottets förslag

5 § Verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet *främjas*.

10. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 6—10 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
11. att riksdagen antar 12 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag i följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

12 § Utlänning som ej är bosatt i landet eller som har bosatt sig här i huvudsakligt syfte att få utbildning får antagas som studerande till utbildning inom högskolan enligt föreskrifter som *regeringen meddelar*.

Utskottets förslag

12 § Utlänning som ej är bosatt i landet eller som har bosatt sig här i huvudsakligt syfte att få utbildning får antagas som studerande till utbildning inom högskolan enligt föreskrifter som *meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser*.

12. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 13—18 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
13. att riksdagen antar 19 och 20 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag i följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

19 § Skolstyrelsen skall vara lokal styrelse för kommuns grundläggande högskoleutbildning.

Skolstyrelsen skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 49 § kommunallagen (1977: 000)¹.

Utskottets förslag

Skolstyrelsen skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 3 kap. 14 § kommunallagen (1977: 000).

Kommun kan besluta att annan kommunal nämnd i skolstyrelsens ställe skall vara lokal styrelse.

20 § Utbildningsnämnden skall vara lokal styrelse för landstingskommuns grundläggande högskoleutbildning.

Utbildningsnämnden skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 49 § kommunallagen (1977: 000)¹.

Utbildningsnämnden skall ha inseende över alla angelägenheter som avser utbildningen och svara för att utbildningsuppgifterna fullgöres, i den mån detta ej tillkommer annan enligt denna lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 3 kap. 14 § kommunallagen (1977: 000).

Landstingskommun kan besluta att annan landstingskommunal nämnd i utbildningsnämndens ställe skall vara lokal styrelse för landstingskommuns grundläggande högskoleutbildning eller del därav.

14. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 22—34 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
15. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 12 i denna del antar 36—38 §§ i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
16. att riksdagen beträffande ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till Högskolelagen godkänner förslaget i propositionen 1976/77: 59 med av utskottet förordad tillägg,

högskolans indelning i enheter

17. att riksdagen beträffande viss benämning vid universitetet i Linköping avslår motionerna 1976/77: 1373 och 1976/77: 1383,
18. att riksdagen beträffande högskoleenhetens i Falun/Borlänge benämning avslår motionen 1976/77: 1401 yrkandet 1,
19. att riksdagen beträffande högskolan i Malmö avslår motionen 1976/77: 1364 yrkandet 1,
20. att riksdagen beträffande viss utvärdering av högskoleenheternas organisation avslår motionen 1976/77: 1364 yrkandet 2,
21. att riksdagen beträffande lärarhögskolan m. m. i Göteborg avslår motionen 1976/77: 1375,
22. att riksdagen beträffande musikhögskolan m. m. i Göteborg avslår motionen 1976/77: 1376,
23. att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Göteborgs kommun och Göteborgs slöjdförening om förstatligande av Valands konstskola respektive Konstindustriskolan i Göteborg,
24. att riksdagen beträffande statens institut i Stockholm för vidareutbildning av sjuksköterskor avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 11,
25. att riksdagen beträffande organisationen för högskoleutbildningen i Halmstad avslår motionen 1976/77: 1358 yrkandet 1 samt motionen 1976/77: 1360 yrkandena 1 och 2 i denna del,
26. att riksdagen beträffande organisationen för högskoleutbildningen i Skövde avslår motionen 1976/77: 1360 yrkandena 1 och 2 i denna del,
27. att riksdagen godkänner den indelning i högskoleenheter som förordats i propositionen 1976/77: 59,

organisation för kommunal högskoleutbildning

28. att riksdagen beträffande frågan om huvudmannaskap för högskolan med anledning av propositionen 1976/77: 59 samt mo-

- tionen 1976/77: 1161 yrkandet 2, motionen 1976/77: 1381 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
29. att riksdagen beträffande sjukgymnastutbildningen avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 10,
 30. att riksdagen beträffande antagning till kommunal högskoleutbildning med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 6 och yrkandet 16 i denna del antar 35 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
 31. att riksdagen beträffande tidpunkten för antagning m. m. avslår motionen 1976/77: 1362,
 32. att riksdagen beträffande utvärdering av vissa urvalsregler avslår motionen 1976/77: 1367,
 33. att riksdagen beträffande alternativa urvalsmetoder avslår motionen 1975/76: 1420 yrkandet 2,
 34. att riksdagen beträffande linjenämnder gemensamma för kommunal eller landstingskommunal och statlig högskoleutbildning med bifall till motionen 1976/77: 1372 yrkandet 1 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 35. att riksdagen beträffande linjenämnder med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del antar 21 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag i följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

21 § För den grundläggande högskoleutbildningen skall finnas linjenämnder, om ej annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar.

Linjenämnds verksamhetsområde skall avse grundläggande högskoleutbildning vid en högskoleenhet eller en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt. Om det är lämpligt kan linjenämnds verksamhetsområde omfatta grundläggande högskoleutbildning vid mer än en högskoleenhet.

Linjenämnd skall inom sitt verksamhetsområde planera utbildningen och handlägga övriga frågor om vad utbildningen skall innehålla och om hur utbildningen skall organiseras.

Utskottets förslag

Linjenämnds verksamhetsområde skall avse grundläggande högskoleutbildning vid en högskoleenhet eller en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt. Om det är lämpligt kan linjenämnds verksamhetsområde omfatta grundläggande högskoleutbildning vid mer än en högskoleenhet eller vid en högskoleenhet och en kommunal eller landstingskommunal läroanstalt.

36. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för kommunal högskoleutbildning som redovisats i propositionen 1976/77: 59,
37. att riksdagen bemyndigar regeringen att göra ändringar av

statsbidragsreglerna för kommunal högskoleutbildning i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,

obligatoriefrågan

38. att riksdagen beträffande omedelbart avskaffande av obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i denna del,
39. att riksdagen beträffande uttalande om avskaffande av obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 7,
40. att riksdagen beträffande förhandlingar i syfte att avskaffa obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 8,
41. att riksdagen beträffande befrielse i vissa fall från obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutning avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 9,
42. att riksdagen beträffande ny utredning om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 2 i denna del,
43. att riksdagen beträffande delning av nu existerande obligatorisk studerandesammanslutning avslår motionen 1976/77: 1384 i denna del,
44. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1384 i denna del och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i denna del antar de genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslagen till Lag om obligatoriska studerandesammanslutningar, Lag om ändring i universitetsförordningen (1964: 461), Lag om ändring i förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna, Lag om ändring i förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor, Lag om ändring i förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna, Lag om ändring i förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna, Lag om ändring i förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna samt Lag om ändring i förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan,
45. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1410 yrkandet 1 i denna del antar det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Lag om elektorsförsamling vid högskoleenhet,
46. att riksdagen beträffande utredning om hur de studerandes representanter i vissa högskoleorgan skall utses avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 2 i denna del,
47. att riksdagen beträffande utseende av studeranderepresentanter i styrelse för institution eller arbetsenhet som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

sammansättning av vissa organ m. m.

48. att riksdagen beträffande utseendet av representanter för de anställda i högskolestyrelse avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 7,
49. att riksdagen beträffande yttrande över förslag om rektor avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 11,
50. att riksdagen bemyndigar regeringen att föra rektors botten-tjänst över stat,
51. att riksdagen beträffande antalet ledamöter i fakultetsnämnder och sektionsnämnder avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 4,
52. att riksdagen beträffande ordförande i institutionsstyrelse avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 1,
53. att riksdagen beträffande föreskrift om viss kallelse till sam-manträden avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet B 3,

vissa övriga frågor

54. att riksdagen beträffande uttalande om avskaffande av grade-rade betyg avslår motionen 1976/77: 764,
55. att riksdagen beträffande bibehållande av vissa befintliga be-tygssystem avslår motionen 1976/77: 1385,
56. att riksdagen beträffande utbildningsbevis avseende enstaka kurser avslår motionen 1976/77: 1409 yrkandet 4,
57. att riksdagen beträffande pensionsåldern för vissa befattnings-havare avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet B 2,
58. att riksdagen beträffande vissa amanuens tjänster avslår mo-tionen 1976/77: 1366 yrkandet B 4,
59. att riksdagen beträffande studierektorer avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 9,
60. att riksdagen beträffande tjänsteförslagsnämnderna avslår mo-tionen 1976/77: 1366 yrkandet B 1.

3 Vissa utbildningar

Under denna rubrik i propositionen redovisas förslag om ändringar i journalistutbildningen (s. 153—189). Vidare behandlas vissa frågor om vårdutbildning (s. 189—198) och om utbildningen på kulturområdet (s. 199—208). Dessa delar av propositionen behandlar utskottet under av-snitten 5.4 och 5.6 i detta betänkande.

4 Vissa gemensamma frågor

4.1 Propositionens hemställan

Regeringen har (s. 252) under rubriken Vissa gemensamma frågor föreslagit att riksdagen godkänner de riktlinjer för verksamheten inom högskolan som redovisas i propositionen.

4.2 Motionsyrkanden

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 409 av herr Nilsson i Kalmar m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen hos regeringen anhåller att regeringen tillser att högskolan i Kalmar snabbt byggs ut enligt de ursprungliga intentionerna (yrkandet 5),

1976/77: 977 av herrar Danell (m) och Schött (m) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1976/77: 976 — vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning i syfte att öka utbudet av praktisk och teoretisk utbildning på Gotland,

1976/77: 988 av herr Werner m. fl. (vpk) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1976/77: 985 — såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra studier på högskolenivå, främst på de största invandrarspråken (yrkandet 2).

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1366 av herr Biörck i Värmdö (m) såvitt gäller yrkandena

1. att riksdagen beslutar ändra det vid propositionen fogade förslaget till högskolelag i enlighet med vad som i motionen anförts om medelsanvisningen (yrkandet A 5),

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om prövningen av administrativa tjänster (yrkandet B 6),

1976/77: 1370 av herr Brännström (s) vari yrkas att riksdagen

1. vid behandlingen av propositionen 1976/77: 59 anvisar ett särskilt anslag för träteknisk utbildning i Skellefteå så att utbildningen kan starta hösten 1978 eller alternativt

2. uttalar sig för att ifrågavarande medel får tas ur det anslag på 6 250 000 kr. som ställs till regeringens disposition för senare fördelning,

1976/77: 1371 av herr Börjesson i Glömminge m. fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att de medel som ställs till regionstyrelsernas förfogande för lokala utbildningslinjer och enstaka kurser i första hand används för utbyggnad av högskolorna på de primära utbyggnadsorterna,

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att resurstillskottet för lokala och individuella linjer och enstaka kurser under de närmaste åren skall öka och främst tillfalla utbyggnadsorterna (yrkandet 3),

1976/77: 1386 av fru Sundberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen av

regeringen begär en årlig redovisning av könsfördelningen på dem som antagits till spärrade utbildningslinjer,

1976/77: 1392 av herr Aulin (m) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär förslag om försöksverksamhet med nya former för distansundervisning inom den högre utbildningen,

1976/77: 1399 av herr Hagberg i Örebro m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den står fast vid det uttalande som gjordes 1975 om utbyggnaden av universitetens filialorter,

1976/77: 1403 av herr Molin (fp) och fru Bernström (fp) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna

1. vad i motionen anförts om fördelningen av medel mellan högskoleförvaltningen och högskolans verksamhet,

2. vad i motionen anförts om en översyn av det nya anslagssystemet,

3. vad i motionen anförts om en kommande utbyggnad av resurserna för forskning, forskarhandledning och forskarutbildning, särskilt inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsområdena,

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. beslutar avslå propositionen 1976/77: 59 i vad avser förslagen om planerings- och resursfördelningssystem (yrkandet 1),

2. i överensstämmelse med 1975 års riksdagsbeslut godtar vad som i motionen anförs angående planerings- och resursfördelningssystem (yrkandet 2),

3. vid bifall till yrkandet 2 i motionen beslutar anta följande såsom motionärernas förslag betecknade ändring i 11 § förslaget till högskolelag (yrkandet 16 delvis):

Propositionens förslag

Riksdagen kan bestämma *hur många* studerande som *högst* får antagas till viss utbildning inom högskolan.

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser. *Riks-*

Motionärernas förslag

11 §

Riksdagen kan bestämma *att antalet* studerande som får antagas till viss utbildning inom högskolan *skall vara begränsat. Det antal studerande som får antagas till sådan utbildning bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.*

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Propositionens förslag

Motionärernas förslag

dagen kan dock för viss utbildning besluta att sådan begränsning ej får ske eller att begränsning får ske endast om vissa villkor är uppfyllda.

1976/77: 1409 av herr Unckel (m) och fru Diesen (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. i enlighet med vad som anförts i motionen uttalar att utbildningens innehåll och kvalitet skall sättas i centrum vid uppföljningen av högskolereformen och att därvid forskningens frihet, decentralisering av inflytandet, individernas valfrihet i utbildningsvalet, fostran till kritiskt tänkande samt utbildningens tillgänglighet skall betonas särskilt (yrkandet 1),

2. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utvärderingen och uppföljningen av högskolereformen i vad avser regionstyrelsernas kompetens och sammansättning samt i vad avser sammanslagningarna av vissa utbildningslinjer (yrkandet 2),

3. uttalar att resurstilldelningen till de nya högskoleorterna inte får ske på bekostnad av möjligheterna att ge utbildning i mindre ämnen vid de i dag befintliga enheterna (yrkandet 3),

4. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående formerna för den föreslagna utvärderingen och uppföljningen av högskolereformen (yrkandet 5).

4.3 Utskottet

I avsnittet Vissa gemensamma frågor tar regeringen i propositionen (s. 209—252) upp bl. a. vissa frågor om utbildningens innehåll och organisation, jämställdhet mellan kvinnor och män, forskning och forskningsanknytning, planeringsramar och anslagssystem, lokalisering av grundläggande högskoleutbildning samt andra gemensamma frågor, bl. a. i vad gäller datorverksamheten.

Propositionen. Den centrala uppgiften i all utbildningsplanering rör utvecklingen av utbildningens innehåll och organisation. Avgörande för högskolereformens framgång är högskolans förmåga att förnya utbildningen i takt med de krav som såväl individ som samhälle ställer. Ikraftträdandet av högskolereformen bildar upptakten till en fortlöpande förnyelse av utbildningens innehåll. Några förutsättningar och villkor för detta arbete anges, vilka bör beaktas under den närmaste planeringsperioden.

All högskoleutbildning skall ha anknytning till forskning. Forskningen utgör en i flera avseenden mäktig förnyelsefaktor. Utvecklingsarbetet inom högskolan är en annan väg till förnyelse av utbildningen.

De förändrade behörighetsreglerna utgör en hörnsten i högskolere-

formen. Större hänsyn skall tas till reell än till formell kompetens när det gäller både bedömning av behörighet och värdering av meriter vid urval. Den effekt som därigenom eftersträvas är att nya grupper skall söka sig till högskolestudier. Häri ligger en utmaning till dem som i skilda funktioner verkar inom högskolan.

I högskolelagen betonas att högskolan i sin planering av utbildning skall främja återkommande utbildning.

Studieordningen i den nya högskolan syftar till att öka förekomsten av sammanhållna och integrerade utbildningslinjer. Ett stort antal utbildningslinjer, företrädesvis utanför de filosofiska fakulteterna, är i dag uppbyggda enligt denna modell. Också inom de filosofiska fakulteterna pågår ett utvecklingsarbete i denna riktning. Utbildningsministern uttalar sitt stöd för sådana strävanden och förutsätter att den nya studieordningen och den vidgade lokala beslutanderätten skall göra det möjligt att intensifiera detta arbete.

Fördelar står att vinna med en ordning där utbildningslinjer vid behov kan sättas samman av delar från ämnen som av ämnesmetodiska, forskningsmässiga eller andra skäl i dag hör till skilda fakulteter eller läroanstalter. Sådana strävanden får sitt stöd i propositionen liksom mer systematiska försök med problemorienterade studier.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) tillsatte år 1972 en arbetsgrupp för att se över lärarutbildningen i svenska — svenskgruppen. Den har lagt fram en slutrapport, Högskoleutbildning i svenska (UKÄ-rapport 1975: 22). Ansträngningar som görs för att inom högskolan stärka svenskans roll inom utbildningar av olika slag måste stödjas. Man bör härvid vara medveten om att ökat utrymme för undervisning i svenska kan betyda att annat stoff får skjutas åt sidan eller organiseras på annat sätt. För det fortsatta arbetet bör de förslag som svenskgruppen har redovisat kunna utgöra ett lämpligt underlag.

I fråga om jämställdhet mellan kvinnor och män erinras om att rekryteringen till högskoleutbildningen är sned i vad avser könsfördelning. Kvinnor och män är mycket olika företrädade inom skilda slag av utbildningar. Härvidlag avtecknar sig ett tydligt mönster. De behörighetsregler som skall träda i kraft den 1 juli 1977 bör kunna bidra till att jämna ut såväl de sociala som de könsmässiga skillnaderna i rekryteringen av studerande till högskolan. Åtgärder som vidtas inom utbildningsväsendet för att åstadkomma jämställdhet mellan män och kvinnor blir emellertid verkningslösa om de inte motsvaras av ändrade attityder och handlingsmönster på arbetsmarknaden. Det är angeläget att frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män kommer att inta en framskjuten plats i det erfarenhetsutbyte om och den utveckling av utbildningen som skall ske inom skilda högskoleorgan där representanter för samhällsliv, arbetsmarknadens parter och yrkesliv skall ingå.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) arbetar med att utforma ett handlingsprogram kring jämställdhetsfrågor. Den nya högskolan ger delvis nya förutsättningar för att inom den eftergymnasiala utbildningen angripa jämställdhetsfrågor. Det är angeläget att ett program för detta arbete inom hela den nya högskolan skyndsamt läggs fram.

Vårt land uppvisar många av de drag som förknippas med begreppet efterindustriellt samhälle. Detta samhälle har som en av sina grundvalar forsknings- och utvecklingsarbete inom teknik, naturvetenskap och medicin. Vad beträffar prioriteringen såvitt gäller forskningens är det angeläget att vi ökar kunskaperna om villkoren för förhållanden mellan enskilda människor och mellan grupper av människor, både nationellt och internationellt. Dagens samhälle med dess mångskiftande mönster kräver också att sökandet efter ny kunskap om människors villkor sker i medvetande om de samband som kan finnas mellan vetenskaper av skilda slag. Mot denna bakgrund måste den i sig befogade kraftiga satsningen på naturvetenskap, teknik och medicin nu balanseras med ökade insatser inom humaniora och samhällsvetenskap i vid mening.

Verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildning, forskning och utvecklingsarbete tryggas. Frågan om utbildningens forskningsanknytning tilldrog sig betydande uppmärksamhet vid riksdagsbehandlingen av högskolereformen år 1975. I det planeringsarbete inför reformen som har genomförts efter riksdagsbeslutet har denna fråga behandlats i skilda former. Forskarutbildningsutredningen (FUN, U 1974: 06) har genom tilläggsdirektiv hösten 1975 fått till uppgift att utreda frågor om den grundläggande högskoleutbildningens anknytning till forskning. Bl. a skall FUN pröva i vilken utsträckning åtgärder bör vidtas för att inom den nya högskolan säkerställa att övergång blir möjlig till utbildning över grundexamensnivå från utbildningslinjer som i dag inte har någon naturlig fortsättning. Den centrala organisationskommittén för högskolereformen (H 75) har behandlat frågan om forskningsanknytning.

Den nya högskolan kommer att bestå av utbildningar med vitt skilda traditioner och förutsättningar. Innehållsmässigt och organisatoriskt skiljer sig olika utbildningar från varandra bl. a i fråga om anknytningen till forskningen. En central del i det fortsatta reform- och utvecklingsarbetet blir därför att söka förverkliga principen om ett samband mellan forskning och grundläggande högskoleutbildning, såväl statlig som kommunal. Inte minst viktigt är detta när det gäller utbildningen på utbyggnadsorterna. Det är en svår uppgift att finna verkkningsfulla anordningar på detta område. Målet kommer därför att nås först på sikt. Ett viktigt underlag för detta arbete kommer att ges genom FUN:s kommande förslag. Det är samtidigt viktigt att den nya högskolan redan från starten får ekonomiska möjligheter att gripa sig an uppgiften. För

ändamålet beräknas under förslagsanslaget Vissa kostnader i samband med högskolereform 6 milj. kr., vilket belopp bör disponeras regionvis av regionstyrelserna enligt följande sammanställning.

Högskoleregion	Belopp (tkr)
Stockholm	750
Uppsala	1 250
Linköping	750
Lund/Malmö	1 250
Göteborg	1 000
Umeå	1 000
Summa	6 000

Enligt propositionen 1975:9 skall medel för forskningsanknytning avse åtgärder som vidtas för att stärka sambandet mellan å ena sidan enheter som har fasta resurser för forskning, å andra sidan enheter som saknar sådana. Det faktiska behovet av forskningssamband hos olika utbildningar som för närvarande inte har anknytning till fasta forskningsresurser bör vara en avgörande bedömningsgrund när sådana medel tas i anspråk. Det bör därför inte uteslutas att medel för forskningsanknytning kan behöva tas i anspråk för projekt och liknande ändamål som syftar till att stärka forskningssambandet också inom en och samma högskoleenhet.

Efter förslag i propositionen 1975:9 har riksdagen beslutat att forskningsorganisationen vid universitetet i Linköping skall vidgas. Regeringen har därför våren 1975 uppdragit åt universitetet att utreda frågan om en tvärvetenskapligt och tematiskt orienterad forsknings- och forskarutbildningsorganisation inom främst den nuvarande filosofiska fakultetens område. En av universitetets konsistorium tillkallad grupp har lagt fram en rapport Tema. Ny väg för forskning. I den föreslås forskning inom ramen för fyra teman: Hälso- och sjukvården i samhället, Kommunikation — överföring av information, Teknik och social förändring samt Vatten i natur och samhälle. För fortsatt planerings- och förberedelsearbete inför en tematiskt uppbyggd forsknings- och forskarutbildningsorganisation i Linköping har beräknats 1 milj. kr.

Propositionen behandlar härafter frågor om planeringsramar, det fria utbildningsområdet, anmälningförfarandet, anslagssystemet och anslagsomläggningar samt vissa lokaliseringsfrågor.

Det planeringssystem som riksdagen har beslutat om innebär att det skall finnas planeringsramar för antalet nytillkommande studerande. De totala planeringsramarna för högskoleutbildningen skall ta största möjliga hänsyn till tendenser i individernas samlade efterfrågan på högskoleutbildning. Fördelningen av medel på orter, högskoleenheter och utbildningar för varje läsår skall göras under hänsyn till hur den

aktuella efterfrågan fördelar sig på olika orter och på olika slag av utbildningar.

H 75:s och de regionala kommittéernas förslag utgår i många fall från en väsentlig ökning av antalet nytillkommande studerande. Med hänsyn till att förslagen avser i huvudsak sådana linjer och kurser som fastställs regionalt och lokalt bör inte riksdagen eller regeringen ta ställning till enskilda förslag. Med vissa undantag är regeringens utgångspunkt att antalet nya studerande på allmänna utbildningslinjer under budgetåret 1977/78 kommer att vara oförändrat i förhållande till vad som har beräknats för motsvarande utbildning budgetåret 1976/77. Studerandeantalet inom högskolan beräknas emellertid totalt sett öka till följd av efterfrågan på utbildning inom främst enstaka kurser. Ökningen av medlen för grundläggande högskoleutbildning avser — med nyssnämnda undantag — inte allmänna utbildningslinjer utan endast lokala och individuella linjer samt enstaka kurser.

Regeringen anser att det bör finnas ett utbildningsområde, det fria utbildningsområdet, inom vilket det fria tillträdet skall upprätthållas. Inom ramen för vad som är bestämt beträffande allmänna utbildningslinjers innehåll i utbildningsplan och inom ramen för regionstyrelsens beslut i fråga om medel för övrig utbildning beslutar de lokala myndigheterna vilka fria linjer och kurser som skall finnas. I fråga om det fria området bör antagningsbegränsning vara tillåten då det är motiverat av brist på kompetenta lärare eller lämpliga lokaler. Normalt skall ingen behörig sökande som anmält sig i tid kunna avvisas från utbildning som av högskolestyrelsen erbjudits som fri. Högskolestyrelsen bör dock ha rätt att ställa in utbildning om antalet anmälda inte blir minst tio. På varje ort bör det fria området få finnas vid endast en högskoleenhet. I fråga om nuvarande universitet med filialer bör avgränsningen av det fria området ges en sådan form att den fria delen inte väsentligt förändras i fråga om omfattningen av utbudet.

Det fria området måste definieras. Till övrig utbildning blir antagningen alltså begränsad.

Inom den nya högskolan bör i motsats till vad som nu gäller inom universitet och högskolor ämnesområde inte vara ett studieorganisatoriskt begrepp. Sådana studieorganisatoriska anordningar har visat sig svårhanterliga och är därför olämpliga med hänsyn till önskemålen om lokal rörelsefrihet. Det fria området inom högskolan bör utgöras av sådana kurser som motsvarar ett visst område inom nuvarande studieordning. Härvid bör följande nuvarande ämnesområden komma i fråga: allmän kriminologi, allmän språkvetenskap, ekonomisk historia, etnologi, filmvetenskap, filosofi, finska, fonetik, handelsrätt, idé- och lärdomshistoria, konstvetenskap, nordiska språk, praktisk filosofi, rättssociologi, socialantropologi, teatervetenskap, teoretisk filosofi, historia, litteraturvetenskap, religionskunskap, svenska, engelska, franska, mate-

matik, ryska, spanska, tyska, företagsekonomi, juridisk översiktskurs, nationalekonomi, statskunskap, kulturgeografi, pedagogik, psykologi (utan antagningsbegränsning), sociologi, samhällskunskap, arkeologi, särskilt nordeuropeisk, informationsbehandling, musikvetenskap, statistik och matematisk statistik.

Det fria området definieras således som kurser av visst slag. Definitionen bör avse samtliga statliga högskoleenheter. Utbildningslinjer som i sin helhet kan genomgå på fria kurser blir fria. Självfallet får man räkna med att det inom en fri linje kan finnas speciella alternativa studiegångar där antalet platser är begränsat. Kurser som de studerande har fritt tillträde till bör inte få ingå i individuell linje.

Föredragande statsrådet räknar för budgetåret 1977/78 med att av de allmänna utbildningslinjerna kommer ekonomlinjen, matematikerlinjen och samhällsplanerarlinsen att tillhöra det fria området samt räknar med att det som nu i praktiken blir möjligt att ta emot alla studerande som önskar plats även inom andra områden än det som har angivits i det föregående, t. ex. på juristlinjen och den religionsvetenskapliga linjen liksom inom s.k. kursanslagsämnen vid de nuvarande filosofiska fakulteterna såsom t.ex. egyptologi.

Lokaliseringen av den fria utbildningen styrs av regeringens och riksdagens beslut om lokaliseringen av allmänna utbildningslinjer samt av regionstyrelsernas beslut om fördelning av medel för enstaka kurser och lokala och individuella utbildningslinjer.

Såväl de lokala som de regionala myndigheterna bör åläggas att av resurser för fria kurser inom respektive ansvarsområde hålla fem procent i reserv. Därutöver bör möjliga omfördelningar tillsammans med temporära ändringar av undervisningens uppläggning leda till att man inom ramen för tilldelade resurser kan klara det fria tillträdet. Skulle det vid mindre högskoleenheter som t.ex. de nuvarande universitetsfilialerna visa sig ogörligt med hänsyn till nödvändiga lärarförordnanden m. m. att hålla en reserv om fem procent bör i stället andra åtgärder vidtas som t.ex. en mer långtgående beredskap att temporärt ändra undervisningens uppläggning eller en begränsning av det fria utbudet varje termin.

Om tillströmningen blir väsentligt större än planerat och alla regionala och lokala reserver och möjligheter till omDispositioner m.m. tagits i anspråk bör högskoleenheterna kunna få ett resurstillskott genom beslut av riksdagen. Storleken av resurstillskotten, som endast bör avse lärarlöner, bör prövas vid varje tillfälle. Riksdagen föreslås besluta att resurstillskott skall kunna erhållas efter riksdagens prövning i varje särskilt fall för utbildning inom det område som angivits, om det visar sig nödvändigt. Myndigheterna bör i sina medelsframställningar självfallet redogöra för vilka dispositioner som har vidtagits så att det framgår att alla de regionala och lokala åtgärder som rimligen kan vidtas redan har skett.

Medelsberäkningarna i propositionen utgår från ett behov av det antal årsstudieplatser inom det ospärrade området i respektive region som framgår av följande sammanställning. Årsstudieplatserna avser även de studerande som fullföljer studier enligt äldre bestämmelser.

Högskoleregion	Beräknat antal årsstudieplatser
Stockholm	6 800
Uppsala	4 800
Linköping	1 300
Lund/Malmö	5 000
Göteborg	5 100
Umeå	2 300
Summa	25 300

Talen anger inte hur många studerande som kan studera inom det fria området. Antalet studerande blir väsentligt större än antalet årsstudieplatser beroende bl.a. på deltidstudier.

Regeringens förslag betyder att det kommer att finnas tre olika grupper av utbildningar med skilda former för beslut om hur många studerande som kan tas emot. En grupp utgörs av traditionellt spärrade utbildningar, t.ex. läkarlinjen och civilingenjörslinjerna. Riksdagen anger dimensioneringen för dessa. Hit hör även de allmänna utbildningslinjerna inom den kommunala delen av högskolan, vilkas kapacitet bygger på en reglering av utbildningsvolymen som underställs riksdagen. En översikt över denna grupp av utbildningar och deras antagningstal redovisas under vart och ett av sektorsanslagen. En andra grupp av utbildningar utgörs av linjer och kurser för vilka ett högsta antagningstal kan fastställas genom lokala beslut. Exempel på sådana linjer är fysikerlinjen och juristlinjen. En tredje grupp slutligen består av de ospärrade linjerna och kurserna.

Riksdagen har tidigare beslutat att alla studerande skall anmäla sig till utbildning inom högskolan en viss tid innan utbildningen börjar. Detta generella anmälningsförfarande utgör en av grundförutsättningarna för planeringssystemet och bör avse samtliga studerande, dvs. även studerande som fullföljer studier enligt äldre bestämmelser.

Den av riksdagen år 1975 beslutade omläggningen av anslagssystemet innebär att en grundläggande åtskillnad görs mellan resurser för forskning och forskarutbildning å den ena sidan, grundläggande utbildning å den andra. Resurser för forskning anvisas fakultetsvis. Utbildningsanslagen avser de fem yrkesutbildningssektorerna, lokala och individuella utbildningslinjer samt enstaka kurser. Härtill kommer anslag för gemensamma funktioner. Sammanlagt kommer antalet anslag att uppgå till knappt 30. Syftet med anslagsreformen är bl. a. att

regering och riksdag skall få en bättre överblick över resursförbrukningen och ett lämpligare underlag för avvägningar i stort mellan skilda verksamhetsgrenar. Det åsyftade fastare greppet över budgeten på statsmaktsnivå möjliggör att högskolemyndigheterna får ökade befogenheter i fråga om hur anvisade medel används.

I och med anslagsomläggningen övergår högskolan praktiskt taget i sin helhet till en ordning med ändamålsinriktade anslag. Det ligger i sakens natur, att en så genomgripande omställning som det här rör sig om är svår att genomföra. En del beräkningsmässiga problem kommer därför att återstå när verksamheten inom högskolan startar. Allteftersom verksamheten vinner i stadga bör problemen kunna bemästras.

Det kan inte uteslutas att de omfattande beräkningar som ligger bakom omföringen av medel från de gamla till de nya högskoleanslagen i vissa fall kan behöva jämkas. I den mån sådana jämkningar inte kan åstadkommas regionalt och lokalt utan särskilda föreskrifter bör regeringen ha möjlighet att övergångsvis medge omföringar mellan ifrågavarande anslag i statsbudgeten och mellan anslagsposter som har underställts riksdagen. Regeringen bör vid behov kunna delegera ett sådant bemyndigande till högskolemyndigheterna. Regeringen begär ett sådant riksdagens bemyndigande.

Det av riksdagen beslutade anslagssystemet är anpassat för den nya högskolan med dess vidgade lokala befogenheter. I några avseenden föreslås nu ändringar i anslagssystemet.

Medel för lokala och individuella linjer och medel för enstaka kurser skall enligt riksdagens beslut anvisas under skilda anslag. För båda anslagen har den ordningen avsetts gälla att medlen av riksdagen fördelas på högskoleregioner och att regionstyrelserna sedan fördelar dem på högskoleenheter m.m. Nu förordas att medel för lokala och individuella linjer samt enstaka kurser beräknas under ett gemensamt anslag. Därmed uppnås en större regional och lokal handlingsfrihet. Den innebär bl. a. att regionstyrelserna får ett större ansvar för att medel anvisas för utveckling av nya utbildningsalternativ i form av lokala linjer. Såväl den vidgade friheten som det större ansvaret kommer att gynna arbetet med att utveckla nya utbildningar inom högskolan.

För bidrag till allmänna utbildningslinjer och övrig sektorsbunden utbildning (påbyggnadslinje och linjeanknuten kurs) inom kommunal högskoleutbildning bör tills vidare ett särskilt förslagsanslag finnas, från vilket bidrag utgår enligt grunder som motsvarar de nuvarande. För att underlätta en samlad överblick bör under detta anslag finnas en anslagspost för varje yrkesutbildningssektor. För enstaka kurser samt lokala och individuella utbildningslinjer inom den kommunala högskoleorganisationen bör bidrag kunna utgå från det ovan nämnda anslaget för lokala och individuella linjer samt enstaka kurser.

I fråga om medel för forskningsanknytning innebär den i propositionen 1975:9 angivna ordningen att medlen skall disponeras av regionstyrelserna och anvisas fakultetsvis. Medlen, tillsammans 6 milj. kr., föreslås nu få disponeras av regionstyrelserna utan bindning till fakultet.

I propositionen påpekas att även om ett särskilt förvaltningsanslag finns uppfört i statsbudgeten för nästa budgetår kan högskolestyrelserna, i likhet med vad som tillämpas för innevarande budgetår, ta i anspråk andra anslag för förstärkning av förvaltningsresurserna. Under de för nästa budgetår föreslagna anslagen till utbildning och forskning beräknas sålunda medel för förvaltningsändamål, bl. a. under anslaget Utbildning för undervisningsyrken.

UHÄ skall utvärdera högskolereformen och bör därvid också analysera hur anslagssystemet inom högskolan fungerar bl. a. i vad avser hur högskolemyndigheter på skilda nivåer planerar, budgeterar och i efterhand granskar sin verksamhet.

Vad beträffar anslagsomläggningen gäller att de medel som förs upp under sektorsanslagen avser grundläggande utbildning för såväl studerande enligt den nya studieordningen som de studerande som fullföljer tidigare påbörjade studier. För de tre ämneslärlinjerna har medel beräknats endast för det första årets intag. Anslaget till lokala och individuella linjer samt enstaka kurser avser endast utbildning enligt den nya studieordningen.

Vid medelsfördelningen inom sektorsanslagen har i regel beräknats medel för varje berörd högskoleenhet under endast en anslagspost per sektor. I de fall det vid en högskoleenhet finns mer än en utbildningslinje inom sektorn ankommer fördelningen av medel mellan linjer således på högskolestyrelsen. Denna ordning leder till att det i många fall kommer att finnas goda möjligheter att lokalt anpassa resurserna till aktuella behov och förutsättningar i den mån antalet utbildningsplatser inte har angivits av regering och riksdag.

Riksdagen slog år 1975 fast att utbyggnaden av högskoleutbildningen i första hand borde avse annan utbildning än den traditionella universitetsutbildningen. Genom systemet med enstaka kurser kan successivt ett utbildningsutbud byggas ut som kan tillgodose behov av fortbildning och vidareutbildning hos de grupper som genom de nya behörighetsreglerna kan och vill studera vid högskolan. Vid utformningen av förslagen till fördelning av resurser på lokala och individuella linjer samt enstaka kurser på regioner har beaktats de skilda regionernas förutsättningar att bygga ut nya utbildningsalternativ.

I fråga om lokalisering av grundläggande högskoleutbildning erinras om att en av grundtankarna i högskolereformen är att högskoleutbildningen stegvis skall byggas ut på ett större antal orter än hittills

och om att utbyggnaden i första hand bör avse annan utbildning än den traditionella universitetsutbildningen. Med utgångspunkt häri förordas att allmänna utbildningslinjer inrättas endast på orter där redan befintliga resurser medger att utbildning kan ges. Grundläggande statlig och kommunal högskoleutbildning inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde kommer läsåret 1977/78 att ges på ca 80 allmänna utbildningslinjer. När det gäller lokala och individuella linjer samt enstaka kurser ankommer det på regionstyrelserna att besluta om fördelningen av resurser för dessa på orter. Det framhålls som väsentligt att utbyggnadsorterna — Sundsvall/Härnösand, Falun/Borlänge, Jönköping och Kalmar — redan från början ges möjlighet att få en viss kapacitet i sitt utbildningsutbud. De regionala organisationskommittéerna har redovisat förslag härom som underlag för H 75:s förslag till planeringsramar. Föredragande statsrådet ansluter sig till den prioritering av orter som finns i kommittéernas förslag och förutsätter att den fullföljs inom de ramar som riksdagen kommer att ställa till de regionala organens förfogande. Vid utformningen av förslagen till fördelning av resurser på lokala och individuella linjer samt enstaka kurser på regioner har beaktats de skilda regionernas förutsättningar att bygga ut nya utbildningsalternativ.

Organisationskommittén (U 1970: 62) för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland utarbetade år 1974 ett förslag om en tvåårig träteknisk utbildning, byggd på fyraårig teknisk linje i gymnasieskolan. Utbildningen skulle enligt förslaget förläggas till Skellefteå. I sitt beslut (UbU 1975:17) med anledning av prop. 1975:9 uttalade riksdagen att den fann det angeläget att frågan om denna utbildning prövades redan inledningsvis i det fortsatta planeringsarbetet. Frågan har övervägts av organisationskommittén för Umeå högskoleregion. Kommittén föreslår att utbildningen inrättas som lokal linje i Skellefteå vid ingången av budgetåret 1978/79. Det får enligt propositionen ankomma på regionstyrelsen att fortsätta planeringen av utbildningen samt att slutligt fastställa lämplig tidpunkt för inrättande av den. Utbildningen skall bekostas från de medel som står till regionstyrelsens förfogande för lokala och individuella linjer och enstaka kurser.

Statsmakterna har redan tidigare (prop. 1975/76:100 bil. 10 s. 412, UbU 1975/76:20, rskr 1975/76:245) lagt fast principen att högskolans datorservice skall jämföras med andra serviceresurser i den nya högskoleorganisationen. H 75 och de regionala organisationskommittéerna samt en särskild arbetsgrupp har lämnat förslag om organisationen m.m. för datorverksamheten fr.o.m. nästa budgetår. I propositionen förordas att förslagen får utgöra en riktpunkt för det fortsatta arbetet i dessa frågor.

Utredningsförslagen innebär bl. a. att planeringen och ledningen av datorservicen skall ingå i högskolemyndigheternas reguljära uppgifter,

att den nuvarande gemensamma styrelsen för universitetens datamaskincentraler skall upphöra med utgången av juni månad 1977, att till skillnad från nu någon resultatutjämnning mellan de skilda datacentralerna inte skall ske och att medel för datorverksamheten skall anvisas under berörda anslag till utbildning och forskning.

Föredragande statsrådet anför att han i sina anslagsberäkningar tagit hänsyn till förslagen om fördelning på olika anslag av medel motsvarande dem som för innevarande budgetår anvisats under anslaget till kostnader för datamaskintid. Något särskilt anslag för detta ändamål eller för universitetens datamaskincentraler har inte förts upp för nästa budgetår.

Utskottet. Förändringar i den högre utbildningens innehåll och organisation har hittills ofta initierats och genomförts genom centrala insatser i utredningar och inom ämbetsverk. Ett av syftena med högskole-reformen är att skapa bättre förutsättningar för ett lokalt förnyelsearbete, bl. a. genom att de lokala myndigheterna får större frihet att disponera sina resurser för att pröva nya utbildningsalternativ.

Utskottet erinrar om att högskolelagen särskilt betonar att högskolan i sin planering av utbildning skall främja den återkommande utbildningen. I propositionen föreslås en ny juristutbildning och en ny journalistutbildning samt en för sjuksköterskor anpassad utbildning till läkare, vilka utbildningar ger den studerande möjlighet att varva studier med yrkesverksamhet. Utskottet återkommer till förslagen senare i detta betänkande.

De förändrade behörighetsreglerna gör att nya grupper kommer att söka sig till högskolan, vilket, framhåller föredragande statsrådet, måste få återverkningar på hur utbildningen skall utvecklas i fråga om såväl innehåll som uppläggning. Utskottet kan även i övrigt ansluta sig till vad statsrådet i detta sammanhang anfört beträffande utbildningens innehåll och organisation.

I motionen 1976/77: 988 yrkas att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra högskolestudier på i första hand de största invandarspråken.

Utskottet har redan tidigare under riksmötet funnit sig böra fästa uppmärksamheten på att stora ekonomiska insatser görs för att på olika sätt tillgodose invandrarnas önskemål och behov, allt i syfte att underlätta för dem att finna sig till rätta i det nya hemlandet. Utskottet är väl medvetet om att ytterligare insatser är motiverade. Under överskådlig tid finns det emellertid enligt utskottets mening varken ekonomiska eller praktiska möjligheter att på de "stora" invandarspråken här i landet meddela undervisning inom de ca 80 allmänna utbildningslinjerna. Utskottet avstyrker därför motionen 1976/77: 988 yrkandet 2.

Frågor om distansundervisning har under senare år ingående utretts

här i landet och i olika sammanhang behandlats av riksdagen. Med erinran härom avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1392.

I propositionen berör föredragande statsrådet några av de problem som enligt hans mening måste angripas i arbetet med att skapa större *jämställdhet mellan könen* i högskoleutbildningen. UHÄ arbetar med att utforma ett handlingsprogram kring jämställdhetsfrågor. Utskottet anser i likhet med statsrådet det angeläget att ett sådant program skyndsamt läggs fram. Utskottet förutsätter att förändringar i könsfördelningen — liksom den sociala snedrekryteringen — kommer att särskilt studeras i det utvärderingsarbete UHÄ skall bedriva.

I motionen 1976/77: 1386 anförs att de nya reglerna om poängsättning av arbetslivserfarenhet vid tillträde till högskolan kommer att förbättra vissa sökandes möjlighet att antas till spärrade utbildningar. Man vet däremot ännu ingenting om i vilken grad de nya urvalsreglerna kommer att påverka sammansättningen av de studerande på de spärrade linjerna. Motionärerna yrkar därför att riksdagen av regeringen skall begära en årlig redovisning av könsfördelningen bland dem som antagits till spärrade utbildningslinjer.

Statistiska centralbyrån redovisar regelmässigt sina uppgifter fördelade efter kön. Ytterligare redovisning kan enligt utskottets bedömning inte generellt vara erforderlig. Utskottet avstyrker därför motionen 1976/77: 1386.

Vad därefter gäller *resurser för forskning* vill utskottet erinra om att riksdagen år 1975 slog fast att en utgångspunkt för reformeringen av högskoleutbildningen skall vara att fasta forsknings- och forskarutbildningsresurser inom högskolan alltjämt i huvudsak skall vara koncentrerade till de sju orter som för närvarande har sådana resurser, dvs. Uppsala, Lund/Malmö, Göteborg, Stockholm, Umeå, Linköping och Luleå.

Vidare gav 1975 års riksdag som sin mening till kända för regering- en att en förstärkning av forskningsorganisationen vid de humanistiska och de samhällsvetenskapliga fakulteterna bör komma till stånd. Föredragande statsrådet anför nu att han anser att den i sig befogade kraftiga satsningen på naturvetenskap, teknik och medicin måste balanseras med ökade insatser inom humaniora och samhällsvetenskap i vid mening. Inom dessa vetenskapsområden fordras, fortsätter statsrådet, en förstärkt forskningsorganisation och vidgade resurser för att forskarna inom dessa fält från sina utgångspunkter skall kunna angripa de problem som uppstår genom den ständiga omvandlingen av samhället.

I motionen 1976/77: 1403 framhålls det som väsentligt att denna viljeinriktning från riksdagens sida fullföljs på ett mera kraftfullt sätt än som har kunnat ske i år och förra året. En sådan uppföljning är enligt motionärernas mening särskilt viktig mot bakgrund av att en större

andel av anslagen för samhällsvetenskaplig utbildning och forskning går till grundutbildning och en mindre andel till forskarutbildning än förhållandet är inom andra ämnesområden.

Utskottet kommer i det följande under respektive sektorsanslag och fakultetsanslag att ta ställning till föredragande statsrådets förslag om medelsanvisning till nya professurer m. m. Enligt utskottets bedömning överensstämmer ett inrättande av föreslagna tjänster inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnesområdena väl med de av riksdagen angivna riktlinjerna. Utskottet anser att regeringens förslag även i övrigt — med hänsyn tagen till andra angelägna ändamål — är väl avvägt. Enligt utskottets mening är det därför inte motiverat med ett nytt tillkännagivande. Utskottet avstyrker alltså yrkandet 3 i motionen 1976/77: 1403. I detta sammanhang vill utskottet påpeka att det enligt propositionen i anslutning till tjänster som professor och biträdande professor har beräknats medel för vissa basresurser.

Riksdagens beslut om reformering av högskoleutbildningen innebär att all sådan utbildning skall ha en anknytning till forskning. Forskarutbildningsutredningen har att utreda bl. a. frågor om den grundläggande utbildningens *forskningsanknytning*. Föredragande statsrådet anser det viktigt att den nya högskolan redan från starten får ekonomiska möjligheter att pröva olika åtgärder som kan främja detta samspel och föreslår i detta sammanhang att 6 milj. kr. anvisas för ändamålet. Utskottet tillstyrker förslaget och kommer i det följande att föreslå att medlen, i enlighet med regeringens förslag, anvisas under anslaget Vissa kostnader i samband med högskolereform. Utskottet har inte heller i övrigt funnit anledning till erinran mot vad statsrådet i detta sammanhang anfört och föreslagit i fråga om forskning och forskningsanknytning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att under nyssnämnda anslag anvisas 1 milj. kr. för planering och förberedelse för temaorienterad forskning i Linköping.

Det system för planering och resursfördelning för den grundläggande högskoleutbildningen som 1975 års riksmöte fattade beslut om innebär bl. a. att det skall finnas *planeringsramar* för antalet nytilkommande studerande (UbU 1975: 17 s. 25—29).

Den centrala organisationskommittén för högskolereformen (H 75) har enligt sina direktiv haft att utarbeta ett samlat förslag till planeringsramar för antagning till grundläggande högskoleutbildning budgetåret 1977/78. Direktiven föreskriver att planeringsramarna skall vara fördelade på dels allmänna utbildningslinjer inom var och en av de fem yrkesutbildningssektorerna, lokala och individuella utbildningslinjer samt enstaka kurser, dels de sex högskoleregionerna.

I en den 16 februari 1976 daterad promemoria har H 75 redovisat en skiss till planeringsramar. Synpunkter på skissen har framförts av regionkommittéerna.

I skrivelse till regeringen den 13 oktober 1976 har H 75 redovisat ett förslag till totalram för den grundläggande högskoleutbildningen. Kommittén tar därvid sin utgångspunkt i riksdagens beslut om högskolereformen. Enligt detta skall en nedre planeringsgräns för antagningskapaciteten för utbildningslinjer sättas vid 33 000 platser 1977/78 och motsvarande övre planeringsgräns vid 38 000 platser. H 75 återger utskottets uttalande att antagningskapaciteten för utbildningslinjer läsåret 1977/78 bör fastställas med utgångspunkt i den kända volymen av motsvarande utbildning läsåret 1976/77 och med beaktande av aktuella tendenser i efterfrågan. H 75 pekar på att utskottet strök under att den övre planeringsgränsen borde kunna bli 42 000 studerande om tillströmningen kraftigt skulle öka. Enligt H 75:s mening bör uttalandet ses tillsammans med utskottets uttalande att med de av utskottet förordade ramarna för kapaciteten anledning finns att anta att behöriga sökande till högskoleutbildning, som för närvarande har fritt tillträde, under överskådlig tid kommer att beredas önskad utbildning enligt angivna principer. H 75 sammanfattar sina överväganden i denna del på följande sätt. I samtliga regioner föreligger önskemål om att bygga ut utbildningsmöjligheterna. Mot bakgrund av regionkommittéernas och högskolemyndigheternas överväganden och en rimlighetsbedömning av aktuella förutsebara tendenser anser H 75 att de regionala kommittéernas förslag till planeringsramar — 40 500 platser för utbildning på linjer och en volym av uppskattningsvis 21 000 platser för nybörjare på enstaka kurser — i allt väsentligt bör godtas. H 75 påpekar att kommittén därmed inte uttalar sig om förslagen i enskildheter.

H 75:s och de regionala kommittéernas förslag utgår alltså i många fall från en väsentlig ökning av antalet nytillokommade studerande. Med hänsyn till att förslagen avser i huvudsak sådana linjer och kurser som fastställs regionalt och lokalt bör enligt föredragande statsrådets mening inte riksdagen eller regeringen ta ställning till enskilda förslag.

I propositionen förutsätts — med vissa angivna undantag — ett oförändrat antal nya studerande på allmänna utbildningslinjer under budgetåret 1977/78 i förhållande till vad som har beräknats för motsvarande utbildning budgetåret 1976/77. Totalt sett beräknas emellertid studerandeantalet inom högskolan öka till följd av efterfrågan på utbildning inom lokala och individuella linjer samt enstaka kurser och då främst såvitt gäller sistnämnda kurser. Antalet nybörjare totalt för högskolans olika utbildningsvägar anges i propositionen uppskattningsvis till 60 000 studerande.

Föredragande statsrådet räknar med att föreslagna medelsanvisningar gör det möjligt att i högskolan ta emot alla studerande som anmält sig i tid till utbildningar som nu inte har antagningsbegränsning. Samtidigt konstateras att det underlag som i dag finns för att beräkna tillströmningen till skilda högskoleutbildningar inte räcker för att göra en i alla

lägen hållbar bedömning av vilka resurser som behövs för att tillgodose efterfrågan på utbildning inom olika delar av högskolan och dess skilda regioner. Föredragande statsrådet anser att det bör finnas ett utbildningsområde, det fria utbildningsområdet, inom vilket det fria tillträdet under alla förhållanden skall kunna upprätthållas. Utskottet har i det föregående utförligt redovisat regeringens förslag i denna del. Här erinras nu om att det fria området definieras som kurser av visst slag, att utbildningslinjer som i sin helhet kan genomgå på fria kurser blir fria, dvs. budgetåret 1977/78 ekonomlinjen, matematikerlinjen och samhällsplanerlinjen, att kurser som den studerande har fritt tillträde till inte får ingå i individuell linje, att normalt ingen behörig sökande som anmält sig i tid kan avvisas från utbildning som av högskolestyrelsen har utjudits som fri, att lokala högskolemyndigheter respektive regionala myndigheter bl. a. skall vara skyldiga att innehålla en viss reserv av medel för det fria utbildningsområdet samt att riksdagens beslut om medelstilldelning skall kunna korrigeras under löpande budgetår om det visar sig nödvändigt. I budgetpropositionen (motsv.) skall för varje högskoleregion anges det antal årsstudieplatser inom det fria utbildningsområdet som legat till grund för beräkningarna.

Som en konsekvens av förslaget om ett fritt utbildningsområde har 11 § högskolelagen föreslagits få följande lydelse:

”Riksdagen kan bestämma hur många studerande som högst får antagas till viss utbildning inom högskolan.

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser. Riksdagen kan dock för viss utbildning besluta att sådan begränsning ej får ske eller att begränsning får ske endast om vissa villkor är uppfyllda.”

I motionen 1976/77: 1407 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om det fria utbildningsområdet samt beslutar godta vad som i motionen anförts angående planerings- och resursfördelningssystem. I motionen anförts att regeringen inte redovisar några motiv för sitt förslag om ett fritt utbildningsområde vilket motionärerna finner uppseendeväckande då det är en principiellt viktig förändring av det beslut som fattades vid 1975 års riksmöte. I 1975 års beslut slogs fast att varken individernas efterfrågan eller arbetsmarknadens behov ensamt kan läggas till grund för högskoleutbildningens planering. Att låta enbart individernas efterfrågan styra utvecklingen av en del av högskolan strider mot denna grundtanke i 1975 års beslut. Vidare anförts i motionen att en prioritering av angivna fria kurser i realiteten också innebär en prioritering av de redan etablerade högskoleorterna på bekostnad av utbyggnadsorterna. Därtill påpekas bl. a. att en rationell personalplanering försvåras och att förslaget om det fria utbildningsområdet får ne-

gativa konsekvenser för personalen. Motionärerna avstyrker därför förslaget och föreslår att riksdagen beslutar om planerings- och resursramar i enlighet med 1975 års riksdagsbeslut.

Vad först beträffar förslaget om ett fritt utbildningsområde anser sig utskottet kunna slå fast att det råder enighet om att 1975 års riksdagsbeslut innebär att de totala resurserna för grundläggande högskoleutbildning skall fastställas under största möjliga hänsyn till tendenser i individernas samlade efterfrågan på högskoleutbildning. Enligt utbildningsutskottets av riksdagen godkända uttalande finns det anledning att räkna med att resurser totalt sett kommer att anvisas i sådan utsträckning att den som så önskar kommer att kunna få utbildning inom de delar av högskolan som för närvarande har fritt tillträde för behöriga sökande. Vid en oväntat stark tillströmning av studerande kan det dock, som föredragande statsrådet påpekar, uppstå svårigheter.

Därest förutsättningarna för riksdagens beslut år 1975 var riktiga måste det bedömas endast undantagsvis bli aktuellt för regeringen att hos riksdagen begära att medel anvisas på tilläggsstat. Utskottet är väl medvetet om att skyldigheten för vederbörande myndigheter att reservera vissa medel innebär en del komplikationer. Dessa bör i huvudsak kunna undanröjas sedan någon tids erfarenhet har vunnits om lämpliga metoder för planering och budgetering inom högskoleenheterna.

Enligt regeringens förslag bör kurser som tillhör det fria utbildningsområdet inte få ingå i individuell utbildningslinje. Enligt utskottets mening bör i individuell linje få ingå sådana kurser om linjen också omfattar kurser som ej är hänförliga till det fria utbildningsområdet.

Ett huvudsyfte med riksdagens beslut om planeringsramar var att säkra en viss stabilitet i planeringen och att uppnå ett effektivt utnyttjande av de tillgängliga resurserna. Föredragande statsrådet har förordat en komplettering av detta riksdagsbeslut av innebörden att bedömningen av resursbehovet för utbildning, som i likhet med nuvarande ordning bör ha fri tillströmning, skall kunna korrigeras under löpande budgetår om behov därav föreligger. Planeringsramarna fyller enligt hans mening även med denna komplettering en väsentlig funktion för bl. a. den övergripande planeringen av högskoleutbildningen och för bedömningarna av det framtida antalet utbildade inom skilda områden. Arbetet med planeringsramar för nytillkommande studerande bör därför, anför i propositionen, ingå som ett led i den fortsatta planeringen av högskolan. Föredragande statsrådet avser att senare föreslå regeringen att uppdra åt UHÄ att komma in med en redogörelse för den faktiska tillströmningen till högskoleutbildningen höstterminen 1977 så snart underlag härför föreligger. Enligt statsrådets mening kan ett fortsatt arbete med planeringsramar därefter ske utifrån bättre förutsättningar än hittills.

Med anledning av motionen 1976/77: 1407 vill utskottet först framhålla att utskottet så till vida delar motionärernas uppfattning att i den förevarande propositionen 1976/77: 59 inte för alla linjer eller grupper av linjer inom vissa sektorer har redovisats sådana planeringsramar som närmast avsetts i riksdagens beslut 1975. Däremot redovisas i propositionen för samtliga sektorer det slag av resursramar som riksdagen vid samma tillfälle beslöt om. Utskottet har inhämtat att anledningen till att redovisningen av planeringsramarna inte redan nu har fullföljts för samtliga sektorer är att själva övergången till den nya högskoleorganisationen är förenad med så omfattande beräkningsproblem att ett underlag för beräkning av adekvata planeringsramar relaterade till föreslagna resursramar i många fall inte står att få. H 75 har inte heller kunnat lämna ett sådant samlat underlag för budgetprövningen. Vidare har utskottet inhämtat att det i utbildningsdepartementets anvisningar till myndigheterna beträffande anslagsframställning för budgetåret 1978/79 anges att planeringsramar skall föreslås på det sätt som följer av riksdagens tidigare beslut. Utskottet konstaterar således att arbetet med planeringsramarna avseende budgetåret 1978/79 redan har igångsatts.

I propositionen 1975: 9 anfördes att allmänna *utbildningslinjer* bör svara mot mera bestående behov av generell karaktär och vara inriktade mot mer eller mindre breda yrkesområden. Huvuddelen av de existerande sammanhängande utbildningsvägarna vid olika läroanstalter för högskoleutbildning bör, framhöll vidare det dåvarande statsrådet, i den nya organisationen få karaktär av allmänna utbildningslinjer. Utskottet var ense med statsrådet om att de allmänna utbildningslinjerna bör, som i dag sker, inrättas av regeringen.

Nu har utskottet vid förnyade överväganden funnit att beslut om vilka utbildningslinjer — statliga och kommunala — som skall tas upp på förteckning över allmänna sådana linjer fr. o. m. läsåret 1977/78 bör fattas av riksdagen. Samtidigt bestäms respektive linjes benämning och längd, dvs. det poängtal som linjen får omfatta.

I detta sammanhang föreslår utskottet att riksdagen beslutar fastställa den förteckning över allmänna utbildningslinjer inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, vilken som bilaga 3 är fogad till detta betänkande. I det följande kommer utskottet under respektive sektorsanslag att föreslå riksdagen att besluta om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde i enlighet med vad som redovisas i bilaga 4 till betänkandet.

I fortvarighetstillståndet beslutar riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionen (motsv.) om eventuell ändring av förteckning över allmänna utbildningslinjer.

Riksdagen bör bemyndiga regeringen att inom de ekonomiska ramar som riksdagen anger bestämma längden på variant av utbildningslinje.

Regeringen bör få delge till UHÅ respektive SÖ eller styrelse för högskoleenhet respektive kommunal högskoleutbildning att fatta sådant beslut, varvid det bör ankomma på regeringen att föreskriva eventuellt samrådsförfarande.

Lokala utbildningslinjer kan inrättas vid läroanstalterna med hänsyn till särskilda lokala förutsättningar. Individuella utbildningslinjer kan inrättas vid läroanstalterna efter ansökan av den enskilde. De skall syfta till att tillgodose särskilda önskemål om kombinationer av kurser. Enstaka kurser skall tillgodose bl. a. fortbildnings- och vidareutbildningsbehov som inte motsvaras av fullständiga utbildningslinjer. Inte minst för förverkligandet av återkommande utbildning är det viktigt att utbildningsmöjligheter i enstaka kurser öppnas inom hela högskolan.

När det gäller lokala och individuella linjer samt enstaka kurser skall det ankomma på regionstyrelserna att inom av riksdagen per region angiven resursram för dessa utbildningar besluta om fördelningen av resursramen på statliga högskoleenheter och kommunala läroanstalter. Genom att beslut också fattas om resursens storlek styrs dimensioneringen av utbildningen i fråga av regionstyrelsens beslut.

Att fatta beslut om inrättande av lokal utbildningslinje, individuell utbildningslinje och enstaka kurs skall enligt 1975 års beslut ankomma på styrelse för högskoleenhet respektive styrelse för kommunal högskoleutbildning inom ramen för de resurser som regionstyrelsen fördelar för lokala och individuella linjer samt enstaka kurser. I detta avseende är inte någon ändring i beslutsordningen påkallad.

I vad så gäller allmänna utbildningslinjers *lokalisering och dimensionering* behandlar utskottet först statliga allmänna utbildningslinjer på vilka högskolelagen fr. o. m. den 1 juli 1977 blir tillämplig.

För statlig allmän utbildningslinje som i dag motsvaras av utbildningsväg som har av riksdagen beslutad antagningskapacitet eller ny linje som skall ha samma typ av antagningsbegränsning skall i budgetpropositionen (motsv.) anges det antal utbildningsplatser inom vilket den faktiska antagningen vid varje högskoleenhet i stort bör hållas. Smärre justeringar uppåt eller nedåt bör emellertid vara möjliga alltefter de lokala förutsättningarna. I vissa fall — t. ex. beträffande linjer vid nuvarande teknisk fakultet — kan det vara motiverat att för varje högskoleenhet ange antagningstal inte för varje enskild linje utan för en grupp av likartade linjer. Det bör ankomma på styrelsen för högskoleenheten i fråga att — eventuellt med nämnda smärre justeringar — slutligen besluta om antagningskapacitet.

I fråga om övriga allmänna utbildningslinjer bör det ankomma på styrelsen för högskoleenheten att med utgångspunkt i av riksdagen per sektor och högskoleenhet angiven resursram och planeringsram bestämma antalet antagningsplatser på den eller de linjer som högskolestyrelsen beslutar skall anordnas vid högskoleenheten. Självklart föreligger en

allmän skyldighet för högskolestyrelse att inte åsidosätta de intentioner som kommit till uttryck genom riksdagens beslut om medelsanvisning. Därefter högskolestyrelse finner anledning att frånga det förslag på vilket riksdagens beslut om resursram och planeringsram grundar sig genom att inställa en tidigare högt prioriterad allmän utbildningslinje, anordna en tidigare lågt prioriterad sådan linje eller göra större justeringar i antagningstalet mellan linjer bör beslut om detta tas först efter samråd med UHÄ.

Det är enligt utskottets mening angeläget att dessa frågor ägnas särskild uppmärksamhet vid den översyn av beslutsbefogenheterna som föredragande statsrådet ämnar ta initiativ till. Översynen bör avse såväl linjer med antagningsbegränsning som övriga allmänna linjer.

Vad därefter beträffar allmänna utbildningslinjer och övrig sektorsbunden utbildning inom kommunal högskoleutbildning erinras först om att bidrag till denna utbildning skall utgå från ett särskilt förslagsanslag. Avsikten är att det under detta anslag skall finnas en särskild anslagspost för varje ifrågakommande yrkesutbildningssektor.

För riksdagen redovisas förslag om en planeringsram för var och en av ifrågakommande utbildningssektorer. Varje planeringsram bör ses som en riktpunkt.

Planeringsramen per sektor kan vara indelad i två eller flera undergrupper. Ramen för vårdyrken kan delas i t. ex. sjuksköterskeutbildning och övriga utbildningar. Riksdagen fattar beslut om planeringsramen per sektor, eventuellt med angivande av rekommendationer i fråga om någon eller några undergrupper, och anvisar de medel som beräknas åtgå för att utbildningarna i fråga skall kunna anordnas. SÖ är central tillsynsmyndighet för kommunal högskoleutbildning, och på överstyrelsen bör tills vidare, liksom nu, ankomma att besluta om lokaliseringen och antagningskapaciteten per ort av primärkommunal och landstingskommunal högskoleutbildning. Regionstyrelsernas medverkan när det gäller frågan om lokalisering och dimensionering av den kommunala högskoleutbildningen bör bli föremål för ytterligare överväganden. Utskottet är därför inte nu berett att tillstyrka propositionens förslag att det fr. o. m. den 1 juli 1978 skall ankomma på regionstyrelsen att inom regionen fördela antalet antagningsplatser för sjuksköterskeutbildningen på orter. Utskottet förutsätter att SÖ och regionstyrelsen kommer att samarbeta i dessa och andra frågor.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla angelägenheten av att i UHÄ:s utvärderingsarbete särskilt uppmärksammas konsekvenserna för högskolan och de studerande av att ett stort antal utbildningsvägar blir allmänna utbildningslinjer. Utskottet har nämligen vid sin behandling av denna fråga funnit att vissa skäl talar för ett mera begränsat antal allmänna utbildningslinjer och att då i stället möjligheterna att anordna lokala linjer utökas.

Utskottet föreslår beträffande förslaget om det fria utbildningsområdet att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 1 bifaller regeringens förslag med den ändring som utskottet förordat samt med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del antar 11 § i det genom propositionen framlagda förslaget till Högskolelag.

Med hänvisning till vad utskottet i detta avsnitt av betänkandet anfört finner utskottet att yrkandet 2 i motionen 1976/77: 1407 redan är tillgodosett, varför riksdagen bör avslå detta yrkande.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om högskoleutbildningens fortsatta anordnande, dimensionering och lokalisering.

I anslutning till vad utskottet nu anfört i fråga om utbildningens lokalisering och dimensionering m. m. vill utskottet redovisa sina ställningstaganden till vissa motioner som tar upp frågor om utbyggnaden på *filialorterna* och *utbyggnadsorterna* m. m.

I motionen 1976/77: 1399 yrkas att riksdagen skall förklara att den står fast vid det uttalande som gjordes år 1975 om utbyggnaden av universitetens filialorter.

I motionen 1976/77: 1371 yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att de medel som ställs till regionstyrelsernas förfogande för lokala utbildningslinjer och enstaka kurser i första hand skall användas för utbyggnad av högskoleutbildningarna i Kalmar, Jönköping, Falun/Borlänge och Sundsvall/Härnösand. Även motionen 1976/77: 409 (yrkandet 5) behandlar högskoleenheten i Kalmar. Yrkanden om Gotland och Skellefteå samt om att befintliga universitetsutbildningar inte får missgynnas förs fram i respektive motionerna 1976/77: 977, 1976/77: 1370 och 1976/77: 1409 (yrkandet 3).

Enligt propositionen har beräknats en reell förstärkning av utbildningsresurserna under anslaget Lokala och individuella utbildningslinjer och enstaka kurser med ca 18 milj. kr. Resurser kommer enligt föredragande statsrådets mening därigenom att stå till förfogande i sådan omfattning att det inte erfordras särskilda medelsanvisningar av den art som innevarande budgetår anvisats till ett belopp av 2 milj. kr. som stöd för *filialorterna* m. m.

Utskottet erinrar om att föredragande statsrådet anfört att vid den regionala fördelningen av resurser särskilt bör beaktas möjligheterna att lokalisera utbildning till de orter som genom riksdagens beslut med anledning av propositionen 1975: 9 har pekats ut som närmast aktuella för en utbyggnad av utbildningsutbudet, dvs. Umeå, Linköping och de nuvarande tre filialorterna samt Sundsvall/Härnösand, Falun/Borlänge, Jönköping och Kalmar.

Med hänvisning härtill och då det skall ankomma på regionstyrelserna att fördela medlen till lokala och individuella linjer och enstaka kurser avstyrker utskottet, som tidigare i betänkandet förutsatt att regionstyrelserna utan särskilda uttalanden av riksdagen kommer att fullgöra sina åligganden i enlighet med riksdagens beslut, motionerna 1976/77: 1399, 1976/77: 1371, 1976/77: 409 yrkandet 5, 1976/77: 977, 1976/77: 1370 och 1976/77: 1409 yrkandet 3.

Såvitt utskottet kunnat finna saknas det anledning för riksdagen att göra det i motionen 1976/77: 1372 yrkade uttalandet om framtida resurstillskott. Yrkandet 3 i denna motion avstyrks därför av utskottet.

Den av riksdagen år 1975 beslutade omläggningen av *anslagssystemet* innebär att en åtskillnad görs mellan resurser för forskning och forskarutbildning å ena sidan och resurser för grundläggande utbildning å andra sidan. För den grundläggande statliga högskoleutbildningen föreslås medel anvisade under fem olika reservationsanslag för utbildning, nämligen ett för var och en av de fem yrkesutbildningssektorerna samt under ett reservationsanslag avseende lokala och individuella linjer och enstaka kurser. Sistnämnda anslag avser också utbildning på lokala och individuella utbildningslinjer och enstaka kurser inom kommunal högskoleutbildning. För bidrag till kommunala allmänna utbildningslinjer och övrig sektorsbunden utbildning inom kommunal högskoleutbildning skall finnas ett särskilt förslagsanslag från vilket bidrag utgår enligt grunder som motsvarar de nuvarande. Resurser för forskning avses bli anvisade fakultetsvis. Härtill kommer anslag för gemensamma funktioner. Sammanlagt uppgår antalet anslag till nära 30.

Utskottet anser allttjämt uppdelningen på sektorsanslag och fakultetsanslag ändamålsenlig, varför utskottet avstyrker yrkandet A 5 i motionen 1976/77: 1366.

Föredragande statsrådet anser att anslagsomläggningen bör fullföljas genom att resurserna för i första hand förvaltningsändamål och bibliotek fr. o. m. budgetåret 1978/79 förs samman med resurserna i övrigt för utbildning och forskning. Som H 75 påpekat blir det genom en sådan omläggning i större utsträckning möjligt för de lokala högskolemyndigheterna att själva väga behovet av administrativa insatser mot behovet av andra insatser för utbildningen och forskningen. Utskottet anser att förslaget överensstämmer väl med riksdagens tidigare uttalade uppfattning om att högskolorna bör få ett större handlingsutrymme.

Föredragande statsrådets förslag innebär såvitt utskottet kan bedöma att de önskemål som kommer till uttryck i yrkandet B 6 i motionen 1976/77: 1366 och i yrkandet 1 i motionen 1976/77: 1403 måste anses vara i huvudsak tillgodosedda. Yrkandena bör därför avslås av riksdagen.

Med anledning av yrkandet 2 i den nyssnämnda motionen 1976/77: 1403, vilket yrkande avser en översyn av det nya anslagssystemet, bör påpekas att föredragande statsrådet i propositionen utgår från att UHÄ i sin utvärdering av högskolereformen kommer att analysera hur anslagssystemet inom högskolan fungerar. Att vid sidan härav göra den av motionärerna begärda översynen synes föga motiverat. Utskottet avstyrker därför även yrkandet 2 i motionen 1976/77: 1403.

I fråga om *anslagsomläggningen* framhåller föredragande statsrådet att han inte vill utesluta att de omfattande beräkningar som ligger bakom omföringen av medel från de gamla anslagen till de nya högskoleanslagen i vissa fall kan behöva jämkas. Utskottet, som självfallet inte haft möjlighet att göra någon siffergranskning, anser att regeringen bör få begärt bemyndigande att övergångsvis medge omföringar mellan ifrågasvarande anslag i statsbudgeten och mellan anslagsposter som har underställts riksdagen. Regeringen bör vid behov kunna delegera ett sådant bemyndigande till högskolemyndigheterna.

De basbelopp som beräknats för de nya reservationsanslagen till skilda sektorer och fakulteter samt till lokala och individuella utbildningslinjer och enstaka kurser avses motsvara kostnaderna för en oförändrad organisation efter det att hänsyn tagits till automatiska kostnadsförändringar. För de delar av basbeloppen som motsvarar nuvarande förslagsanslag till lärarlöner innehåller beräkningarna ett mått av osäkerhet, eftersom de måste grundas på schabloner och kostnadsprognoser. Det kan därför inte uteslutas att en justering av basbeloppen kan behöva göras när uppgifter om de faktiska kostnaderna för verksamheten under innevarande budgetår föreligger. Utskottet förutsätter att regeringen i sådant fall återkommer till riksdagen med förslag om ytterligare medelsanvisning på tilläggsbudget under hösten 1977.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner i propositionen redovisade riktlinjer för *datorverksamheten* inom högskolan.

UHÄ skall göra en *utvärdering av högskolereformen* omfattande såväl högskolans organisation och arbetsformer som utbildningens innehåll.

Föredragande statsrådet anmäler att befogenhetsfördelningen mellan högskolans centrala, regionala och lokala organ kommer att ses över inom regeringskansliet i syfte att åstadkomma en ökad decentralisering. Detta arbete skall ske i nära samverkan med UHÄ:s utvärderingsarbete.

I motionen 1976/77: 1409 framförs synpunkter på hur utvärderingsarbetet i olika avseenden bör bedrivas och vilka uppgifter som bör prioriteras och särskilt belysas. Utskottet anser att UHÄ:s utvärdering bör bedrivas förutsättningslöst och är inte heller i övrigt berett förorda bifall till motionen 1976/77: 1409 i nu ifrågasvarande delar, varför utskottet avstyrker yrkandena 1, 2 och 5 i denna motion.

4.4 Utskottets hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet såvitt gäller nu behandlade avsnitt

vissa gemensamma frågor

1. att riksdagen beträffande vissa invandrades högskolestudier avslår motionen 1976/77: 988 yrkandet 2,
2. att riksdagen beträffande distansundervisning avslår motionen 1976/77: 1392,
3. att riksdagen beträffande vissa statistiska uppgifter avslår motionen 1976/77: 1386,
4. att riksdagen beträffande uttalande om resurser för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning m. m. avslår motionen 1976/77: 1403 yrkandet 3,
5. att riksdagen beträffande det fria utbildningsområdet med anledning av propositionen 1976/77: 59 och med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 1 bifaller regeringens förslag med den ändring utskottet förordat, samt med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del antar 11 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,
6. att riksdagen beträffande planeringsramar och resursramar avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 2,
7. att riksdagen beträffande jordbruksdepartementets verksamhetsområde beslutar om allmänna utbildningslinjer i enlighet med vad utskottet förordat,
8. att riksdagen bemyndigar regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att besluta justeringar av allmän utbildningslinjes längd i enlighet med vad utskottet förordat,
9. att riksdagen beträffande högskoleutbildningens anordnande, dimensionering och lokalisering som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
10. att riksdagen beträffande uttalande om filialorterna avslår motionen 1976/77: 1399,
11. att riksdagen beträffande uttalande om utbyggnadsorterna avslår motionen 1976/77: 1371,
12. att riksdagen beträffande uttalande om Kalmar avslår motionen 1976/77: 409 yrkandet 5,
13. att riksdagen beträffande uttalande om Gotland avslår motionen 1976/77: 977,
14. att riksdagen beträffande träteknisk utbildning i Skellefteå bifaller propositionen 1976/77: 59 och avslår motionen 1976/77: 1370,
15. att riksdagen beträffande resurser till befintliga högskoleen-

- heter avslår motionen 1976/77: 1409 yrkandet 3,
16. att riksdagen beträffande framtida medelsanvisningar avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandet 3,
 17. att riksdagen beträffande anslagssystemet avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet A 5,
 18. att riksdagen beträffande administrativa tjänster avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet B 6,
 19. att riksdagen beträffande högskoleförvaltningarna avslår motionen 1976/77: 1403 yrkandet 1,
 20. att riksdagen beträffande översyn av anslagssystemet avslår motionen 1976/77: 1403 yrkandet 2,
 21. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om omföringar mellan de nya högskoleanslagen m. m. i enlighet med vad som begärts i propositionen 1976/77: 59,
 22. att riksdagen beträffande utvärdering av högskolereformen avslår motionen 1976/77: 1409 yrkandena 1, 2 och 5,
 23. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för verksamheten inom högskolan som i propositionen 1976/77: 59 redovisats i avsnittet Vissa gemensamma frågor.

5 Anslagsberäkningar för budgetåret 1977/78

5.1 Universitets- och högskoleämbetet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag. Regeringen har (s. 253—258) föreslagit riksdagen att

1. till Universitets- och högskoleämbetet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 36 989 000 kr.,
2. till Universitets- och högskoleämbetet: Utredningar m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.,
3. till Regionstyrelserna för högskoleutbildning för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 7 696 000 kr.

Utskottet

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) tillkom enligt statsmakternas beslut den 1 oktober 1976 genom en sammanslagning av universitetskanslersämbetet, nämnden för socionomutbildning och samarbetsnämnden för journalisthögskolorna. UHÄ har också tagit över de uppgifter avseende statlig högskoleutbildning, som tidigare har fullgjorts av skolöverstyrelsen — tills vidare med undantag av sjöbefälsutbildningen — och av statens kulturråd.

Innevarande budgetår har under detta anslag anvisats medel för 50 tjänster vid de regionala styrelserna för högskoleutbildning (regionstyrelserna), vilka tjänster övergångsvis varit knutna till UHÄ.

I propositionen föreslås att medel för regionstyrelsernas verksamhet

skall anvisas under ett nytt förslagsanslag benämnt Regionstyrelserna för högskoleutbildning. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet erinrar om att de sex regionstyrelserna var och en inom sin region bl. a. skall samordna planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen inom regionen, främja forskningsanknytning av sådan utbildning samt handlägga organisations- och förvaltningsfrågor som berör i första hand två eller flera statliga högskoleenheter.

Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot regeringens anslagsberäkningar under nu ifrågavarande tre anslag, hemställer

1. att riksdagen till *Universitets- och högskoleämbetet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 36 989 000 kr.,
2. att riksdagen till *Universitets- och högskoleämbetet: Utredningar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.,
3. att riksdagen till *Regionstyrelserna för högskoleutbildning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 7 696 000 kr.

5.2 Utbildning för tekniska yrken. Regeringen har (s. 258—264) föreslagit riksdagen att till Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 327 503 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 144 av herr Gustafsson i Borås m. fl. (fp, c, m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att från och med 1978/79 starta försöksverksamhet med yrkesteknisk högskola med polymerteknisk (textil-plast-gummi) inriktning i Borås,

1976/77: 147 av fru Hörnlund (s) och herr Carlstein (s) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1976/77: 162 — såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att försöksverksamheten med yrkesteknisk högskola i Borås kompletteras med en verkstadsteknisk linje (yrkandet 1),

1976/77: 281 av herr Olsson i Edane m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att försöksverksamheten med yrkesteknisk högskoleutbildning fr. o. m. läsåret 1978/79 även skall omfatta processteknisk utbildning vid högskolan i Karlstad,

1976/77: 379 av herr Svensson i Skara m. fl. (s, c, m, fp) vari yrkas att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med yrkesteknisk högskola bör utvidgas med ytterligare en linje med livsmedelsteknisk inriktning och förläggas till Skaraborgs län,

1976/77: 484 av herr Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. hos regeringen begär en utredning med syfte att undersöka möj-

ligheterna av placering av yrkesteknisk högskoleutbildning med inriktning på plastbearbetning och med förläggning i Kristianstad/Hässleholm,

2. hos regeringen begär att utredningen även undersöker möjligheten av försöksverksamhet av "kurs för utbildning av polymertekniker" med förläggning till Hässleholm,

1976/77: 1147 av herr Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen till regeringen uttalar att försöksverksamhet med livsmedelsteknisk linje inom den yrkestekniska högskolan förlägges till Kristianstad,

1976/77: 1156 av herrar Jonasson (c) och Norrby (c) såvitt gäller yrkandet att riksdagen som sin mening uttalar att yrkesteknisk högskoleutbildning bör startas i Karlstad-Hagforsområdet med en ståltek-nisk inriktning i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkandet 1),

1976/77: 1157 av herrar Komstedt (m) och Lundgren (m) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att en livsmedelsteknisk linje inom den yrkestekniska högskolan förläggs till Kristianstad.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att vid lokalisering av yrkesteknisk högskoleutbildning utbyggnadsorterna prioriteras (yrkandet 5),

1976/77: 1374 av herr Johansson i Ljungby m. fl. (s, c, m, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar bevilja medel så att två grupper om högst 30 elever kan intagas under höstterminen 1977 vid yrkesteknisk högskola (YTH) i Markaryd med inriktning mot pappers- och pappersmasseindustri i enlighet med vad i motionen anförts,

1976/77: 1393 av fru Fränkel (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar ge regeringen till känna att sjökaptenslinjen, sjöingenjörslinjen, radiotelegrafistlinjen samt sjöintendentlinjen bör tas upp i förteckningen över allmänna utbildningslinjer,

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar ge regeringen till känna att sjökaptenslinjen och sjöingenjörslinjen bör tas upp i förteckningen över allmänna utbildningslinjer (yrkandet 3),

1976/77: 1410 av herr Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att i den mån praktik ingår som en del i utbildningen, skolan skall ansvara för att eleverna erhåller erforderlig praktik (yrkandet 10).

Utskottet

Under det nya reservationsanslaget Utbildning för tekniska yrken beräknas medel för utbildning vid statliga högskoleenheter för dels studerande vid allmänna utbildningslinjer inom sektorn, dels studerande

enligt äldre studieordning. Dessutom beräknas medel för försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning inom den tekniska sektorn. Medel för utbildning på allmänna utbildningslinjer (motsv.) vid kommunal läroanstalt beräknas under det nya förslagsanslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning.

Inom sektorn för teknisk yrkesutbildning redovisas i propositionen sammanlagt 20 allmänna utbildningslinjer vid statlig och kommunal högskoleutbildning. Förslag om *ytterligare några allmänna utbildningslinjer* inom denna sektor redan fr. o. m. den 1 juli 1977 förs fram i motionen 1976/77: 1393 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 3. I båda motionerna föreslås att förteckningen över allmänna utbildningslinjer skall kompletteras med en sjökaptenslinje och en sjöingenjörslinje. I den förstnämnda motionen hemställs även om en radiotelegrafistlinje och en sjöintendentlinje.

Utbildningen av all sjöpersonal har utretts av en arbetsgrupp (UT-SJÖ) inom skolöverstyrelsen (SÖ). SÖ har i skrivelse till regeringen i december 1976 i huvudsak anslutit sig till UTSJÖ:s förslag att den högre sjöpersonalsutbildningen bör ha statligt huvudmannaskap inom högskoleorganisationen. Även H 75 har utgått från att berörda utbildningslinjer vid sjöbefälsskolorna skall tillhöra högskolan. Vissa frågor i samband med den högre sjöpersonalsutbildningen, bl. a. samordningen med andra högre utbildningar t. ex. driftteknikerutbildning, kräver enligt föredragande statsrådet ytterligare överväganden. Frågan om sjöbefälsskolornas inordnande i högskoleorganisationen bör därför övervägas först inför budgetåret 1978/79. Statsrådet anser dock att sjökaptens- och sjöingenjörsutbildningarna bör räknas som högskoleutbildning fr. o. m. den 1 juli 1977.

Utskottet har redan i det föregående anslutit sig till föredragande statsrådets uppfattning att sjökaptensutbildningen och sjöingenjörsutbildningen bör räknas som högskoleutbildning fr. o. m. den 1 juli 1977. Då organisationen för dessa utbildningar ytterligare skall ses över har i högskolelagen tagits in en övergångsbestämmelse som skall göra det möjligt att under ett år ha regler som avviker från föreskrifterna i lagen (jfr prop. 1976/77: 59 s. 29). Då ifrågavarande två utbildningar skall räknas som högskoleutbildning fr. o. m. den 1 juli i år är det enligt utskottets mening naturligt att de samtidigt tas upp på förteckningen över allmänna utbildningslinjer. Någon ändring av utbildningarnas innehåll och organisation har utskottet därmed inte avsett men förutsatt att den av föredragande statsrådet aviserade översynen kommer att bedrivas med skyndsamhet.

I vad gäller utbildningarna av radiotelegrafister och sjöintendenter finner utskottet ingen anledning för riksdagen att nu ta ställning till frågan om de skall vara allmänna utbildningslinjer, varför motionen 1976/77: 1393 i denna del avstyrks av utskottet.

I fråga om sektorn för utbildning för tekniska yrken föreslår utskottet

att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59, motionen 1976/77: 1407 yrkandet 3 och motionen 1976/77: 1393 i den del som avser sjökaptensutbildningen och sjöingenjörsutbildningen beslutar fastställa de *allmänna utbildningslinjer* som är redovisade i bilaga 4 till detta betänkande.

Behovet av att komplettera den traditionella tekniska utbildningen med nya utbildningsalternativ är enligt föredragande statsrådet uppenbart. Det är också angeläget att inom denna sektor öka kunskaperna inom en rad för samhällsplaneringen viktiga ämnen. Då det dessutom anses önskvärt att ytterligare differentiera utbildningen vid högskolan i Luleå förordas att utbildning i *samhällsbyggnadsteknik* anordnas där i enlighet med förslag från organisationskommittén för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland. Utbildningen förutsätts bli anordnad inom ramen för ett oförändrat antal studerande vid högskolan, varför något särskilt medelstillskott inte behövs.

I många utbildningar ingår någon form av obligatorisk *praktik*. Praktiken kan vara dels sådan där berörda utbildningsmyndigheter har ansvaret för planering, administration och genomförande, t. ex. i vårdutbildning och bibliotekarieutbildning, dels sådan där ansvaret ligger utanför skolan, t. ex. inom den tekniska sektorn. I det senare fallet är praktikanställning hos någon arbetsgivare vanlig.

I motionen 1976/77: 1410 yrkandet 10 hemställs att riksdagen skall uttala att skolan skall ansvara för att eleverna får erforderlig praktik i de fall där praktiken är en del av utbildningen. Motionärerna anför att vissa elever, bl. a. inom teknisk utbildning, har stora problem med att få den praktik som krävs och att de är utlämnade åt kontakter med privata företag. Motionärerna anser för övrigt att teori och praktik bör varvas i den högre utbildningen och att praktiken skall vara en del av utbildningen.

Utskottet anser att studerande inte får hindras i sin utbildning på grund av svårigheter att få praktikanställning. Det är därför enligt utskottets mening värdefullt att frågan har uppmärksamats såväl i en särskild rapport, vilken är utarbetad år 1975 av en gemensam arbetsgrupp tillsatt av SÖ, universitetskanslersämbetet (UKÄ) och arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), som inom sysselsättningsutredningen. I propositionen 1975/76: 211 om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik (AU 1976/77: 7, rskr 1976/77: 79) fann dåvarande chefen för arbetsmarknadsdepartementet det naturligt att AMS liksom dittills, i samarbete med berörda myndigheter och organisationer, skall ha ansvaret för praktikfrågor på central nivå och att arbetsförmedlingen skall ha det primära ansvaret för att skaffa fram praktikplatser. Frågan om hur ett tillräckligt antal praktikplatser skall kunna anskaffas togs däremot inte upp till diskussion, då frågor om praktikanställning, lärlingsanställning o. d. behandlas av en särskild arbetsgrupp inom sys-

selsättningsutredningen. Till grund för denna grupps arbete ligger bl. a. praktikrapporten år 1975 från den av SÖ, UKÄ och AMS tillsatta arbetsgruppen.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att chefen för budgetdepartementet i bilaga 3 till årets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 3 s. 8—10) godtagit att antalet praktikplatser inom den statliga sektorn ökar till 8 000 under budgetåret 1977/78.

Utskottet anser att det i dag är praktiskt omöjligt att överföra ansvaret för all praktik på skolor m. m. på det sätt som motionärerna önskar. Mot bakgrund av att riksdagen förra året godtog att arbetsförmedlingen skall ha det primära ansvaret för praktikplatsförmedlingen och att frågan dessutom behandlas inom sysselsättningsutredningen bör riksdagen avslå yrkandet 10 i motionen 1976/77: 1410.

Enligt riksdagens beslut år 1975 startade hösten samma år försöksverksamhet med *yrkesteknisk högskoleutbildning* (YTH) på åtta orter med sammanlagt sex olika linjer. Hösten 1976 startade enligt samma riksdagsbeslut YTH i Skellefteå med inriktning mot träindustri och verkstadsindustri. Riksdagen beslöt även att försöksverksamhet med YTH skall starta hösten 1977 i Sandviken, Karlskrona och Skövde. I förevarande proposition föreslås nu att en kurs i Gävle/Sandviken skall inriktas mot stålindustri och en kurs i Karlskrona mot verkstadsindustri. YTH-utbildningen i Skövde föreslås inriktas mot handel och distribution, varför medel för denna utbildning beräknas under det nya reservationsanslaget Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken.

I ett antal motioner, nämligen 1976/77: 144, 1976/77: 147 (yrkandet 1), 1976/77: 281, 1976/77: 379, 1976/77: 484 (yrkandena 1 och 2), 1976/77: 1147, 1976/77: 1156 (yrkandet 1) och 1976/77: 1157 hemställs om YTH med inriktning mot nya eller redan förekommande områden med lokalisering till nya orter 1977/78 eller senare. I motionen 1976/77: 1372 (yrkandet 5) hemställs att riksdagen skall uttala att utbyggnadsorterna för högskoleutbildning skall prioriteras vid utbyggnad av YTH-utbildning.

Utskottet anser i likhet med den centrala organisationskommittén (H 75) att antalet YTH-linjer inte nu bör utvidgas utöver vad riksdagen förutsatte i 1975 års beslut. Enligt utskottets mening bör inte heller antalet orter nu ökas utöver de 12 som kommer att ha YTH-utbildning från och med hösten 1977. Resultat av pågående utvärderingsarbete inom universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) bör avvaktas innan ställning tas i sådana frågor. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1976/77: 144, 1976/77: 147 yrkandet 1, 1976/77: 281, 1976/77: 379, 1976/77: 484 yrkandena 1 och 2, 1976/77: 1147, 1976/77: 1156 yrkandet 1 och 1976/77: 1157. Det är inte heller möjligt att nu — innan några resultat av utvärderingsarbetet finns tillgängliga — ta ställning till om ny YTH-utbildning i första hand bör förläggas till utbyggnadsorter. Riksdagen bör

sålades avslå även motionen 1976/77: 1372 yrkandet 5.

I försöksverksamheten med YTH prövas två modeller. I den ena modellen genomförs utbildningen under tre terminer utan uppehåll. Denna modell prövas på alla YTH-linjer utom en. Den andra modellen prövas på den pappers- och pappersmasseindustriinriktade linjen i Markaryd. Där genomförs utbildningen under fyra kortare studieperioder fördelade på två år. Mellan studieperioderna återgår eleverna till yrkesverksamhet. Den första kursen, som började hösten 1975, avslutas våren 1977. UHÄ har i skrivelse till regeringen den 18 november 1976 föreslagit en ny kurs med start redan våren 1977. Om inte denna andra kurs skulle kunna starta under våren 1977 har UHÄ föreslagit att två nya kurser skall starta hösten 1977 med studie- och arbetsperioder varvade under den kommande tvåårsperioden. Merkostnaden för en extra kurs har av UHÄ beräknats till 210 000 kr.

Inget av UHÄ:s båda förslag har tillstyrkts av regeringen, som i förvarande proposition föreslår att endast en kurs startar i Markaryd hösten 1977.

UHÄ:s förslag om kurser i Markaryd under hösten 1977 tas upp i motionen 1976/77: 1374. Motionärerna anför att den expertgrupp som från början utarbetade Markarydsmodellen avsåg att två kurser skulle alternera på studieorten, dock med den förskjutningen att första kursen skulle börja hösten 1975 och andra kursen hösten 1976. Motionärerna anser att den ursprungliga tanken med en löpande studieverksamhet på studieorten nu bör genomföras genom att två kurser får starta under hösten 1977 som UHÄ föreslagit.

Med hänvisning till att en utvärdering av YTH-utbildningen måste avvaktas har utskottet nyss avstyrkt ett antal motioner om lokalisering av nya eller gamla YTH-linjer till nya orter. Då det gäller förslaget att starta två nya kurser i Markaryd hösten 1977 i stället för en är skillnaden den att den föreslagna dubbleringen av Markarydskursen varken skulle innebära att någon ny linje införs eller att YTH-utbildningen sprids till flera orter. Den i Markaryd prövade s. k. sandwich-modellen med varvade studier och yrkesverksamhet kan praktiskt medge två parallella kurser. Om två kurser anordnas utnyttjas resurserna effektivare till en förhållandevis låg merkostnad. Därtill kommer att underlaget för utvärderingen av sandwich-modellen då ej blir så begränsat som det är om kursutbudet ej ökas. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1374 bör bevilja ett med 210 000 kr. förhöjt reservationsanslag till Utbildning för tekniska yrken för att möjliggöra start hösten 1977 av två YTH-kurser i Markaryd med inriktning mot pappers- och pappersmasseindustri i enlighet med UHÄ:s förslag. En förutsättning för att två kurser i Markaryd skall få starta under hösten 1977 bör enligt utskottets mening vara att kurserna får tillräckligt antal studerande. Någon dispens bör således inte beviljas beträffande minsta antal studerande i den kurs som skall starta i november.

Utskottet har i övrigt inte funnit anledning till erinran mot *medelsberäkningen* under reservationsanslaget Utbildning för tekniska yrken.

Utskottet *hemställer*

1. att riksdagen beträffande radiotelegrafistlinje och sjöintendentlinje avslår motionen 1976/77: 1393 i denna del,
2. att riksdagen beträffande sektorn för utbildning för tekniska yrken med anledning av propositionen 1976/77: 59, motionen 1976/77: 1407 yrkandet 3 och motionen 1976/77: 1393 i den del som avser sjökaptens- och sjöingenjörsutbildning beslutar om allmänna utbildningslinjer i enlighet med vad utskottet förordat,
3. att riksdagen beträffande praktik avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 10,
4. att riksdagen beträffande polymerteknisk linje i Borås avslår motionen 1976/77: 144,
5. att riksdagen beträffande verkstadsteknisk linje i Borås avslår motionen 1976/77: 147 yrkandet 1,
6. att riksdagen beträffande processteknisk linje i Karlstad avslår motionen 1976/77: 281,
7. att riksdagen beträffande livsmedelsteknisk linje i Skaraborgs län avslår motionen 1976/77: 379,
8. att riksdagen beträffande plastbearbetningslinje i Kristianstad/Hässleholm avslår motionen 1976/77: 484 yrkandet 1,
9. att riksdagen beträffande polymerteknisk linje i Hässleholm avslår motionen 1976/77: 484 yrkandet 2,
10. att riksdagen beträffande livsmedelsteknisk linje i Kristianstad avslår motionerna 1976/77: 1147 och 1976/77: 1157,
11. att riksdagen beträffande ståltekknisk linje i Karlstad-Hagforsområdet avslår motionen 1976/77: 1156 yrkandet 1,
12. att riksdagen beträffande lokalisering av YTH-utbildning till utbyggnadsorterna avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandet 5,
13. att riksdagen beträffande dubblering av nästa YTH-kurs i Markaryd med start hösten 1977 bifaller motionen 1976/77: 1374,
14. att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59 och med bifall till motionen 1976/77: 1374 såvitt gäller medelsanvisningen till *Utbildning för tekniska yrken* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 327 713 000 kr.

5.3 Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken. Regeringen har (s. 264—271) föreslagit riksdagen att till Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 144 885 000 kr.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. beslutar att tilldelningen av antagningsplatser för korta, yrkesinriktade, allmänna linjer på utbyggnadsorterna 1977/78 skall vara minst lika stor som i beslutad skolorganisation för 1976/77 (yrkandet 4),

2. beslutar att tilldela Eskilstuna/Västerås 60 antagningsplatser på allmänna linjer som ersätter nuvarande kombinationsutbildningar (yrkandet 6),

1976/77: 1377 av fru Lindquist m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget om grundläggande rättsutbildning och överför medel till enstaka kurser inom sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken,

1976/77: 1396 av herr Gahrton (fp) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna att den sociala praktiska erfarenhetens relevans vid uppbyggnaden av det nya ämnet socialt arbete vid socialhögskolorna bör förstärkas,

1976/77: 1401 av fru Hambræus m. fl. (c, s, m, fp) såvitt gäller yrkandet att en transportadministrativ linje inrättas vid högskolan i Falun/Borlänge (yrkandet 2),

1976/77: 1408 av fröken Rogestam (c) och herr Holger Bergqvist i Göteborg (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att linjen offentlig förvaltning även tas upp på linjeförteckningen för Göteborgs universitet.

Utskottet

Medelsberäkningen under förevarande anslag avser allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer (motsv.) vid statlig högskoleenhet. Medel för utbildning inom allmänna linjer och påbyggnadslinjer (motsv.) vid kommunal läroanstalt beräknas under anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

Till sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken skall höra bl. a. en *juristlinje*.

UKÄ har på uppdrag av regeringen lagt fram förslag till en ny utbildningsplan för juristlinjen. Den omfattar dels en fullständig juristutbildning av samma längd som den nuvarande, 180 poäng, dels fyra kortare, alternativa studiegångar om vardera 80 poäng, s. k. grundläggande rättsutbildning, avsedda att möjliggöra återkommande utbildning. Föreliggande alternativ har arbetsrättslig, civilrättslig, ekonomisk-skatte- och förvaltningsrättslig inriktning.

I propositionen tillstyrks föreslagen utformning av utbildningen inom juristlinjen. Den nya studieordningen bör enligt propositionen tillämpas från den 1 januari 1978.

I motionen 1976/77: 1377 erinras om att 1968 års utbildningsutredning (U 68) i sitt förslag till ny juristutbildning (SOU 1973: 59) avvisat tanken på en institutionaliserad etappavgång från juristlinjen och i stället förordat en studieorganisation med förbättrade möjligheter till återkommande juridisk utbildning genom att juristlinjen inordnas i ett enhetligare utbildningssystem och genom att enstaka kurser med juridiskt innehåll görs mer tillgängliga. Det är enligt motionärerna tveksamt om en till 80 poäng begränsad juristutbildning leder till en meningsfull yrkesutbildning, då det svenska rättssystemet enligt deras mening är en enhet. Flera remissinstanser, bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, har enligt motionärerna framhållit att det är olämpligt att införa en etappavgång av juristutbildningen innan man klargjort arbetsmarknadens behov av en begränsad utbildning. Motionärerna yrkar i avvaktan på en arbetsmarknadsanalys avslag på propositionen i vad gäller grundläggande rättsutbildning och föreslår i stället att medel från förevarande sektorsanslag överförs till anslaget till lokala och individuella linjer och enstaka kurser, så att förefintligt utbildningsbehov i skilda juridiska ämnen kan tillgodoses genom ett ökat antal enstaka kurser.

Utskottet har noterat att föredragande statsrådet uttalar att det är angeläget att effekterna av juristutbildningens omläggning följs upp. Utskottet utgår från att en sådan uppföljning också avser arbetsmarknadssituationen för dem som utbildats. Med hänvisning härtill och till att de studerande i sin utbildningsplanering har tillgång till yrkesvägledare föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1377.

Enligt motionen 1976/77: 1396 är det angeläget att man på bl. a. *social linje* slår vakt om kravet på att lärarna har erfarenhet av praktisk social verksamhet.

Resurserna för förvaltningslinjen och sociala linjen bör enligt propositionen förstärkas. För detta ändamål beräknas för nästa budgetår 500 000 kr. Vidare föreslås — under anslagsrubriken Samhällsvetenskapliga fakulteterna — en tjänst som professor i ett nytt tvärvetenskapligt ämne, socialt arbete, vid universitetet i Göteborg.

Såvitt utskottet kunnat finna föreligger inte i någon del motsättning mellan föredragande statsrådet och motionären i vad gäller bedömningen av värdet av erfarenhet från praktisk social verksamhet vid undervisningen inom ämnet socialt arbete. Med hänvisning härtill anser utskottet att motionen 1976/77: 1396 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Frågor om antalet intagningsplatser för allmän linje på viss ort tas upp i motionen 1976/77: 1372 (yrkandena 4 och 6). Frågor om lokalisering av viss allmän linje till viss ort behandlas i motionerna 1976/77: 1401 (yrkandet 2) och 1976/77: 1408.

Frågor om *lokalisering* och *dimensionering* av allmänna utbildningslinjer har utskottet övergripande behandlat i det föregående i avsnittet

Vissa gemensamma frågor. Med hänvisning till vad utskottet där anfört föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandena 4 och 6 samt motionen 1976/77: 1401 yrkandet 2 och motionen 1976/77: 1408.

Övriga förslag under förevarande anslagsrubrik föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

I fråga om sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken föreslår utskottet att riksdagen beslutar fastställa de *allmänna utbildningslinjer* och den *påbyggnadslinje* som är redovisade i bilaga 4 till detta betänkande.

Åberopande det anförda *hemställer* utskottet

1. att riksdagen med avslag på motionen 1976/77: 1377 godkänner i propositionen 1976/77: 59 förordade riktlinjer för juristutbildning m. m.,
2. att riksdagen beträffande värdet av praktisk social erfarenhet vid viss undervisning avslår motionen 1976/77: 1396,
3. att riksdagen beträffande antagningskapaciteten på vissa allmänna utbildningslinjer avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandena 4 och 6,
4. att riksdagen beträffande anordnande av transportadministrativ linje avslår motionen 1976/77: 1401 yrkandet 2,
5. att riksdagen beträffande anordnande av linjen för offentlig förvaltning vid Göteborgs universitet avslår motionen 1976/77: 1408,
6. att riksdagen till *Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 144 885 000 kr.,
7. att riksdagen beträffande sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken beslutar om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinje i enlighet med vad utskottet förordat.

5.4 Utbildning för vårddyrken. Regeringen har (s. 189—198 och 271—282) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för viss vårdutbildning i högskolan vilka angetts i propositionen,
2. till Utbildning för vårddyrken för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 201 029 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 373 av herr Hjorth m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i den till socialutskottet remitterade motionen 1976/77: 358 anförts om utbildning i yrkesmedicin,

1976/77: 487 av herr Gustafsson i Säffle (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att universitets- och högskoleämbetet får i uppdrag att utreda möjligheten till en utökad tandläkarutbildning och att denna decentraliseras till Karlstad,

1976/77: 960 av herr Werner m. fl. (vpk) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1976/77: 958 — vari yrkas att riksdagen beslutar att uttala sig för en integrerad personalutbildning för all vårdpersonal i enlighet med motionens riktlinjer,

1976/77: 978 av fröken Pehrsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att grundutbildningen i reumatologi förstärks,

1976/77: 1161 av fru Nordlander m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen hos regeringen hemställer att vårdyrkesutbildningen ses över i den riktning som anvisas i motionen (yrkandet 1),

1976/77: 1314 av herrar Eriksson i Ulfsbyn (c) och Norrby (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om utredning av hur behovet av idrottsmedicinsk forskning och undervisning i idrottsmedicin under läkarnas grund- och vidareutbildning bör tillgodoses.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1348 av fru Håkansson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att snarast möjligt en försöksverksamhet för avkortad utbildning av sjuksköterskor till läkare i Malmö-Lundregionen startas,

1976/77: 1356 av fru Eliasson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att den av VÅRD-76 föreslagna sociala servicelinjen inte inrättas höstterminen 1977, utan att den nuvarande ålderdomshemsföreståndarutbildningen i stället anordnas,

2. att VÅRD-76:s förslag om social servicelinje sänds ut på remiss,

3. att frågan senare föreläggs riksdagen för beslut,

1976/77: 1357 av herr Gadd (s) och fru Dahl (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas, så att den föreslagna särskilda utbildningen av sjuksköterskor till läkare inte äventyras utan kommer till stånd enligt det förslag som universitets- och högskoleämbetet framlagt,

1976/77: 1366 av herr Biörck i Värmdö (m) såvitt gäller yrkandet att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om universitets- och högskoleämbetets förslag om "utbildningsplan för läkarlinjen" (yrkandet B 5),

1976/77: 1368 av herr Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående läkarutbildning för sjuksköterskor,

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar tilldela Eskilstuna/Västerås 32 antagningsplatser för sociala servicelinjen i Eskilstuna (yrkandet 7),

1976/77: 1378 av fröken Littmarck (m) och herr Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1976/77: 59, vad gäller den sociala servicelinjen, hos regeringen hemställer om ytterligare utredning och förslag syftande till gemensam grundutbildning för all vårdpersonal med efterföljande specialisering till olika vårdområden i enlighet med vad i motionen anförts,

1976/77: 1380 av fru Rydle (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en omarbetning av utbildningsplanen för sjuksköterskor till läkare i enlighet med vad i motionen anförts,

1976/77: 1391 av fru André m. fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen vid behandling av propositionen 1976/77: 59 uttalar att linje för social service och omvårdnad, 3 terminer, inrättas vid landstingets högskoleutbildning i Skövde med genomförande i Mariestad,

1976/77: 1394 av herr Gahrton (fp) vari yrkas att riksdagen uttalar att utbildningen av föreståndare inom åldringsvården bör inbegripas i den föreslagna översynen av studieorganisationen för vårdutbildningarna i högskolan och att nuvarande utbildningssystem behålles i avvaktan härpå,

1976/77: 1410 av herr Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar avslå förslaget i vad gäller utbildningsplan för den sociala serviceutbildningen och hos regeringen hemställer om nytt förslag på grundval av det ytterligare material som kommer att presenteras bl. a. av Kommunförbundet, Landstingsförbundet och socialstyrelsen och efter hörande av berörda lärare och elever (yrkandet 9).

Utskottet

Medel för vårdyrkesutbildning vid statliga högskoleenheter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde beräknas under det nya reservationsanslaget Utbildning för vårdyrken. Medelsberäkningen avser dels studerande vid allmänna linjer och påbyggnadslinjer, dels studerande enligt äldre studieordning. Medel för utbildning på allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer (motsv.) vid kommunal läroanstalt beräknas under det nya förslagsanslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

Frågor som rör både statliga och kommunala vårdyrkesutbildningars innehåll, dimensionering och organisation behandlas tillsammans under förevarande anslag. Här tar utskottet även upp propositionens förslag till riktlinjer för viss vårdutbildning i högskolan (prop. s. 189—198).

Utbildningsutskottet behandlade våren 1976 (UbU 1975/76: 27, rskr 1975/76: 331) ett stort antal motioner om vårdyrkesutbildning. Dessa

berörde bl. a. en för vissa vårdyrkesutbildningar gemensam basutbildning, möjligheten till utbildningar med etappavgång och återkommande utbildning samt vårdyrkesutbildningarnas forskningsanknytning. Utskottet ansåg det betydelsefullt att få de motionsvägen aktualiserade frågorna inom vårdutbildningsområdet — däri inbegripet både socialvårds- och sjukvårdsutbildning — belysta och övervägda. Med de förändringar som sker inom socialvård, hälsovård och sjukvård och det närmande som pågår mellan dessa områden följer också behov av motsvarande utveckling inom vårdutbildningen. Våren 1976 startade en beredning inom utbildningsdepartementet — kallad VÅRD-76 — för att inordna de kortare vårdutbildningarna i högskolan den 1 juli 1977. Utskottet fann att denna beredning skulle komma att beröra många av de frågor som togs upp i motionerna och ansåg det förklarligt om inte några större förändringar av dessa vårdutbildningars innehåll och utformning skulle hinna genomföras till den 1 juli 1977. Utskottet ansåg det emellertid angeläget att ett mera långsiktigt arbete påbörjades samtidigt och bedrevs med största möjliga skyndsamhet. Frågor som enligt utskottets mening borde aktualiseras var bl. a. en för flera linjer gemensam basutbildning, etapputbildningar med flera utgångsvägar, påbyggnadsutbildning, särskilda behov inom vissa vårdområden, t. ex. den öppna vården och långtidsvården, samt praktikproblemen. Utskottet förutsatte att utredningsarbetet skulle präglas av en helhetssyn på vårdutbildning från gymnasienivå och uppåt med ett naturligt samband mellan grundläggande basutbildning och den successiva differentiering som leder till specialkunskaper. Utskottet ansåg att det i detta sammanhang också var naturligt att — även om gymnasieskolans läroplaner inte direkt berördes — frågan om gränsdragning mellan gymnasieskolans och högskolans vårdutbildningar ändå övervägdes. I vad gäller de gymnasiala vårdyrkesutbildningarna uttalade utskottet att det är viktigt att det skapas gemensamma grundkurser och basutbildningar för breda verksamhetsfält. Enligt utskottets mening borde skolöverstyrelsen (SÖ) i pågående översynsarbete överväga möjligheterna att inordna ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen som delar i ett gemensamt vårdutbildningssystem präglad av återkommande utbildning.

Med hänvisning bl. a. till vad utbildningsutskottet uttalade förra året finner föredragande statsrådet det angeläget att det nu görs en samlad översyn av studieorganisationen för vårdutbildningarna i högskolan. I detta syfte avses en särskild kommitté bli tillkallad. Denna utredning bör enligt statsrådet nära samarbeta med övriga berörda utredningar, nämligen utredningen om den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10), utredningen om en ny lagstiftning för hälso- och sjukvården (S 1975: 04) och den nyligen tillsatta utredningen om vissa frågor om sjukvårdens inre organisation (S 1977: 02).

En översyn av vårdyrkesutbildningen begärs i motionen 1976/77: 1161

(yrkandet 1). Motionärerna hävdar att det är nödvändigt att förändra vårdutbildningen så att all vårdpersonal inklusive läkare får en gemensam grundutbildning, förslagsvis motsvarande gymnasieskolans nuvarande tvååriga vårdlinje. Vidare anser motionärerna att den begränsade utbildningen för vårdbiträden skall ersättas med en grundutbildning av nämnt slag. En systematiserad varvad utbildning skulle enligt motionärernas mening ge alla sjukvårdsanställda en likvärdig möjlighet till högre utbildning och befördran. Liknande tankegångar framförs även i motionen 1976/77: 960.

Genom riksdagens uttalande förra året om behovet av en översyn av vårdutbildningarna och om inriktningen av en sådan översyn samt genom den i propositionen aviserade utredningen torde motionärernas önskemål i dessa avseenden vara tillgodosedda. Ett av högskolereformens syften är att underlätta och främja återkommande utbildning. Inom vårdyrkesområdet finns exempel på återkommande utbildning i påbyggnadslinjerna och den föreslagna nya utbildningen för sjuksköterskor till läkare. Vidare har vissa yrkeskategorier möjlighet att genomgå en avkortad studiegång på sjuksköterskelinjen och sociala servicelinjen. Arbetet med att förverkliga idén om återkommande utbildning har således redan börjat. Genom den nu aviserade samlade översynen av vårdyrkesutbildningarna i högskolan får arbetet föras vidare. I vad gäller gymnasieutbildningen och vuxenutbildningen inom vårdyrkesområdet vill utskottet erinra dels om sitt nyss refererade uttalande förra året, dels om att en utredning av den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10) nyligen tillsatts. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå motionen 1976/77: 960 och motionen 1976/77: 1161 yrkandet 1.

Resultatet av arbetet inom VÅRD-76 läggs nu fram i propositionen (s. 189—198). Beredningen har tillsammans med berörda myndigheter samt personal- och elevorganisationer utarbetat förslag till utbildningsplaner och exempel på kursplaner för vissa *vårdutbildningar*, nämligen arbetsterapeutlinjen, hörselvårdsassistentlinjen, laboratorieassistentlinjen, medicinska assistentlinjen, oftalmologassistentlinjen, operationsassistentlinjen, sjukgymnastlinjen, sjuksköterskelinjen, sociala servicelinjen, tandhygienistlinjen och socialpedagoglinjen. Beredningen har även gjort motsvarande arbete för påbyggnadslinjerna utbildning i blodgruppsserologi och hemoterapi I, II och III, utbildning i klinisk cytologi, ortoptistlinjen samt vidareutbildning av sjuksköterskor. I de flesta fallen innebär förslagen till utbildningsplaner en teknisk översättning av nu gällande läroplaner.

Enligt riktlinjerna för beredningens arbete förutsattes att vissa förändringar av utbildningsinnehållet skulle kunna övervägas. Så har skett såvitt gäller utbildningsplanen för den sociala servicelinjen. Förslaget omfattar utbildningarna om tre och fem terminer och bygger på

den förskjutning mot öppnare behandlings- och boendeformer som pågår inom åldrvingsvården. Ett ökat inslag av administration och arbetsledning, psykologi, sociologi och socialmedicin ingår. Utbildningen får ett eget karaktärsämne, social service. Arbetsterapeutlinjen, sjukgymnastlinjen och hörselvårdsassistentlinjen föreslås få en inledande grundkurs om 10 poäng med för linjerna gemensamt innehåll. För de två förstnämnda föreslås även studier om ytterligare 15 poäng med gemensamt innehåll. Förlängning av utbildningen föreslås för hörselvårdsassistentlinjen med 40 poäng, för vissa grenar av utbildningen till laboratoricassistent med 10 poäng, för operationsassistentlinjen med 20 poäng samt för sjukgymnastlinjen till 100 poäng.

Föredragande statsrådet förordar att de berörda vårdutbildningarna skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med VÅRD-76:s förslag fr. o. m. höstterminen 1977.

I ett antal motioner, nämligen 1976/77: 1356, 1976/77: 1378, 1976/77: 1394 och 1976/77: 1410 (yrkandet 9) tas förslaget till utbildningsplan för den *sociala servicelinjen* upp. I samtliga motioner förutsätts utbildningen nästa budgetår få fortsätta i enlighet med de läroplaner som nu tillämpas för gymnasieskolans tretermins- och femterminsutbildning. I motionen 1976/77: 1356 hemställs att förslaget i propositionen skall sändas ut på remiss och att frågan senare skall föreläggas riksdagen på nytt. Ett nytt förslag till utbildningsplan för den sociala servicelinjen begärs även i motionen 1976/77: 1410 (yrkandet 9). Detta nya förslag skall grundas på sådant material som kan komma att presenteras bl. a. av socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet vilka gemensamt utreder frågor som rör omsorg om äldre. Enligt motionärerna skall berörda elever och lärare höras innan förslaget läggs fram. Även i motionen 1976/77: 1378 yrkas en ny utredning om den sociala servicelinjen. Motionärerna efterlyser en gemensam basutbildning för all vårdpersonal med efterföljande specialisering, bl. a. mot det vårdområde som den sociala servicelinjen avser. I motionen 1976/77: 1394 slutligen anförs att den i propositionen aviserade utredningen om vårdyrkesutbildningarna bör inbegripa även den sociala servicelinjens framtida utformning.

Utskottet vill först erinra om att arbetet inom VÅRD-76 skett under medverkan av dels en referensgrupp med representanter för SÖ, universitetskanslersämbetet (UKÄ), socialstyrelsen, Landstingsförbundet, Kommunförbundet, personalorganisationerna och elevorganisationerna, dels expertgrupper för de olika utbildningsvägarna med företrädare för personal- och elevorganisationer samt med ämnesexperter. I vad gäller förslaget till utbildningsplan för den sociala servicelinjen har ingen reservation avgivits inom VÅRD-76. Man har således varit ense om att denna linje skall moderniseras på det sätt som framgår av förslaget till utbildningsplan och att målet för linjen skall överensstämma med vad som

nu gäller för treterminsutbildningen. På linjen skall således utbildas föreståndare, dvs. arbetsledare, för ålderdomshem och liknande.

Utskottet förutsätter att den föreslagna sociala servicelinjen är så utformad att de studerande blir väl förberedda för yrkesverksamhet både som ålderdomshemsföreståndare i traditionell mening och som föreståndare och arbetsledare inom de nyare vårdformer för äldre och handikappade som för närvarande byggs ut. Utskottet förutsätter vidare att den aviserade utredningen om vårdyrkesutbildningarna omfattar den sociala servicelinjen. Utredningen bör enligt utskottets mening uppmärksamma hur den delvis nya inriktningen av utbildningen på den sociala servicelinjen svarar mot utvecklingen av vårdbehovet bland de äldre. Någon särskild utredning om just denna utbildningslinje anser utskottet inte nödvändig. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen bör godkänna propositionens förslag att den sociala servicelinjen skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med VÅRD-76:s förslag. Riksdagen bör således avslå motionerna 1976/77: 1356, 1976/77: 1378, 1976/77: 1394 och 1976/77: 1410 yrkandet 9.

Utskottet föreslår att riksdagen även i övrigt godkänner de riktlinjer för viss vårdutbildning i högskolan som angetts i propositionen 1976/77: 59.

Förslag har förts fram i motionerna 1976/77: 1372 (yrkandet 7) och 1976/77: 1391 om att social servicelinje skall lokaliseras till Eskilstuna/Västerås respektive Skövde med genomförande i Mariestad. Utskottet har i avsnittet Vissa gemensamma frågor övergripande behandlat frågor om lokalisering och dimensionering av allmänna utbildningslinjer. Med hänvisning till vad utskottet där anfört föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandet 7 och motionen 1976/77: 1391.

Principen om återkommande utbildning kommer till uttryck i regeringens förslag om en ny *särskild studiegång till läkare för sjuksköterskor*. Denna föreslås få formen av försöksverksamhet och förläggas till karolinska institutet fr. o. m. höstterminen 1977. Antagningen föreslås omfatta 30 studerande inom ramen för nuvarande antagningskapacitet och ske varje hösttermin. Denna studiegång skall vara öppen för sökande med genomgången sjuksköterskeutbildning och minst två års verksamhet som sjuksköterska. Samma allmänna och särskilda behörighetsvillkor som för den reguljära läkarutbildningen avses gälla. Det särskilda behörighetsvillkoret i ämnet biologi skall anses vara uppfyllt genom utbildningen till sjuksköterska. Den särskilda studiegången föreslås bli 40 1/2 veckor kortare än den reguljära läkarutbildningen. För en förstärkning av studie- och yrkesvägledningen vid karolinska institutet i samband med den särskilda studiegången till läkare beräknas 45 000 kr. nästa budgetår. I övrigt beräknas den särskilda studiegången kunna bestridas inom ramen för befintliga resurser.

I motionen 1976/77: 1348 begärs att försöksverksamhet med avkortad läkarutbildning för sjuksköterskor snarast möjligt skall anordnas även i Malmö-Lundregionen. Utskottet vill erinra om att då uppdrag gavs om utarbetande av en plan för den särskilda studiegången förutsattes det att försöksverksamheten skulle genomföras på en ort. UHÄ har i sitt förslag till plan ställt sig bakom denna begränsning. UHÄ har emellertid också framhållit att det på sikt måste vara en uttalad strävan att åstadkomma en så ändamålsenlig och rättvis fördelning av tillgängliga läkarutbildningsplatser som möjligt. Så snart erfarenheter av den särskilda utbildningen föreligger bör den enligt UHÄ byggas ut till ytterligare utbildningsorter genom att en ökande andel av läkarutbildningsplatserna ställs till förfogande för den avkortade studiegången. Utskottet anser att riksdagen inte nu bör besluta att försöksverksamheten skall utvidgas, varför motionen 1976/77: 1348 bör avslås.

En omarbetning av utbildningsplanen för den avkortade studiegången till läkare föreslås i motionen 1976/77: 1380. Motionären anser det olyckligt att de 30 sjuksköterskorna under större delen av sin utbildning kommer att studera i särskild grupp helt avskild från övriga medicine studerande. Lokaliseringen till en enda ort kommer enligt motionären att utestänga de flesta sjuksköterskorna från möjligheten att delta. Många kommer även att utestängas genom att vuxenstudiestöd inte skall utgå. Motionärens slutsats blir att sjuksköterskorna bör följa den reguljära läkarutbildningen och att en förkortning med 40 veckor i stället bör göras av allmäntjänstgöringen. På detta sätt skulle man tillföra den ordinarie utbildningen studerande med praktisk erfarenhet av vårdarbete.

Utskottet anser att en eventuell ändring av utbildningsplanen får bli beroende av resultatet av utvärderingen av försöksverksamheten. Motionen 1976/77: 1380 bör avslås av riksdagen.

I motionerna 1976/77: 1357 och 1976/77: 1368 uttrycks oro för att den avkortade läkarutbildningen för sjuksköterskor inte skall kunna genomföras om inte det resursbehov som UHÄ beräknat för kommande budgetår ställs till förfogande. Motionärerna menar att utbildningen inte får äventyras av ekonomiska skäl.

Utskottet anser att uttalandet i propositionen om att "kostnaderna för den särskilda studiegången får bestridas inom ramen för befintliga resurser" måste avse nästa budgetår, dvs. 1977/78. Detta överensstämmer med UHÄ:s beräkningar, om man undantar kostnader för studievägledning. Då det gäller eventuella merkostnader för den särskilda studiegången åren efter budgetåret 1977/78 förutsätter utskottet att dessa i sedvanlig ordning prövas i det årliga budgetarbetet och på sådant sätt att utbildningen kan genomföras som planerat. Berörda myndigheter har alltså att begära medel för respektive budgetår i sina anslagsframställningar. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1976/77: 1357 och 1976/77: 1368.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om en särskild studiegång för sjuksköterskor.

Innehållet i *grundutbildningen av läkare* tas upp i tre motioner. Motionärernas önskemål innebär att ett ökat utrymme i utbildningen skall ges åt yrkesmedicin respektive reumatologi och idrottsmedicin. På grund av sin karaktär berörs dessa områden inom flera av grundutbildningens olika avsnitt.

I motionen 1976/77: 373 yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen 1976/77: 358 om utbildning i yrkesmedicin. I den sistnämnda motionen krävs att frågan om utbildningen i yrkesmedicin övervägs med speciell hänsyn till situationen för den yrkesmedicinska verksamheten vid Akademiska sjukhuset i Uppsala där yrkesmedicinsk klinik saknas. Motionen 1976/77: 358 om yrkesmedicinsk verksamhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala har avstyrkts av socialutskottet (SoU 1976/77: 25) med hänvisning till pågående utredningsarbete inom regionsjukvårdsutredningen (S 1974: 07) och utredningen om företagshälsovården och den yrkesmedicinska verksamheten (S 1976: 01). Socialutskottet hänvisar även till att karolinska institutet enligt årets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 8 p. G 3) bör kunna lämna viss service även till Uppsalaregionen. Utbildningsutskottet vill stryka under vikten av att de yrkesmedicinska aspekterna beaktas i grundutbildningen av läkare. Mot bakgrund av vad socialutskottet anført i sitt betänkande 1976/77: 25 avstyrker emellertid utbildningsutskottet motionen 1976/77: 373. Frågan om vidareutbildning av läkare i yrkesmedicin behandlar socialutskottet i sitt betänkande 1976/77: 24.

Utbildningen i reumatologi inom grundutbildningen av läkare bör enligt motionen 1976/77: 978 förstärkas. På detta sätt kan en bredare bas skapas för en ökad vidareutbildning av läkare till reumatologispecialister. Motionärerna syftar även till att öka den reumatologiska kompetensen bland allmänläkarna.

Ett liknande motionsyrkande till 1975 års riksdag avslogs av riksdagen i enlighet med utskottets hemställan (UbU 1975: 9). Utskottet var inte berett att förorda att reumatologins utrymme skulle ökas utan att konsekvenserna för andra ämnen kunde överblickas. Utskottet betonade emellertid betydelsen av att de reumatologiska sjukdomarna uppmärksammas i läkarutbildningen. Inte heller vid föregående riksmöte kunde utskottet (UbU 1975/76: 27) förorda någon omprioritering bland de ämnen som ingår i läkares grundutbildning och detta är utskottets ställningstagande även i år. Motionen 1976/77: 978 bör således avslås av riksdagen. Utskottet vill dock i sammanhanget erinra om att riksdagen vid föregående riksmöte uttalade att forskningsresurserna för reumatologin snarast borde förstärkas. En sådan upprustning — som också kommer läkarutbildningen till godo — inleds nästa budgetår då

en professur i immunologi, ett vetenskapsområde som har stor betydelse för reumatologisk forskning, inrättas i Umeå. Denna fråga behandlar utskottet under punkten 5.13 Medicinska fakulteterna. Frågan om läkares vidareutbildning i reumatologi behandlar socialutskottet i sitt betänkande 1976/77: 24.

En utredning begärs i motionen 1976/77: 1314 om hur behovet av idrottsmedicinsk forskning och av undervisning i idrottsmedicin skall kunna tillgodoses. Enligt utskottets mening finns redan forskningsresurser för idrottsmedicinsk forskning inom medicinsk fakultet och inom den fysiologiska institution vid gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm som fr. o. m. den 1 juli 1977 överförs till karolinska institutet. Frågor om "friskvårdsinslag" i läkarutbildning och forskning berörs i dag av ett antal utredningar inom social- och sjukvårdsområdet samt i en särskild utredning utarbetad inom socialstyrelsen. Någon ytterligare utredning nu av dessa frågor kan inte vara nödvändig, varför utskottet avstyrker motionen 1976/77: 1314.

Riksdagen bör enligt motionen 1976/77: 1366 (yrkandet B 5) ge regeringen till känna att UHÄ:s förslag den 26 november 1976 till *utbildningsplan för läkarlinjen*, jämte kommentarer, skall omarbetas speciellt ur klinisk synvinkel.

Utbildningsplan för läkarlinjen fastställs av UHÄ. Enligt vad utskottet erfarit har ett utkast till förslag till sådan plan daterat den 26 november 1976 remitterats till vederbörande instanser, omarbetats och remitterats igen innan en utbildningsplan för läkarlinjen slutligen utarbetats och fastställts av UHÄ den 18 mars 1977. Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att göra något uttalande med anledning av yrkandet B 5 i motionen 1976/77: 1366, varför detta yrkande bör avslås av riksdagen.

I motionen 1976/77: 487 yrkas att UHÄ skall få i uppdrag att utreda möjligheten till en utökad och decentraliserad *tandläkarutbildning*. Motionärerna anser att Karlstad kan vara en tänkbar ny plats för tandläkarutbildning. Utskottet vill erinra om att tandläkarnas specialistutbildning nyligen utretts och för närvarande bereds inom regeringskansliet. I denna utredning har förutom specialistutbildningen även den grundläggande utbildningen av tandläkare tagits upp. Så länge förslag i denna fråga inte framlagts bör inte frågan om en utlokalisering av den resurskrävande tandläkarutbildningen tas upp. Riksdagen bör avslå motionen 1976/77: 487.

Då det gäller den i propositionen föreslagna övergången från klasser om 16 elevplatser till klasser om 30 elevplatser i *vissa vårdyrkesutbildningar* vill utskottet erinra om sitt av riksdagen godkända uttalande om

delningstalen i gymnasieskolans vårdutbildning (UbU 1976/77: 17, rskr 1976/77: 158). Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag gett regeringen till känna att "delningstalet 30 för klass på vårdlinjen och specialkurs inom gymnasieskolans vårdsektor bör eftersträvas och tillämpas på skolor där förutsättningar härför finns. Möjlighet att anordna klasser med 16 elevplatser inom gymnasieskolans vårdsektor bör finnas på skolor där förutsättningar för större klasser saknas." Utskottet anser att detta uttalande bör äga tillämpning på de aktuella vårdutbildningarna inom högskolan, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna.

Under förevarande reservationsanslag beräknas ett *medelsbehov* budgetåret 1977/78 av 201 029 000 kr., vilket utskottet tillstyrker.

I fråga om sektorn för vårdyrken föreslår utskottet att riksdagen beslutar fastställa de *allmänna utbildningslinjer* och *påbyggnadslinjer* som är redovisade i bilaga 4 till detta betänkande.

Utskottet *hemställer*

1. att riksdagen beträffande uttalande om integrerad utbildning för all vårdpersonal avslår motionen 1976/77: 960,
2. att riksdagen beträffande översyn med viss inriktning av vårdyrkesutbildningen avslår motionen 1976/77: 1161 yrkandet 1,
3. att riksdagen beträffande förslaget till utbildningsplan för den sociala servicelinjen, m. m. godkänner de riktlinjer som angetts i propositionen 1976/77: 59 och avslår motionerna 1976/77: 1356, 1976/77: 1378, 1976/77: 1394 och 1976/77: 1410 yrkandet 9,
4. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för viss vårdutbildning i högskolan som angetts i propositionen 1976/77: 59,
5. att riksdagen beträffande lokalisering av den sociala servicelinjen avslår motionerna 1976/77: 1372 yrkandet 7 och 1976/77: 1391,
6. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med avkortad läkarutbildning för sjuksköterskor förlagd till Malmö-Lundregionen avslår motionen 1976/77: 1348,
7. att riksdagen beträffande utbildningsplanen för den avkortade läkarutbildningen för sjuksköterskor avslår motionen 1976/77: 1380,
8. att riksdagen beträffande resurser för den avkortade läkarutbildningen för sjuksköterskor avslår motionerna 1976/77: 1357 och 1976/77: 1368,
9. att riksdagen godkänner regeringens förslag om en särskild studiegång till läkare för sjuksköterskor,
10. att riksdagen beträffande utbildning i yrkesmedicin inom grundutbildningen av läkare avslår motionen 1976/77: 373,

11. att riksdagen beträffande utbildning i reumatologi i grundutbildningen av läkare avslår motionen 1976/77: 978,
12. att riksdagen beträffande utredning om idrottsmedicinsk utbildning och forskning avslår motionen 1976/77: 1314,
13. att riksdagen beträffande förslag till utbildningsplan för läkarlinjen avslår motionen 1976/77: 1366 yrkandet B 5,
14. att riksdagen beträffande utredning om tandläkarutbildning i Karlstad avslår motionen 1976/77: 487,
15. att riksdagen beträffande klasstorlek i vissa vårdyrkesutbildningar som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
16. att riksdagen till *Utbildning för vårdyrken* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 201 029 000 kr.,
17. att riksdagen beträffande sektorn för utbildning för vårdyrken beslutar om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer i enlighet med vad utskottet förordat.

5.5 Utbildning för undervisningsyrken. Regeringen har (s. 282—299) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att ingå avtal med Stockholms kommun om kommunens bidrag till kostnaderna för förberedande teckningsläro- utbildning vid konstfackskolan under budgetåret 1977/78,
2. till Utbildning för undervisningsyrken för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 328 727 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 147 av fru Hörnlund (s) och herr Carlstein (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att förskolläro- och fritidspedagogutbildningen vid förskoleseminariet i Borås utökas från hösten 1977 (yrkandet 2),

1976/77: 149 av herrar Lundgren (m) och Komstedt (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att antagningen av elever till lågstadieläro- utbildning vid läro- högskolan i Kristianstad bibehålls,

1976/77: 280 av herr Olsson i Edane m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen skyndsamt kommer med förslag till vidgning av läro- utbildningen inom sjukgymnastsektorn,

1976/77: 483 av herr Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar om intagning av läro- kandidater på lågstadieläro- linjen vid läro- högskolan i Kristianstad läsåret 1977/78 och framdeles

1. att samlokalisering av förskolläro- och lågstadieläro- utbildning vid läro- högskolan ej avbryts,

2. att den i sammanhanget genomförda nyorienteringen i samspel med förskolläro-—långstadieläro- utbildningen kan fortsätta,

3. att den under flera år till stöd för den samlokaliserade utbildningen bedrivna, väldokumenterade försöksverksamheten ej måste avbrytas,

4. att försöksverksamheten tillsammans med nya initiativ får utvecklas att svara för forskningsanknytningen vid högskolan i Kristianstad,

1976/77: 780 av fru Marklund m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att kombinationsutbildning kommer till stånd vid lärarhögskolornas speciallärarlinjer,

1976/77: 1089 av herr Rydén (m) och fru Lindquist (m) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående enhetliga regler för rese- och traktamentsersättning i all studiemedelsberättigad utbildning,

1976/77: 1156 av herrar Jonasson (c) och Norrby (c) såvitt gäller yrkandet att riksdagen som sin mening uttalar att vårdlärarutbildning får bedrivas vid lärarhögskolan i Karlstad (yrkandet 2).

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1359 av herr Olsson i Edane m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att vårdlärarutbildning snarast placeras i Karlstad och anknyts till utbildningen vid högskolan där,

1976/77: 1372 av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar tilldela Eskilstuna/Västerås ytterligare 30 antagningsplatser för var och en av förskolläraryr- och fritidspedagoglinjerna (yrkandet 8),

1976/77: 1379 av herrar Lorentzon i Ätran (m) och Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att lärarutbildningen för jordbruk, skogsbruk och trädgård förslagsvis ökas med minst 24 elever,

1976/77: 1382 av fru Rydle (m) och fru Diesen (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att möjligheter till kompletteringsutbildning för vissa vävlärare kommer till stånd,

1976/77: 1398 av herr Gustafsson i Barkarby m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lokalisering av förskolläraryr- och fritidspedagoglinjerna till Fittja i Botkyrka kommun,

1976/77: 1401 av fru Hambræus m. fl. (c, s, m, fp) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att en försöksverksamhet avseende klasslärarutbildning av ny typ inrättas vid högskolan i Falun/Borlänge i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkandet 3).

1976/77: 1402 av herrar Knutson (m) och tredje vice talmannen Eriksson (fp) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av vårdlärarutbildning i Värmland (Karlstad),

1976/77: 1405 av herr Nilsson i Växjö m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att i motionen angivna kurser för vävlärare kommer till stånd,

1976/77:1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen till Utbildning för undervisningsyrken för budgetåret 1977/78 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 329 727 000 kr. samt ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ändamålen för denna förstärkning (yrkandet 13),

1976/77: 1410 av herr Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. uttalar sig för en utbyggnad av förskolläraryrket och fritidspedagogutbildningarna motsvarande ett årligt kapacitetsgenomsnitt på 7 700 respektive 2 600 elevplatser fram t. o. m. år 1981 (yrkandet 3),

2. uttalar att 970 studerande, utöver de av regeringen föreslagna bereds plats vid förskollärarseminarierna och att fritidspedagogutbildningen ökas med 1 380 platser, utöver de i propositionen föreslagna, och hemställer hos regeringen om förslag därom (yrkandet 4),

3. uttalar att man bör eftersträva lokalisering av förskolläraryrket och fritidspedagogutbildning till orter där behovet av arbetskraft med dessa utbildningar är störst och att utbildning för förskollärare som en konsekvens därav förläggas till Fittja (yrkandet 5),

4. beslutar avslå propositionen i vad gäller minskning av elevantalet vid tekningslärarinstitutet i Stockholm (yrkandet 6),

5. uttalar att delningstalet vid tekningsundervisning i grundskolan bör fastställas till 16 (yrkandet 7),

6. uttalar att de tekningslärare som för närvarande tjänstgör utan att ha formell kompetens, snarast bör beredas möjlighet att erhålla sådan kompetens (yrkandet 8),

1976/77: 1412 av herr Ångström m. fl. (fp, s, m) vari yrkas att riksdagen beslutar att det årliga intaget av elever vid seminariet för huslig utbildning i Umeå ökas till 48, varav 24 elever på den 3-åriga ettämneshämbildningen och 24 elever i försöksutbildningen på den 4-åriga tvåämbildningen.

Utskottet

Nuvarande timplaner för *barnavårdslärlinje*, *hushållslärlinje* och *textillärlinje* kom till år 1961. Skolöverstyrelsen (SÖ) har föreslagit en modernisering av utbildningarna i form av blockläggning av linjernas ämnen för att undvika nuvarande splittring i undervisningen. Enligt propositionen kommer en sådan blockläggning nu att kunna ske, vilket utskottet noterar med tillfredsställelse och tillstyrker.

Fr. o. m. budgetåret 1977/78 skall vid hushållslärlinjen i Umeå anordnas en försöksutbildning för lärare i hemkunskap m. m. kombinerad med utbildning i annat ämne. Försöksutbildningen avser studiekurser om sammanlagt 60 eller 80 poäng i kostkunskap samt miljö- och konsumentkunskap. I propositionen beräknas medel för 24 platser för sådan utbildning. Samtidigt föreslås antalet intagningsplatser på reguljär treårig hushållslärlinje i Umeå bli minskat med tolv platser.

I motionen 1976/77: 1412 framhålls att organisationskommittén för Umeå högskoleregion samt SÖ föreslagit att den reguljära treåriga hushållslärlinjen skall omfatta oförändrat 24 intagningsplatser och försöksutbildningen 24 intagningsplatser. För att det skall finnas tillräckligt underlag för fasta lärartjänster inom linjens olika ämnesområden krävs det enligt motionärerna en basutbildningsorganisation om 24 intagningsplatser vid reguljär hushållslärlinje. Nuvarande intagningskapacitet vid reguljär hushållslärlinje bör därför bibehållas och inte minskas med de tolv platser som föreslås i propositionen.

Enligt rapporter från arbetsmarknadsstyrelsen har bristen på behöriga hushållslärare successivt ökat under de senaste åren. Utskottet har inhämtat att antalet tillsatta helterminsplatser för hushållslärare läsåret 1976/77 var 773, av vilka 424 besattes av icke behöriga lärare, dvs. 55 procent. Utskottet utgår från att regeringen lägger fram förslag om utbildningskapacitet på hushållslärlinjen för budgetåret 1978/79 med utgångspunkt i nämnda bristsituation. Behovet av en förstärkt basutbildningsorganisation i Umeå kan därvid komma att beaktas. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1412.

Vid textillärlinjen har t. o. m. utgången av läsåret 1974/75 funnits en vävinriktad gren. Den som gått igenom sådan utbildning har ämnes-teoretisk behörighet till tjänst som lärare 143 och lärare 144 i textilkunskap i gymnasieskolan.

I motionerna 1976/77: 1382 och 1976/77: 1405 begärs att en kompletteringskurs anordnas läsåret 1977/78 för lärare som genomgått textillärlinjens vävinriktade gren så att de kan bli behöriga även till tjänst som lärare i textilslöjd i grundskolan. Enligt den förstnämnda motionen är det av utbildningsorganisatoriska skäl inte möjligt att anordna kompletteringskursen ett senare budgetår än 1977/78.

Utskottet har inhämtat från utbildningsdepartementet, universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) samt berörd läroanstalt att det utbildningsorganisatoriskt inte finns några hinder för att anordna kompletteringskurs vid senare tillfälle än nästa läsår. Utskottet har vidare erfarit att kompletteringskurser av nämnt slag har anordnats för ca 120 lärare under tidigare budgetår.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 1976/77: 1382 och 1976/77: 1405 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I propositionen föreslås ett oförändrat antal intagningsplatser, dvs. 48 per år, för utbildningen av *lärare för jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets utbildningar*. SÖ:s förslag om ytterligare tolv intagningsplatser tillstyrks alltså inte.

I motionen 1976/77: 1379 begärs 24 nya intagningsplatser för lärare för undervisning inom jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets utbildningar. Motionärerna erinrar om att SÖ begärde en utökning av antalet intagningsplatser med tolv redan i anslagsframställningen för budgetåret 1976/77.

SÖ har genom återkommande enkäter sökt kartlägga lärarsituationen och utbildningsbehovet på detta område och har i skrivelse till regeringen anfört att läget nu måste betraktas som oroande. Mot denna bakgrund förutsätter utskottet att förslag om ökad intagningskapacitet för utbildning av lärare för jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets utbildningar snarast läggs fram för riksdagen. Med det anförda avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1379.

SÖ har i skrivelse den 3 maj 1974 till regeringen inkommit med förslag rörande utbildning av lärare för vårdområdet. I skrivelsen understryks bl. a. att vissa lärarproblem för ämnesutbildningen inte kan lösas på annat sätt än att man får tillgång till lärarkrafter med anknytning till medicinska utbildningsinstitutioner.

I propositionen föreslås att den 1 juli 1977 skall inrättas en *vårdlärarlinje* om 60 poäng i enlighet med SÖ:s förslag och att den grundläggande utbildningen för samtliga lärarkategorier inom vårdområdet skall omfatta en obligatorisk ämnesutbildning om 20 veckor samt praktisk pedagogisk utbildning om 40 veckor. En påbyggnadsutbildning i anatomi, fysiologi och medicinsk mikrobiologi skall kunna anordnas för vissa lärare.

I motionen 1976/77: 280 begärs förslag om en kompletterande utbildning för vissa lärare inom sjukgymnastutbildningen, nämligen för vårdlärare i sådana utbildningsmoment där läkares specialutbildning inte är oundgängligen nödvändig.

Utbildningen av lärare för sjukgymnastlinjen kan förutsättas bli bättre när den av SÖ föreslagna utbildningen av lärare i karaktärsämnet sjukgymnastik inom ramen för vårdlärarlinjen påbörjas läsåret 1977/78. Enligt propositionen skall en särskild kommitté se över vissa frågor rörande vårdutbildningarna i högskolan. Utskottet utgår från att denna kommitté får i uppdrag att penetrera bl. a. frågor om anordnande av fördjupningskurser för vårdlärare.

Då såväl den i motionen 1976/77: 280 aktualiserade lärarutbildningsfrågan som andra utbildningsfrågor på vårdområdet kommer att prövas under närmaste tiden, saknas anledning för utskottet att föreslå särskilda åtgärder. Motionen avstyrks därför.

I motionerna 1976/77: 1156, 1976/77: 1359 och 1976/77: 1402 förs fram förslag om vårdlärarutbildning i Karlstad.

Från vårterminen 1977 anordnas en extra vårdlärarkurs i Örebro. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att erfarenheterna av denna decentraliserade vårdlärarutbildning bör avvaktas innan överväganden sker om att förlägga vårdlärarutbildning till andra än nuvarande orter. Med hänvisning härtill anser utskottet att motionerna 1976/77: 1156 yrkandet 2, 1976/77: 1359 och 1976/77: 1402 bör avslås av riksdagen.

I motionerna 1976/77: 149 och 1976/77: 483 yrkas att lärarkandidater skall tas in på *lågstadielärlinjen* vid lärarhögskolan i Kristianstad fr. o. m. läsåret 1977/78. Enligt motionen 1976/77: 1401 (yrkandet 3) bör viss försöksverksamhet på lärarutbildningens område förläggas till Falun.

Riksdagen fattade år 1976 beslut om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering m. m. (prop. 1975/76: 89, UbU 1975/76: 26, rskr 1975/76: 268). I den nu föreliggande propositionen föreslås en sammanlagd intagningskapacitet om 264 platser i riket på lågstadielärlinjen, dvs. ett oförändrat antal intagningsplatser jämfört med innevarande budgetår.

Utskottet, som erinrar om att det i Sydsverige anordnas låg- och mellanstadielärarutbildning i Kalmar, Jönköping och Malmö samt mellanstadielärarutbildning i Växjö, föreslår att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 149 och 1976/77: 483. Utskottet vill här erinra om att utskottet i sitt nyssnämnda betänkande uttalat i anslutning till framlagt förslag om viss försöksverksamhet med lågstadielärarutbildning i Härnösand att det — om försöksverksamheten i Härnösand blir framgångsrik — bör vara möjligt att bedriva en motsvarande försöksverksamhet vid lärarhögskolan i Kristianstad.

Även yrkandet 3 i motionen 1976/77: 1401 om viss försöksverksamhet i Falun bör avslås av riksdagen. Utskottet har i sitt nyssnämnda betänkande strukit under att de närmaste åren för lärarhögskoleorganisationens del bör betraktas som en övergångstid innan förslag från 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT 74) och barnstugeutredningen hunnit resultera i konkreta utbildningar.

Utskottet erinrar i detta sammanhang om vad utskottet i sitt betänkande 1975/76: 26 (s. 22) anfört om fortbildning av klasslärarutbildare som skall tjänstgöra inom förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna. Formerna för denna fortbildning bör successivt kunna ses över utifrån vunna erfarenheter.

Förskollärarutbildningen vid förskoleseminarier och lärarhögskolor omfattar innevarande budgetår ungefär 4 230 intagningsplatser, varav ökningen från föregående budgetår utgör ca 1 250 platser. För bud-

getåret 1977/78 medför den tidigare ökade intagningen en kostnadsökning för högre terminskurser med drygt 19 milj. kr. För nästa budgetår beräknas därjämte 2,3 milj. kr. för en ökning av förskollärarytbildningen med ca 300 nya intagningsplatser.

I motionen 1976/77: 1410 (yrkandet 3 i denna del) begärs att riksdagen skall uttala sig för en utbyggnad av förskollärarytbildningen motsvarande en årlig intagningskapacitet på 7 700 platser för år till och med år 1981.

Utskottet har flera gånger under tidigare år (jfr UbU 1975: 10) redovisat de utbildningsorganisatoriska problem som är förenade med periodvis kraftiga svängningar i utbildningskapaciteten för olika lärarutbildningar. För att det inte skall bli en överproduktion på förskollärare måste det i motionen 1976/77: 1410 efterlysta höga antagnings-talet om 7 700 elevplatser per år för den närmaste tiden enligt föreliggande prognoser sedan drastiskt sänkas till 1 500—1 600 platser per år redan läsåret 1981/82. Sådana svängningar medför utomordentligt svårbemästrade problem för hela utbildningsorganisationen. Motionen 1976/77: 1410 yrkandet 3 i förevarande del bör avslås av riksdagen.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen 1976/77: 147 (yrkandet 2 i denna del) begärs en utökning av förskollärarytbildningen i Borås. I tre motioner föreslås för nästa budgetår ytterligare intagningsökningar utöver regeringens förslag. I motionen 1976/77: 1410 (yrkandet 4 i denna del) begärs en ökning med 970 platser, i motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 13) med 150 platser och i motionen 1976/77: 1372 (yrkandet 8 i denna del) med 30 platser, de senare förlagda till högskolan i Eskilstuna/Västerås.

Utskottet föreslår att antalet intagningsplatser för förskollärarytbildning ökas med 150 utöver regeringens förslag. Därvid bör prövas att förlägga intagningsklasserna till läroanstalter som vid riksdagens beslut år 1976 om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering antingen förlorade sin klasslärarutbildning helt eller fick densamma avsevärt reducerad. Det bör få ankomma på regeringen att fatta beslut om förläggningen. Riksdagen bör med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 13 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 4 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför. Enligt vad utskottet inhämtat från UHÄ innebär detta en ökad kostnad om 750 000 kr. under förevarande anslagsrubrik. Anslaget till utbildning för undervisningsyrken bör höjas med detta belopp.

Med hänvisning till vad utskottet anför om bemyndigande till regeringen att besluta om förläggning av ifrågavarande förskollärarytbildning avstyrker utskottet motionen 1976/77: 147 yrkandet 2 i denna del och motionen 1976/77: 1372 yrkandet 8 i denna del.

I motionen 1976/77: 1398 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 5 begärs att förskollärarytbildning lokaliseras till Fittja, Botkyrka kommun. Utskottet vill med anledning av yrkandena anföra följande.

Enligt propositionen har vid den lokala fördelningen av nya utbildningsplatser i Stockholmsregionen vägt in behovet av utbildning i södra Storstockholm. Föredragande statsrådet förutsätter således att befintliga resurser för förskollärarytbildning i Södertälje utnyttjas i detta sammanhang.

Beträffande den i motionerna aktualiserade frågan om en separat utbildningsenhet i Fittja har berörda myndigheter haft olika uppfattningar. Organisationskommittén för Stockholms högskoleregion och byggnadsstyrelsen har uttalat sig för en sådan, medan SÖ och UHÄ gett uttryck för en annan uppfattning. Lokal- och utrustningsprogramkommittén för Stockholm har i ärendet anfört att det enligt kommitténs uppfattning inte råder någon tvekan om att det tillkommande lärarutbildningsbehovet hellre bör tillgodoses inom en eller flera av de nu befintliga skolorna än att ytterligare en fristående utbildningsenhet tillskapas, bl. a. för att ge möjlighet till sambruk av lokaler och utrustning.

Det har av utbildningsmyndigheterna framhållits att de kraftiga ökningarna av förskollärarytbildningen under senare år är temporära och att en väsentlig minskning av intaget kan förutses i början av 1980-talet.

Regeringen har den 17 februari 1977 fattat beslut beträffande lokalisering av viss förskollärarytbildning i Stockholmsregionen, av innebörd att en separat utbildningsenhet inte skall upprättas i Fittja och att i stället Blommensbergsskolan i närheten av lärarhögskolan skall användas för bl. a. förskollärarytbildning.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning och anser att motionen 1976/77: 1398 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 5 om förskollärarytbildning i Fittja, Botkyrka kommun, inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Innevarande budgetår har antalet intagningsplatser för *fritidspedagogutbildning* ökat med närmare 1 000 vid lärarhögskolor och förskoleseminarier.

I motionen 1976/77: 1410 (yrkandena 3 och 4 i denna del) begärs dels ett riksdagsuttalande om fritidspedagogutbildningens utbyggnad, dels en ökning för nästa budgetår med 1 380 platser till sammanlagt drygt 2 800 intagningsplatser. I motionen 1976/77: 1372 (yrkandet 8 i denna del) föreslås att högskolan i Eskilstuna/Västerås tilldelas ytterligare 30 platser för fritidspedagogutbildning. Enligt motionen 1976/77: 147 (yrkandet 2 i denna del) bör fritidspedagogutbildningen i Borås ökas.

Regeringens förslag i vad gäller antalet platser för fritidspedagogutbildning synes väl avvägt, och utskottet tillstyrker det. Utskottet avstyrker alltså motionen 1976/77: 147 yrkandet 2 i denna del, motionen 1976/77: 1410 yrkandet 4 i denna del och motionen 1976/77: 1372 yrkandet 8 i denna del. Utskottet erinrar om att det inom den kommunala högskolan under nästa budgetår finns 440 intagningsplatser för fri-

tidspedagoger. Med hänsyn till att det är svårt att nu tillfredsställande bedöma efterfrågan på fritidspedagoger avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1410 yrkandet 3 i den del som avser ett särskilt uttalande om utbyggnaden av utbildningen.

Innevarande budgetår omfattar *teckningslärarutbildningen* 72 antagningsplatser vid teckningslärarinstitutet i Stockholm och 24 vid lärarhögskolan i Umeå. Vidare anordnas vid teckningslärarinstitutet särskild utbildning av personer utan teckningslärarexamen men med erfarenhet av undervisning som lärare i teckning. Utbildningen, som påbörjats budgetåret 1976/77, är tvåårig och omfattar 24 deltagare.

Chefen för utbildningsdepartementet har anfört att all utbildning vid nuvarande konstfackskolan fr. o. m. nästa budgetår bör betraktas som högskoleutbildning med undantag för den ettåriga förberedande utbildning som krävs för tillträde till teckningslärarinstitutet. Statens förhållingsnämnd skall få i uppdrag att förhandla med Stockholms kommun om fortsatt bidrag till driftkostnaderna för denna del av konstfackskolan. Regeringen begär i propositionen riksdagens bemyndigande att ingå avtal med Stockholms kommun om ett sådant bidrag.

Regeringen bör få det begärda bemyndigandet.

I propositionen föreslås nu att intagningskapaciteten i Umeå ökas med 24 platser och att den förberedande, till högskolan icke hörande utbildningen i Stockholm minskas med motsvarande platsantal. Den särskilda utbildningen av lärare i teckning anses inte behöva upprepas under nästa budgetår.

I motionen 1976/77: 1410 (yrkandena 6 och 8) föreslås dels avslag på propositionen i vad gäller minskning av utbildningen i Stockholm, dels fortsatt anordnande av den särskilda utbildningen av lärare i teckning, denna gång förlagd till Umeå.

Utskottet tillstyrker på i propositionen anförda grunder föredragande statsrådets förslag till dimensionering och lokalisering av teckningslärarutbildningen i Stockholm och Umeå. När det gäller den särskilda utbildningen av teckningslärare har utskottet inhämtat att det nu är tredje gången som kursen anordnas. Enligt SÖ kan den grupp icke-behöriga lärare för vilken utbildningen ursprungligen avsågs nu sägas ha fått sitt utbildningsbehov tillgodosett. Återstående sökande är unga och närmar sig enligt SÖ i merithänseende de sökande till reguljär utbildning på ett sätt som gör dem svåra att avskilja från dessa. Mot denna bakgrund ansluter sig utskottet till regeringens bedömning att ifrågasvarande utbildning inte behöver anordnas under nästa budgetår. Motionen 1976/77: 1410 yrkandena 6 och 8 bör därför avslås av riksdagen.

Likaledes avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1410 yrkandet 7. Utskottet erinrar om att riksdagen med anledning av i propositionen 1975/76: 39 om skolans inre arbete beslutat om en s. k. förstärkningsresurs (UbU 1975/76: 17, rskr 1975/76: 157). Avsikten med denna re-

surs är att den skall kunna användas för de behov som man lokalt finner angelägna att tillgodose.

SÖ framförde år 1975 förslag beträffande undervisning av utvecklingsstörda barn som är syn-, hörsel- eller talskadade. Efter samråd med bl. a. företrädare för SÖ:s utredningsgrupp för undervisning av dessa barn samt ledningarna för specialskolorna Åsbackaskolan och Ekaskolan har sedermera beslutats att sex särskollärare, som tidigare genomgått utbildningsgren 3 av speciallärarlinjen, skulle antas till en hörselutbildning omfattande två terminer vid lärarhögskolan i Stockholm. Dessa genomgår för närvarande utbildningen. Även under läsåret 1977/78 kommer enligt uppgift från UHÄ sex lärare att antas till motsvarande utbildning. Avsikten är vidare att UHÄ för budgetåret 1978/79 skall begära medel för sex utbildningsplatser för lärare som skall arbeta med utvecklingsstörda blinda barn.

Under hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen 1976/77: 780 om *utbildning av lärare för utvecklingsstörda barn med flerhandikapp* inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1976/77: 1089 begärs enhetliga regler för *rese- och traktamentsersättningar* till studerande i all studiemedelsberättigad utbildning. Bl. a. hävdas att elever vid statlig fritidspedagogutbildning inte får någon ersättning för resor och logi vid obligatorisk praktik eller obligatorisk studieresa.

Utskottet vill först erinra om att regeringen våren 1976 i regleringsbrev för lärarutbildning läsåret 1976/77 meddelat bestämmelser om att resekostnadsersättning och traktamente skall utgå till studerande vid statlig fritidspedagogutbildning. Andra frågor om bidrag till studerande för vissa kostnader i samband med studieresor och studiepraktik har aktualiserats av centrala studiestödsnämnden i en skrivelse till regeringen hösten 1976. Skrivelsen prövas för närvarande. Det är en uppgift för studiestödsutredningen (U 1975: 16) att föreslå en mera långsiktig lösning på hithörande frågor. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1089.

Riksdagen har givit regeringen bemyndigande att vidta erforderliga åtgärder beträffande den personal som blir övertalig till följd av statsmakternas beslut med anledning av propositionen 1975/76: 89 om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering (UbU 1975/76: 26, rskr 1975/76: 268). I den mån kostnaden för sådana åtgärder inte kunnat förutses vid anslagsomläggningen inför budgetåret 1977/78 utgår utskottet från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ytterligare medelsanvisning på tilläggsbudget.

Övriga förslag under förevarande anslagsrubrik föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I fråga om sektorn för utbildning för undervisningsyrken föreslår utskottet att riksdagen beslutar fastställa de *allmänna utbildningslinjer* och den *påbyggnadslinje* som är redovisade i bilaga 4 till detta betänkande.

Utskottet *hemställer*

1. att riksdagen beträffande ökat antal intagningsplatser på hushållslärlarlinjen avslår motionen 1976/77: 1412,
2. att riksdagen beträffande viss kompletteringskurs för vävlärare avslår motionerna 1976/77: 1382 och 1976/77: 1405,
3. att riksdagen beträffande ökad utbildning av lärare för jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets utbildningar avslår motionen 1976/77: 1379,
4. att riksdagen beträffande viss vårdlärarytbildning avslår motionen 1976/77: 280,
5. att riksdagen beträffande lokalisering av vårdlärarytbildning till Karlstad avslår motionerna 1976/77: 1156 yrkandet 2, 1976/77: 1359 och 1976/77: 1402,
6. att riksdagen beträffande lågstadielärarytbildning i Kristianstad avslår motionerna 1976/77: 149 och 1976/77: 483,
7. att riksdagen beträffande viss försöksverksamhet i Falun avslår motionen 1976/77: 1401 yrkandet 3,
8. att riksdagen beträffande ett uttalande om utbyggnad av förskollärarytbildningen avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 3 i denna del,
9. att riksdagen beträffande ökning av antalet intagningsplatser för förskollärarytbildning med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 13 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 4 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
10. att riksdagen beträffande förskollärarytbildning i Borås avslår motionen 1976/77: 147 yrkandet 2 i denna del,
11. att riksdagen beträffande förskollärarytbildning i Västerås avslår motionen 1976/77: 1372 yrkandet 8 i denna del,
12. att riksdagen beträffande förskollärarytbildning i Fittja, Botkyrka kommun, avslår motionerna 1976/77: 1398 och 1976/77: 1410 yrkandet 5,
13. att riksdagen beträffande ett uttalande om utbyggnad av fritidspedagogutbildningen avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 3 i denna del,
14. att riksdagen beträffande antalet intagningsplatser för fritidspedagogutbildning avslår motionen 1976/77: 147 yrkandet 2 i denna del, motionen 1976/77: 1372 yrkandet 8 i denna del och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 4 i motsvarande del,

15. att riksdagen beträffande teckningslärarutbildning i Stockholm avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 6,
16. att riksdagen beträffande särskild utbildning av lärare i teckning avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 8,
17. att riksdagen beträffande skolundervisning i teckning avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 7,
18. att riksdagen beträffande utbildning av lärare för utvecklingsstörda barn med flerhandikapp avslår motionen 1976/77: 780,
19. att riksdagen beträffande resc- och kostnadsersättningar till studerande avslår motionen 1976/77: 1089,
20. att riksdagen bemyndigar regeringen att ingå avtal med Stockholms kommun om kommunens bidrag till kostnaderna för förberedande teckningslärarutbildning vid konstfackskolan under budgetåret 1977/78,
21. att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 13 såvitt gäller medelsanvisningen under detta anslag till *Utbildning för undervisningsyrken* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 329 477 000 kr.,
22. att riksdagen beträffande sektorn för utbildning för undervisningsyrken beslutar om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinje i enlighet med vad utskottet förordat.

5.6 Utbildning för kultur- och informationsyrken. Regeringen har (s. 153—189, 199—208 samt 299—308) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för journalistutbildningen m. m. som angetts i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att inrätta en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Utbildning för kultur- och informationsyrken för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 120 115 000 kr.

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 104 av herr Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning om möjligheterna att till Umeå universitet lokalisera en avdelning för högskoleutbildning av journalister.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1365 av fru Bernström (fp) vari yrkas att riksdagen uttalar att de psykotekniska proven vid antagning till journalistutbildning bibehålls i avvaktan på en utvärdering, som tar hänsyn till de nya urvalskriterier som föreslås i propositionen,

1976/77: 1387 av herrar Svensson i Eskilstuna (s) och Carlshamre (m) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att praktikterminen inom journalistutbildningen skall omfatta en termin, dvs. 20 poäng och att studerande vid journalisthögskolor ges tillträde till den femte terminen i direkt anslutning till avslutad fjärde termin,

1976/77: 1400 av herr Hagberg i Örebro m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att i motionen citerade förslag från utredningen för högre musikutbildning (OMUS) blir förelagt riksdagen för beslut under våren 1977,

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att journalistutbildningen utformas enligt de riktlinjer som angetts i motionen (yrkandet 12).

Utskottet

Under förevarande anslagsrubrik behandlar utskottet även propositionen i vad den gäller förslag om ändringar i journalistutbildningen (s. 153—189) och vissa frågor om utbildningen på kulturområdet (s. 199—208).

Sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken kommer bl. a. att omfatta en journalistlinje. Journalistutredningen (U 1973: 08) har i betänkandet (SOU 1975: 25) A jour lagt fram förslag beträffande *journalistutbildningen*.

Enligt propositionen bör utredningens förslag i vad gäller särskilda förkunskapskrav i allt väsentligt kunna ligga till grund för universitets- och högskoleämnetets (UHÄ:s) ställningstaganden beträffande tillträde till journalistlinjen. Detta betyder att samma särskilda förkunskapskrav förutsätts gälla som för bl. a. samhällsvetenskapliga studier med tillägg av krav på kunskaper i svenska motsvarande tre årskurser i gymnasieskolan. Vidare anses det önskvärt att de studerande har kunskaper i maskinskrivning.

Urval bland behöriga sökande till journalisthögskolornas utbildning sker för närvarande genom psykologiska prov, prov i nutidsorientering och arbetsprov samt intervjuer.

Utredningen har föreslagit att det antagningsprov som i dag används vid urvalet av sökande tills vidare, vid sidan av betyg och arbetslivserfarenhet, skall vara urvalsinstrument.

I propositionen föreslår nu föredragande statsrådet att arbetslivserfarenhet skall kunna ge högst 2,0 poäng vid urval till journalistutbildning och att medelvärdet av betyget från behörighetsgivande utbildning skall kunna ge högst samma poäng som ges för fem års arbetslivserfarenhet, dvs. 2,0 poäng. Det nuvarande antagningsprovet föreslås bli avvecklat och använt sista gången vid antagning av studerande inför vårterminen 1980.

I motionen 1976/77: 1365 yrkas att nuvarande s. k. psykotekniska antagningsprov skall behållas.

Utskottet delar statsrådets uppfattning att utredningen inte anfört tillräckliga skäl för att nuvarande antagningsprov skall behållas. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag i denna del och avstyrker motionen 1976/77: 1365. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att enligt propositionen frågor om urval och meritvärdering till bl. a. journalistutbildningen skall kunna tas upp på nytt när erfarenheter vunnits av de regler för tillträde till högskoleutbildning som träder i kraft den 1 juli 1977.

Journalistutbildningen skall enligt utredningens förslag omfatta 100 poäng och utgöras av en samhällsorienterande grundkurs om 20 poäng, en journalistisk grundkurs om 40 poäng, studiepraktik om 20 poäng och fördjupningsstudier om 20 poäng.

Regeringen föreslår att journalistutbildningen skall inledas med en utbildningsgång som omfattar fyra terminer, dvs. 80 poäng. Den femte terminen bör utformas som en påbyggnadsutbildning om 20 poäng. För tillträde till påbyggnadsutbildningen bör krävas minst ett års yrkesverksamhet inom journalist- eller annat informationsyrke efter fullbordad inledande journalistutbildning. Enligt föredragande statsrådet innebär detta att journalistutbildningen ges ett inslag av återkommande utbildning. De samhällsorienterande momenten bör vidare ges en stark ställning i undervisningen genom att större vikt läggs vid en problemorienterad inriktning av densamma. Mot bakgrund av bl. a. det förhållandet att påbyggnadsutbildningen skall föregås av minst ett års yrkesverksamhet utgår föredragande statsrådet från att studiepraktiken under den inledande utbildningen bör kunna begränsas till ca 10 poäng. Därmed skulle enligt hans mening också svårigheterna att erhålla praktikplatser kunna undanröjas.

Enligt motionen 1976/77: 1387 och motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 12) bör studiepraktiken under den inledande journalistutbildningen inte begränsas till ca 10 poäng utan liksom hittills omfatta 20 poäng. I motionen 1976/77: 1387 begärs vidare att de studerande skall få tillträde till påbyggnadsutbildningen utan krav på ett års mellanliggande yrkesverksamhet. Enligt motionen 1976/77: 1407 bör den i propositionen förordade påbyggnadsutbildningen anordnas som försöksverksamhet. Slutligen föreslås i samma motion att samhällsorienteringen i utbildningen förstärks under den fjärde terminen och att utrymme härför skapas genom att nuvarande examensarbete utgår.

Styrelserna för journalisthögskolorna har i sina yttranden år 1975 över utredningsförslaget sett allvarligt på svårigheterna att uppbringa godtagbara praktikplatser. Enligt vad utskottet erfarit har det emellertid skett en förändring till det bättre i vad gäller möjligheten att på olika arbetsplatser anordna praktik för blivande journalister. Praktiken är en

viktig del av undervisningen. I den nya journalistutbildningen bör därför enligt utskottets uppfattning utrymme beredas för en studiepraktik om oförändrat sammanlagt 20 poäng utan att därför linjens poängtal ökas.

En förstärkning av samhällsorienteringen under utbildningens fjärde termin eller i annat sammanhang anser utskottet angelägen. Denna fråga bör kunna prövas i det fortsatta arbetet på utbildningens utformning.

Utskottet har i betänkandet UbU 1975: 17 (s. 48) strukit under att en utgångspunkt för högskolans studieorganisation bör vara att man skall söka möjliggöra en kombination av moment och resurser från skilda delar av högskolan och att återkommande utbildning skall underlättas. Bärande skäl kan inte anföras för att den sistnämnda grundtanken skall släppas beträffande t. ex. journalistutbildningen. Utskottet tillstyrker därför förslaget om att i journalistutbildningen skall ingå en avslutande påbyggnadsutbildning om 20 poäng och att denna utbildning skall kunna genomgå först efter minst ett års yrkesverksamhet. Utskottet erinrar om att lagen (1974: 981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning öppnar vissa möjligheter för den som varit anställd minst sex månader att med bibehållen anställning vara ledig den tid som bedöms behövlig för utbildning.

Det bör enligt föredragande statsrådets mening vara möjligt att utforma journalistutbildningen så att hänsyn tas till den studerandes utbildningsbakgrund och behov av breddning och komplettering av kunskaper även på andra områden än det samhällsvetenskapliga, t. ex. de humanistiska, naturvetenskapliga och tekniska. Det är enligt utskottet väsentligt att journalistkåren rymmer medarbetare med specialkunskaper från många områden. Kvaliteten i den information som förmedlas till allmänheten har ett sammanhang med kunskaperna hos journalister, inte bara deras allmänna yrkeskunskaper utan även deras specialkunskaper på olika ämnesområden. Det är därför enligt utskottets uppfattning angeläget att de myndigheter som inom den framtida högskolan skall ansvara för journalistutbildningen verkar för att journalisternas specialstudier stimuleras såväl genom en alternativt uppbyggd avslutande utbildning som genom andra kompletterande utbildningsanordningar.

Den av utskottet förordade utformningen av journalistutbildningen bör bli föremål för en utvärdering när så bedöms lämpligt.

Riksdagen bör med anledning av motionen 1976/77: 1387 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 12 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om studiepraktik samt inledande och avslutande journalistutbildning.

Förändringarna av journalistutbildningen bör träda i kraft den 1 januari 1978 i vad gäller utbildningen om 80 poäng och den 1 juli 1978 i vad gäller påbyggnadsutbildningen.

I motionen 1976/77: 104 begärs en utredning av möjligheterna att förlägga journalistutbildning till universitetet i Umeå.

En grundtanke i den högskolereform som nu genomförs är enligt propositionen att man i fråga om lokaliseringen inte skall flytta existerande utbildningar till andra orter. I stället skall på utbyggnadsorterna utvecklas nya utbildningsvägar med utgångspunkt i bl. a. lokala resurser, de utbildningssökandes efterfrågan och arbetsmarknadens förhållanden. Föredragande statsrådet är därför inte berett att förorda att journalistutbildningen splittras på flera orter, allra helst som någon ökning av kapaciteten inte är aktuell. Givetvis utesluter detta inte, heter det i propositionen, att närliggande utbildningsalternativ på informationsområdet kan behöva utvecklas inom den nya högskolan och då på orter där det av olika skäl ligger närmast till hands att förlägga sådan utbildning. Det ankommer i första hand på lokala och regionala myndigheter inom högskolan att föra fram sådana initiativ.

Utskottet, som redan tidigare i detta betänkande anslutit sig till de i propositionen redovisade principerna för lokalisering av högskoleutbildning, anser att motionen 1976/77: 104 bör avslås av riksdagen.

Vad föredragande statsrådet anfört beträffande den högre utbildningen inom *bild- och formområdet* föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Detsamma gäller vad som i propositionen anförts om utbildningen på det sceniska området.

Organisationskommittén för högre musikutbildning (OMUS) har år 1976 avlämnat betänkandet (SOU 1976: 33) *Musiken — människan — samhället*. Enligt propositionen bereds OMUS:s förslag för närvarande inom regeringskansliet. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1400 om att visst i motionen angivet förslag från OMUS skall bli förelagt riksdagen våren 1977.

Inom sektorn för kultur- och informationsyrken skall enligt propositionen finnas en *tolklinje* om 60 poäng.

Utskottet tillstyrker förslaget att utbildningen av tolkar fr. o. m. läsåret 1977/78 utöver språken finska, grekiska och serbokroatiska skall omfatta språken engelska, franska, ryska, spanska och turkiska. Antalet studerande per grupp och kostnader per grupp bör kunna avgöras av berörda högskoleenheter.

Utskottet har inte något att erinra mot att en personlig tjänst som *professor* i arkitektur, tillika föreståndare för arkitekturskolan, inrättas vid konsthögskolan för John Sjöström under den förutsättning som anges i propositionen.

I fråga om sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken föreslår utskottet att riksdagen beslutar fastställa de *allmänna utbildningslinjer* och den *påbyggnadslinje* som är redovisade i bilaga 4 till detta betänkande.

Under återopande av det anförda *hemställer* utskottet

1. att riksdagen beträffande psykotekniska antagningsprov för journalistutbildning avslår motionen 1976/77: 1365,
2. att riksdagen beträffande studiepraktik samt inledande och avslutande utbildning för journalister med anledning av motionen 1976/77: 1387 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
3. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för journalistutbildningen m. m. som angetts i propositionen 1976/77: 59,
4. att riksdagen beträffande förläggning av journalistutbildning till Umeå avslår motionen 1976/77: 104,
5. att riksdagen beträffande visst musikutbildningsförslag avslår motionen 1976/77: 1400,
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
7. att riksdagen till *Utbildning för kultur- och informationsyrken* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 120 115 000 kr.,
8. att riksdagen beträffande sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken beslutar om allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinje i enlighet med vad utskottet förordat.

5.7 Lokala och individuella linjer och enstaka kurser. Regeringen har (s. 308—311) föreslagit riksdagen att till Lokala och individuella linjer och enstaka kurser för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 115 036 000 kr.

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 1143 av herr Andersson i Lycksele (s) och fru Stålberg (s) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande högre utbildning inom turistverksamheten.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1395 av herr Gahrton (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning av socialpedagogutbildningens samhällsroll och organisatoriska uppbyggnad,

1976/77: 1406 av herr Norrby m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att för budgetåret 1977/78 bemyndiga regeringen att till särskilt stöd för utbildningen vid högskoleenheter i Karlstad, Örebro och Växjö disponera högst 1 milj. kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag under anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser att 6,5 milj. kr. skall ställas till regeringens disposition samt att motsvarande belopp i stället skall få disponeras av universitets- och högskoleämbetet för fördelning på högskoleregionerna i enlighet med vad som anförs i motionen (yrkandet 14).

Utskottet

Förevarande *anslag* avser utbildning på lokala och individuella utbildningslinjer och enstaka kurser vid de statliga högskoleenheterna inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde och inom kommunal högskoleutbildning. Anslaget föreslås av regeringen bli uppfört med 115 036 000 kr. Med undantag av 6 520 000 kr. skall medlen fördelas på de sex regionstyrelserna som i sin tur har att fördela medlen för angivna ändamål. Det ankommer på regionstyrelserna att avgöra vilken utbildning som är yrkesanknuten utbildning på högskolenivå och som därför inte bör tillgodoses genom intern utbildning inom myndigheter, företag, organisationer m. fl. utan kunna erhålla medel från förevarande anslag.

Enligt propositionen bör nyssnämnda belopp på 6 520 000 kr. ställas till regeringens disposition för senare fördelning. Av dessa medel skall därvid 4 milj. kr. kunna ställas till regionstyrelsernas förfogande för fördelning inom respektive region om behov därav föreligger och när de studerandes faktiska efterfrågan på utbildning är känd. Inom ramen för medlen till regeringens disposition har beräknats 520 000 kr. för försöksverksamhet med intensivutbildning i språk i Umeåregionen.

I motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 14) hävdas att nyssnämnda 6 520 000 kr. i stället bör ställas till universitets- och högskoleämbetets disposition för fördelning på regionstyrelserna snarast möjligt. Förslag om att riksdagen skall anvisa 1 milj. kr. som särskilt stöd till utbildning vid högskoleenheterna i Karlstad, Örebro och Växjö förs fram i motionen 1976/77: 1406.

Med hänsyn till framförda önskemål om utbildningar är det angeläget att regionstyrelserna kan få disponera ytterligare medel. Utskottet har funnit sig böra godta att förutnämnda belopp på 4 milj. kr. ställs till regeringens disposition. Detta har emellertid skett under den bestämda förutsättningen att beloppet utan dröjsmål fördelas på regionstyrelserna.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionen 1976/77: 1406 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i förevarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fördelningen av nämnda 4 000 000 kr.

Utskottet anser att även återstående 2 520 000 kr. av beloppet 6 520 000 kr. bör ställas till regeringens disposition, varför utskottet avstyrker motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i denna del.

Enligt beredningen VÅRD-76 kan framtida ställningstaganden till aktuella utredningsförslag inom barna- och ungdomsvårdsområdet samt utvecklingen inom det sociala området komma att påverka utformningen av *socialpedagogutbildningen*. Beredningen har därför föreslagit att socialpedagogutbildningen tills vidare anordnas som lokal linje i Stockholm och Malmö. Föredragande statsrådet har inte något att erinra häremot.

Med hänvisning till vad som i propositionen redovisas om socialpedagogutbildningen föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1395 om ytterligare utredning i ärendet.

Enligt regeringens beslut den 10 mars 1977 kommer det fr. o. m. läsåret 1977/78 att inom gymnasieskolan finnas en tvåårig specialkurs för *turisthotellbranschen*.

En högskoleutbildning för turistnäringen anses i motionen 1976/77: 1143 önskvärd.

Frågor om avgränsning mellan gymnasieskolutbildning och högskoleutbildning behandlas i propositionen (s. 86). När det gäller högskoleutbildning ankommer det på regionstyrelsen att fördela tillgängliga medel inom regionen. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1143.

Åberopande det anförda *hemställer* utskottet

1. att riksdagen beträffande fördelningen av 4 000 000 kr. med anledning av motionen 1976/77: 1406 och motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
2. att riksdagen beträffande vissa medel till universitets- och högskoleämbetets disposition avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i denna del,
3. att riksdagen beträffande socialpedagogutbildningen avslår motionen 1976/77: 1395,
4. att riksdagen beträffande högskolekurs för turistnäringen avslår motionen 1976/77: 1143,
5. att riksdagen till *Lokala och individuella linjer och enstaka kurser* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 115 036 000 kr.

5.8 Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. Regeringen har (s. 311—314) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 86 229 000 kr.

Utskottet

Under förevarande anslagsrubrik beräknas medel för bidrag till den utbildning inom högskolan som består av kommunala allmänna linjer

och påbyggnadslinjer samt övergångsvis för sådan motsvarande utbildning enligt äldre bestämmelser till vilken bidrag ej utgår från anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. För varje ifrågakommande yrkesutbildningssektor skall finnas en särskild anslagspost. Bidrag till övrig kommunal högskoleutbildning har av föredragande statsrådet beräknats under anslaget till lokala och individuella linjer och enstaka kurser.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i vad gäller studie- och yrkesorientering inom den kommunala högskolan liksom övriga förslag under förevarande anslagsrubrik.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 86 229 000 kr.

5.9 Humanistiska fakulteterna. Regeringen har (s. 314—317) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Humanistiska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 52 791 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 150 av fröken Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att en permanent organisation skapas för verksamheten vid demografiska databasen i Haparanda/Umeå fr. o. m. budgetåret 1977/78,

1976/77: 1175 av fru Winther m. fl. (fp, c, m) vari yrkas att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som anförs i motionen angående verksamheten vid den demografiska databasen i Haparanda.

Utskottet

I anslagsframställningen för budgetåret 1975/76 gav universitetskanslersämbetet (UKÄ) i sina överväganden beträffande områden för vidgade forskningsinsatser hög prioritet åt det humanistiska området och lade fram förslag om en förstärkning av den fasta tjänsteorganisationen vid de humanistiska fakulteterna enligt en femårsplan. UKÄ hänvisade i sammanhanget dels till statsmakernas beslut beträffande riktlinjer för den statliga kulturpolitiken (prop. 1974: 28, KrU 1974: 15, rskr 1974: 248), dels till den av statens humanistiska forskningsråd utförda utredningen om den humanistiska och teologiska forskningen i Sverige, dels till en programskrift, "Humaniora, samhället och framtiden", som presenterats av fakultetsberedningen för humaniora och teologi.

I betänkandet UbU 1975: 9 kommenterade utskottet utförligt UKÄ:s förslag på humanioraområdet utan att därvid göra något preciserat ställningstagande till den av UKÄ förordade femårsplanen. Enligt utskottets mening borde en förstärkning av de humanistiska fakulteterna — liksom av de samhällsvetenskapliga — komma till stånd. Utskottet såg det dock som nödvändigt att bedöma UKÄ:s utbyggnadsförslag i förhållande till andra fakulteters tjänsteorganisation och behovsredovisningar. En sådan jämförelse skulle enligt utskottet även kunna komma att visa att det kanske är rimligt att prioritera de humanistiska vetenskaperna högre än UKÄ gjort.

I propositionen läggs nu fram förslag om dels en tjänst som professor i franska, särskilt modern franska vid universitetet i Umeå, dels en tjänst som professor i idéhistoria, särskilt nya tidens idéhistoria vid universitetet i Stockholm, dels en tjänst som professor i konstvetenskap, särskilt nutida konstliv och miljö vid universitetet i Lund, dels en tjänst som biträdande professor i historisk osteologi vid universitetet i Stockholm.

Utskottet tillstyrker att de nämnda tjänsterna inrättas den 1 juli 1977. Vidare föreslår utskottet att regeringen erhåller bemyndigande att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen (s. 317).

I motionerna 1976/77: 150 och 1976/77: 1175 begärs att en permanent organisation skapas för verksamheten vid demografiska databasen i Haparanda m. m.

Den demografiska databasen i Haparanda har blivit uppmärksammas både i ett tvärvetenskapligt och i ett internationellt perspektiv. Databasen finansieras huvudsakligen av arbetsmarknadsstyrelsen. Länsstyrelsen i Norrbottens län har föreslagit att verksamheten vid databasen skall knytas till universitetet i Umeå. Universitetet har i ärendet anfört att det inte har något att erinra mot att det blir huvudman för verksamheten under förutsättning att medel för ändamålet anvisas under ett särskilt anslag.

Enligt ett regeringsuttalande den 10 januari 1977 innebär det förhållande att av länsstyrelsen föreslagen huvudmannaskapsförändring inte kunnat genomföras i förevarande proposition inte att det finns risk för att verksamheten i Haparanda behöver läggas ned. Sedermera har i ett regeringsuttalande förklarats att den demografiska databasen i Haparanda skall bli permanent från den 1 juli 1978.

Utskottet delar regeringens uppfattning att verksamheten vid databasen i Haparanda bör permanentas. Under hänvisning till regeringens uttalande och utskottets uppfattning i ärendet anser utskottet att motionerna 1976/77: 150 och 1976/77: 1175 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Med tillstyrkan även i övrigt av regeringens förslag under förevarande anslagsrubrik hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande databasen i Haparanda avslår motionerna 1976/77: 150 och 1976/77: 1175,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
4. att riksdagen till *Humanistiska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 52 791 000 kr.

5.10 Teologiska fakulteterna. Regeringen har (s. 317—319) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att enligt vad som förordats i propositionen föra en tjänst som professor över stat,
2. till Teologiska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 4 021 000 kr.

Utskottet

I propositionen begärs bemyndigande att föra över stat en tjänst som professor i Nya testamentets exegetik vid universitetet i Uppsala, vars innehavare Harald Riesenfeld för närvarande är tjänstledig för verksamhet inom bibelkommissionen. Tjänsten i Nya testamentets exegetik skall efter överstatförändret besättas med ordinarie innehavare.

Regeringen bör få det begärda bemyndigandet. Utskottet tillstyrker även förslaget att medel för två tjänster som forskarassistent, en vid vart och ett av universiteten i Uppsala och Lund, tas upp under förevarande anslag.

Utskottet har inte någon erinran mot regeringens övriga förslag under förevarande anslagsrubrik och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att enligt vad som förordats i propositionen 1976/77: 59 föra en tjänst som professor över stat,
2. att riksdagen till *Teologiska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 4 021 000 kr.

5.11 Juridiska fakulteterna. Regeringen har (s. 319—321) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att ändra ämnesinnehållet för tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. till Juridiska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 5 795 000 kr.

Utskottet

I propositionen föreslås under förevarande anslagsrubrik bl. a. att

ämnesinnehållet för vissa tjänster som professor och biträdande professor skall ändras på i propositionen föreslaget sätt i samband med återbesättande.

Utskottet, som finner det principiellt riktigt att ämnesinnehållet för högre tjänster blir föremål för prövning på sätt som nu skett, tillstyrker föreslagen ändring i vad gäller professur i allmän rättslära vid universitetet i Lund (allmän rättslära med rättsinformatik), professur i civilrätt vid universitetet i Lund (arbetsrätt) och biträdande professur i offentlig rätt vid universitetet i Uppsala, Lund eller Stockholm (socialrätt). När det gäller föreslagen ändring av professuren i rättshistoria vid universitetet i Stockholm till professur i konsument- och marknadsrätt, beträffande vilken ändring i och för sig finns starka skäl, vill utskottet anföra följande.

Med professuren i rättshistoria vid universitetet i Stockholm är genom donation av framlidne professorn C. G. Bergman förenad en stiftelse som utgör den ekonomiska grundvalen för ett rättsgenetiskt institut. Då Stockholms högskola förstatligades år 1960 övergick institutets tillgångar i statlig ägo. Dessa tillgångar uppges i dag motsvara ett värde av minst 2 milj. kr. jämte ett bibliotek som är Nordens största i fråga om nordisk rättshistoria.

Med hänsyn till att man inte nu kan överblicka konsekvenserna av en omvandling av professuren i rättshistoria vid universitetet i Stockholm i vad gäller uppfyllandet av nämnda donationsvillkor m. m. bör enligt utskottets uppfattning inte nu ställning tas till frågan om ändrat ämnesinnehåll för tjänsten som professor i rättshistoria vid universitetet i Stockholm och till frågan om undervisningsskyldighetens omfattning för innehavaren av professuren i rättshistoria vid universitetet i Uppsala.

Med tillstyrkan av regeringens övriga förslag under förevarande anslagsrubrik hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59 bemyndigar regeringen att ändra ämnesinnehållet för tjänster som professor i enlighet med vad utskottet förordat,
2. att riksdagen till *Juridiska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 5 795 000 kr.

5.12 Samhällsvetenskapliga fakulteterna. Regeringen har (s. 321—324) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att ändra inriktning av en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Samhällsvetenskapliga fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 64 028 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 276 av herr Gillström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar om inrättande av ytterligare en professur i praktisk pedagogik med specialpedagogik att förläggas till lärarhögskolan i Umeå,

1976/77: 278 av herr Johansson i Jönköping (s) och fru Normark (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att en forskartjänst som biträdande professor inrättas vid Stockholms universitet för docent Gunnar Kylén,

1976/77: 768 av fröken Andersson (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen prövar inrättandet av en forskartjänst som biträdande professor vid Stockholms universitet för docent Gunnar Kylén,

1976/77: 774 av herrar Gahrton (fp) och Lindahl i Hamburgsund (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen skyndsamt gör en översyn av organisationen och resurserna för freds- och konfliktforskningen,

1976/77: 783 av herrar Nilsson i Växjö (s) och Fagerlund (s) vari yrkas att riksdagen uttalar

1. att forskning och utvecklingsarbete rörande den yrkesorienterade rehabiliteringen läggs ut på olika högskolor,
2. att Växjö högskola (universitetsfilial) blir centrum för södra Sverige beträffande forskning och utvecklingsarbete på detta område,
3. att en försöksverksamhet startas snarast möjligt,

1976/77: 1169 av herr Svensson i Kungälv m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla att ett principprogram för en utbyggnad av freds- och konfliktforskningen vid universiteten skyndsamt framläggs,

1976/77: 1170 av herr Söderqvist m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om anslag för att säkra en fortsatt och utvidgad verksamhet vid avdelningarna för freds- och konfliktforskning vid universiteten i Göteborg, Lund och Uppsala, så att en forskardocenttjänst kan inrättas vid vardera universitetet och att en ny forskarassistenttjänst likaledes kan inrättas vid vardera universitetet för att ge freds- och konfliktforskningen ökad bredd och styrka.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1363 av herr Andersson i Lycksele m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid ytterligare utbyggnad av forskningsorganisationen i socialt arbete lokalisering därav i första hand bör ske till Umeåregionen,

1976/77: 1410 av herr Werner m. fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet att riksdagen uttalar att en professur i socialt arbete bör inrättas vid socialhögskolan i Stockholm och hemställer hos regeringen om förslag därom (yrkandet 11).

Utskottet

Under förevarande anslagsrubrik föreslås i propositionen att den samhällsvetenskapliga forskningsorganisationen förstärks genom att en tjänst som professor i arbetspsykologi, särskilt socialpsykologi, inrättas vid universitetet i Stockholm och genom att en tjänst som professor i socialt arbete inrättas vid universitetet i Göteborg. Utskottet tillstyrker att tjänsterna inrättas den 1 juli 1977.

Vidare bör regeringen få bemyndigande att i samband med återbesättande av en tjänst som professor i företagsekonomi vid universitetet i Lund fatta beslut om att den skall vara inriktad mot konsumentekonomi.

I motionen 1976/77: 1363 begärs förslag om inrättande av en tjänst som professor i socialt arbete vid universitetet i Umeå och i motionen 1976/77: 1410 önskas förslag om inrättande av en motsvarande tjänst vid universitetet i Stockholm.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt regeringens förslag om inrättande av en tjänst som professor i socialt arbete vid universitetet i Göteborg, finner att de motionsledes framförda förslagen om nya tjänster i samma ämne måste få vägas mot andra lika angelägna förslag i kommande budgetprövningar. Utskottet är således inte nu berett tillstyrka yrkandena, varför motionerna 1976/77: 1363 och 1976/77: 1410 yrkandet 11 bör avslås av riksdagen.

I universitets- och högskoleorganisationen finns det för närvarande sammanlagt tio tjänster som professor i pedagogik och sex tjänster som biträdande professor i pedagogik. Tjänsterna är i vissa fall inriktade mot praktiska tillämpningsområden. Då riksdagen så sent som våren 1976 fattade beslut beträffande en ny tjänst som biträdande professor i pedagogik vid lärarhögskolan i Umeå (prop. 1975/76: 89, UbU 1975/76: 26, rskr 1975/76: 268) avstyrker utskottet motionen 1976/77: 276 om ytterligare en tjänst som professor i praktisk pedagogik i Umeå.

Med anledning av motionerna 1976/77: 278 och 1976/77: 768 om en personlig tjänst som biträdande professor vid universitetet i Stockholm vill utskottet erinra om att riksdagen anslutit sig till utskottets i betänkandet 1973: 8 redovisade uppfattning att riksdagen inte utan synnerligen starka skäl bör fatta beslut om inrättande av personliga forskartjänster eller tjänster, för vilka viss första innehavare föreslagits, utan att underlag finns i form av förslag från vederbörande forskningsplanerande myndigheter. De ifrågavarande motionerna bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Frågan om freds- och konfliktforskningens ställning vid universitet tas upp i motionerna 1976/77: 774, 1976/77: 1169 och 1976/77: 1170.

Samma fråga har aktualiserats genom en skrivelse till regeringen från företrädare för verksamheten. Skrivelsen har remitterats och ärendet

bereds för närvarande i regeringens kansli. Eftersom beredningsarbete pågår finns det enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att nu göra något uttalande. Utskottet förutsätter emellertid att beredningsarbetet resulterar i förslag om en förstärkning av ifrågavarande forskningsorganisation. Med hänvisning till vad utskottet sålunda anfört i ärendet anser utskottet att motionerna 1976/77: 774, 1976/77: 1169 och 1976/77: 1170 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Organisationskommittén för skyddat arbete och utredningen rörande viss yrkesinriktad rehabiliteringsverksamhet har avgivit sina betänkanden Organisation för skyddat arbete respektive Yrkesinriktad rehabilitering (SOU 1975: 82 respektive 1976: 38). Enligt vad utskottet erfarit är remissopinionen mycket splittrad. Mot denna bakgrund anser utskottet att ställning inte nu kan tas till de i motionen 1976/77: 783 gjorda yrkandena om viss forskningsorganisation för den yrkesorienterade rehabiliteringen, varför motionen bör avslås.

Övriga förslag under förevarande anslagsrubrik tillstyrks av utskottet.

Aberopande det anförda hemställes

1. att riksdagen beträffande en tjänst som professor i socialt arbete vid universitetet i Umeå avslår motionen 1976/77: 1363,
2. att riksdagen beträffande en tjänst som professor i socialt arbete vid universitetet i Stockholm avslår motionen 1976/77: 1410 yrkandet 11,
3. att riksdagen beträffande en tjänst som professor i praktisk pedagogik i Umeå avslår motionen 1976/77: 276,
4. att riksdagen beträffande en personlig tjänst som biträdande professor vid universitetet i Stockholm avslår motionerna 1976/77: 278 och 1976/77: 768,
5. att riksdagen beträffande freds- och konfliktforskningens organisation avslår motionerna 1976/77: 774, 1976/77: 1169 och 1976/77: 1170,
6. att riksdagen beträffande viss forskningsorganisation för yrkesinriktad rehabilitering avslår motionen 1976/77: 783,
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra inriktning av en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
9. att riksdagen till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 64 028 000 kr.

5.13 Medicinska fakulteterna. Regeringen har (s. 324—329) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Medicinska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 180 750 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 275 av herr Bengtsson i Göteborg m. fl. (c, s, m, fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär prövning och förslag om inrättande av en professur i virologi vid Göteborgs universitet,

1976/77: 282 av herr Wiklund m. fl. (s) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1976/77: 273 — vari yrkas att riksdagen uttalar som sin mening att anslagen till forskning om de reumatiska sjukdomarna ökas, så att denna folksjukdom får sin rättmätiga andel av samhällets forskningsresurser,

1976/77: 375 av herr Nilsson i Norrköping m. fl. (s, c, m, fp, vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till 1977/78 års riksmöte om att en professur i onkologi inrättas vid universitetet i Linköping,

1976/77: 491 av fru Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om ett program för forskning om miljön och den psykiska omvårdnaden för barn på sjukhus i enlighet med vad som har anförts i motionen,

1976/77: 1145 av fru Andrén m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att få inrätta ett institut för tvärvetenskaplig gerontologisk forskning och undervisning med anknytning till något universitet,

1976/77: 1306 av herr Werner m. fl. (vpk) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1976/77: 1305 — vari yrkas att riksdagen uttalar sig för inrättande av ett gerontologiskt forskningsinstitut med speciell inriktning på åldrandets sociala aspekter och hemställer hos regeringen om förslag därom.

Motion väckt med anledning av propositionen

1976/77: 1369 av herr Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att ämnesområdena för de i motionen nämnda biträdande professurerna i Lund respektive Göteborg skall benämnas "anatomi, särskilt biomekanik" respektive "anatomi, särskilt neuroanatomi".

Utskottet

I samband med indragning av en personlig tjänst som professor i medicinsk cellforskning och genetik vid karolinska institutet föreslås en

tjänst som professor i *medicinsk cellgenetik* bli inrättad där den 1 juli 1977. Föredragande statsrådet anser det angeläget att forskningsorganisationen inom det berörda området får en fast ställning. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet tillstyrker också förslaget att en för docenten Yngve Hofvander personlig tjänst som professor i *internationell barnhälsovård* inrättas den 1 juli 1977 vid universitetet i Uppsala och att medel för tjänsten beräknas under förevarande reservationsanslag.

Resurserna för forskning och forskarutbildning inom det mikrobiologiska området i Umeå föreslås i propositionen bli förstärkta genom att en tjänst som professor i *immunologi* inrättas den 1 juli 1977. Föredragande statsrådet delar universitetskanslersämbetets (UKÄ) uppfattning om immunologins ökande betydelse i kampen mot de reumatiska sjukdomarna. En förstärkning av resurserna för forskning och forskarutbildning i reumatologi framhålls som mycket angelägen. Förslag om en tjänst som professor i *reumatologi* förutsätts kunna föreläggas riksdagen inför budgetåret 1978/79.

I motionen 1976/77: 282 begärs ett uttalande från riksdagen om att anslagen till forskning om de reumatiska sjukdomarna skall ökas så att denna folksjukdom får sin rättmätiga andel av samhällets forskningsresurser. Motionärerna erinrar om att riksdagen förra året som sin mening gav regeringen till känna att insatserna på detta område borde öka. Riksdagen förväntade sig att detta i en första etapp kunde ske genom inrättande av en ny tjänst som professor i reumatologi (UbU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 245).

Utskottet noterar att det i UKÄ:s petita för budgetåret 1977/78 sägs att "inrättandet av en professur i immunologi med reumatologisk forskningsinriktning skulle sålunda utgöra ett utomordentligt värdefullt tillskott till forskningen vid den medicinska fakulteten i Umeå samtidigt som den reumatologiska forskningen skulle få en välmotiverad förstärkning". Utskottet vill stryka under vikten av att den föreslagna professuren i immunologi får denna inriktning och tillstyrker därmed att den inrättas den 1 juli 1977. Utskottet förutsätter att problemen med anknytning av en professur i reumatologi till någon av de medicinska läroanstalterna löses snarast så att förslag om en sådan av riksdagen tidigare förordad tjänst kan läggas fram. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen 1976/77: 282 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Förslag om inrättande av en tjänst vid universitetet i Göteborg som professor i *virologi* yrkas i motionen 1976/77: 275. I motionen redovisas att en tjänst som professor i bakteriologi och en tjänst som biträdande professor i klinisk bakteriologi vid universitetet för närvarande prövas

enligt 69 § universitetsförordningen. Därvid har medicinska fakulteten föreslagit att den sistnämnda tjänsten skall återbesättas som professor tillika överläkare i klinisk virologi. Konsistoriet har antagit fakultetens förslag till ny benämning men inte omvandlingen till professur utan i stället föreslagit att tjänsten skall återbesättas som biträdande professor tillika överläkare i klinisk virologi. Konsistoriets förslag har sedermera tillstyrkts av fakultetsberedningen och även framförts av UKÄ i framställning till regeringen. Motionärerna ansluter sig således till medicinska fakultetens förslag.

Med hänvisning till att ärendet för närvarande prövas inom regeringens kansli avstyrker utskottet motionen 1976/77: 275.

Ytterligare en tjänst som professor aktualiseras motionsvägen. Förslag till 1977/78 års riksdag om en tjänst som professor i *onkologi* vid universitetet i Linköping begärs i motionen 1976/77: 375. I universitetets anslagsframställning för budgetåret 1977/78 har en sådan tjänst tagits upp, dock utan att prioriteras. UKÄ har inte fört fram tjänsten i sin anslagsframställning för detta budgetår. Det ankommer på vederbörande myndigheter att i det ordinarie budgetarbetet inför 1978/79 pröva om en sådan tjänst skall prioriteras detta år, varefter regering och riksdag får ta ställning till frågan. Motionen 1976/77: 375 bör alltså avslås av riksdagen.

Regeringen begär i förevarande proposition bemyndigande att *ändra benämningen* på en professur i teoretisk alkoholforskning vid karolinska institutet till experimentell alkohol- och narkotikaforskning samt benämningen på en professur i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet till obstetrik och gynekologi, särskilt klinisk fortplantningslära. Utskottet tillstyrker att regeringen får det begärda bemyndigandet.

I propositionen förordas vidare att vissa högre tjänster inom området anatomi och histologi profileras på det sätt som UKÄ föreslagit. Av två tjänster som professor i Umeå föreslås den ena få behålla benämningen anatomi och den andra, i histologi, få den nya benämningen histologi med cellbiologi. Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att ändra benämningen på professuren i histologi.

Föredragande statsrådet förordar därtill att en tjänst som biträdande professor i anatomi i Lund skall få den nya benämningen biomekanik och att en motsvarande tjänst i Göteborg skall få den nya benämningen neuroanatomi.

De två tjänsterna som biträdande professor bör enligt motionen 1976/77: 1369 i stället benämnas anatomi, särskilt biomekanik respektive anatomi, särskilt neuroanatomi. Motionären hävdar att profilering av tjänster är en känslig och svårbedömbär sak. För profilering talar emellanåt önskvärdheten att utveckla ett nytt, lovande ämnesområde. Mot profileringen talar enligt motionären att varje sådan inskränkning, ibland på ett nyckfullt sätt, begränsar urvalet av kvalificerade sökande.

Motionären anser dock att profileringarna i de aktuella fallen är befogade men framhåller att propositionens förslag till ämnesbeteckningar innebär att det — särskilt beträffande den biträdande professuren i Lund — inte längre finns någon garanti för att profileringarna sker med utgångspunkt i huvudämnet anatomi.

Motionens förslag överensstämmer med vad som föreslagits från den medicinska fakulteten i Lund respektive Göteborg samt UKÄ:s fakultetsberedning för medicin, odontologi och farmaci. Utskottet anser därför att tjänsten som biträdande professor i Lund bör benämnas anatomi, särskilt biomekanik och motsvarande tjänst i Göteborg anatomi, särskilt neuroanatomi. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1369 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om benämningen av tjänster som biträdande professor.

Beträffande frågan om ett institut för *gerontologisk forskning* hänvisar utskottet till riksdagens ställningstagande år 1975 (UbU 1975: 9, s. 19, rskr 1975: 92) och avstyrker motionerna 1976/77: 1145 och 1976/77: 1306.

Ett program för forskning om miljön och den psykiska *omvårdnaden för barn* på sjukhus begärs i motionen 1976/77: 491. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till utskottets ställningstagande till ett motsvarande motionsyrkande förra året (UbU 1976/77: 27, s. 17).

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot *medelsberäkningen* under förevarande anslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
2. att riksdagen beträffande forskning och forskarutbildning i reumatologi avslår motionen 1976/77: 282,
3. att riksdagen beträffande professur i klinisk virologi avslår motionen 1976/77: 275,
4. att riksdagen beträffande professur i onkologi avslår motionen 1976/77: 375,
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
6. att riksdagen beträffande benämningen av tjänster som biträdande professor med bifall till motionen 1976/77: 1369 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
7. att riksdagen beträffande ett institut för gerontologisk forskning avslår motionerna 1976/77: 1145 och 1976/77: 1306,
8. att riksdagen beträffande forskning om barn på sjukhus avslår motionen 1976/77: 491,

9. att riksdagen till *Medicinska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 180 750 000 kr.

5.14 Odontologiska fakulteterna. Regeringen har (s. 329—332) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som anförts i propositionen,
2. till Odontologiska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 29 624 000 kr.

Utskottet

Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen begärt bemyndigande att den 1 juli 1977 inrätta dels två tjänster som professor i parodontologi, en i Lund och en i Umeå, dels en tjänst som professor i odontologisk teknologi i Lund.

Utskottet tillstyrker även medelsberäkningen under förevarande reservationsanslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
2. att riksdagen till *Odontologiska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 29 624 000 kr.

5.15 Farmaceutiska fakulteten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 332—333) och hemställer

- att riksdagen till *Farmaceutiska fakulteten* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 6 558 000 kr.

5.16 Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna. Regeringen har (s. 333—336) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att ändra benämning av en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 135 952 000 kr.

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 776 av fru Hambræus m. fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om konsolidering av Stockholms universitets miljötoxikologiska arbetsgrupps verksamhet.

Utskottet

Medel för kostnader för en forskargrupp i termokemi bestrids inne-

varande budgetår från reservationsanslaget Naturvetenskaplig forskning. För nästa budgetår beräknas medel för denna grupp under förevarande anslagsrubrik. I samband härmed föreslår föredragande statsrådet att en professur i termokemi inrättas den 1 juli 1977 vid universitetet i Lund med professorn vid statens naturvetenskapliga forskningsråd Stig Sunner som förste innehavare.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har föreslagit att en för docenten B. Laurent personlig tjänst som professor i teoretisk fysik skall inrättas den 1 juli 1977 vid universitetet i Stockholm. Föredragande statsrådet förordar att denna tjänst inrättas i enlighet med UKÄ:s förslag. Enligt vad utskottet inhämtat skall professurens ämnesbenämning i likhet med vad UKÄ föreslagit vara teoretisk fysik.

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta de föreslagna tjänsterna.

Utskottet tillstyrker också att regeringen skall få riksdagens bemyndigande att ändra benämningen på professuren i botanik, särskilt fysiologi och anatomi, vid universitetet i Uppsala till fysiologisk botanik.

I motionen 1976/77: 776 hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att åtgärder snarast bör vidtas för att konsolidera verksamheten inom den miljötoxikologiska arbetsgruppen vid Stockholms universitet och att detta bör ske vid universitetet.

I förra årets budgetproposition (prop. 1975/76: 100, bil. 10, p. E 54) uttalade föredragande statsrådet att det var angeläget med en konsolidering av denna grupp och att detta mest naturligt kunde tillgodoses inom ramen för det naturvetenskapliga forskningsrådet. Som en första åtgärd föreslogs att en personlig extra ordinarie professur i toxikologisk genetik skulle inrättas vid rådet den 1 juli 1976. Detta blev också riksdagens beslut i enlighet med utskottets förslag (UbU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 245). Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att nu frånga sitt tidigare ställningstagande, varför motionen 1976/77: 776 bör avslås av riksdagen.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot medelsberäkningen under förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämning av en tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
3. att riksdagen beträffande den miljötoxikologiska arbetsgruppen avslår motionen 1976/77: 776,
4. att riksdagen till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 135 952 000 kr.

5.17 Tekniska fakulteterna. Regeringen har (s. 336—340) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. bemyndiga regeringen att ändra benämning av tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. till Tekniska fakulteterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 151 070 000 kr., varav 2 645 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 143 av fru Berglund m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar om att inom tekniska högskolan i Luleå starta utbildning och forskning i industriell utveckling, entreprenörs- och innovationsteknik, enligt organisationskommitténs förslag,

1976/77: 1149 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär prövning om inrättande av en professur i skepps-ergonomi.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1404 av herr Nilsson i Järfälla m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en plan för förstärkning av resurserna på det arbetsvetenskapliga området,

1976/77: 1411 av fru Winther (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om utbildning i industriell utveckling vid tekniska högskolan i Luleå.

Utskottet

I propositionen konstateras att arbetsvetenskaplig forskning under senare år etablerats bl. a. inom samhällsvetenskaplig och medicinsk fakultet. Vidare erinras om att riksdagen förra året beslutade om en förstärkning av den arbetsvetenskapliga forskningen genom Centrum för arbetslivsfrågor. Regeringen har enligt föredragande statsrådet beslutat att vid detta centrum inrätta bl. a. tre professurer i arbetsorganisation. Föredragande statsrådet anser att det är angeläget att den arbetsvetenskapliga utbildningen och forskningen byggs ut inom den tekniska sektorn och pekar bl. a. på den särskilda forsknings- och utbildningsorganisationen på detta område vid högskolan i Luleå. En strävan bör enligt statsrådets mening vara att vid utbyggnaden av arbetsvetenskapen inom det tekniska området dels se till denna sektors särskilda behov, dels sträva efter att komplettera de resurser som finns på andra områden. Därför förordas att en tjänst som professor i arbetsmiljöteknik inrättas den 1 juli 1977 vid universitetet i Lund och knyts till den tekniska fakulteten.

I sina anslagsäskanden inför budgetåret 1976/77 och i en särskild skrivelse till regeringen den 8 oktober 1975 har universitetskanslersämbetet (UKÄ) lagt fram ett handlingsprogram för arbetsvetenskaplig utbildning och forskning. Denna plan följs upp i UKÄ:s äskanden för budgetåret 1977/78 med förslag om inrättande av två professurer i industriell ergonomi vid respektive tekniska högskolan i Stockholm och universitetet i Linköping, en professur i arbetsorganisation vid Chalmers tekniska högskola, en professur i arbetsmiljöteknik vid universitetet i Lund (tillstyrkt i förevarande proposition), en professur i yrkeshygien vid medicinska fakulteten vid universitetet i Lund och en professur i arbetspsykologi, särskilt socialpsykologi, vid samhällsvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Stockholm (tillstyrkt i förevarande proposition). Professurerna jämte ett antal tjänster som forskarassistent beräknas av UKÄ kosta drygt 2,5 milj. kr.

Arbetsvetenskapliga inriktningar behövs enligt motionen 1976/77: 1404 inom så gott som samtliga vetenskapliga ämnesområden som är representerade vid universitet och högskolor för att täcka arbetsmiljöns olika problem. Motionärerna anser emellertid att teknikens stora betydelse för arbetsmiljön gör det särskilt viktigt med arbetsvetenskaplig forskning och utbildning vid de tekniska fakulteterna. Mot denna bakgrund är det väsentligt att en utbyggnad av arbetsvetenskaplig forskning och utbildning kommer till stånd inom det tekniska området. Varje högskoleenhet med teknisk fakultet bör enligt motionärerna ha arbetsvetenskaplig utbildning eller arbetsvetenskapliga moment i sin utbildning. Det måste slås fast att den tekniska utvecklingen måste ha en god arbetsmiljö som självklar målsättning. Mot bakgrund av det anförda hemställer motionärerna att riksdagen hos regeringen begär en plan för förstärkning av resurserna på det arbetsvetenskapliga området.

Utskottet instämmer med vad som anförts i propositionen och motionen om det angelägna i en utbyggnad av den arbetsvetenskapliga utbildningen och forskningen inom det tekniska området. Utskottet tillstyrker därför att regeringen får riksdagens bemyndigande att inrätta den föreslagna tjänsten som professor i arbetsmiljöteknik vid universitetet i Lund. Utskottet ser inrättandet av denna tjänst som ett steg på vägen mot en utökad arbetsvetenskaplig forskning.

Utskottet förutsätter att universitets- och högskolecämbetet (UHÄ) i sina anslagsframställningar för kommande budgetår fullföljer tidigare presenterad plan för en sådan utbyggnad. Utskottet anser det därför inte nödvändigt att begära den i motionen 1976/77: 1404 föreslagna planen och avstyrker motionen.

Utskottet avstyrker motionen 1976/77: 1149 om en professur i skepps-ergonomi och erinrar om att UKÄ i sin plan för utbyggnad av arbetsvetenskapen tagit upp två professurer i ergonomi. Vid den fortsatta utbyggnaden på detta område får eventuella krav på tjänst i skepps-ergonomi prövas i vanlig ordning i budgetarbetet.

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta dels en tjänst som professor i medicinsk elektronik vid Chalmers tekniska högskola, dels en för teknologie doktorn John Olof Edström personlig tjänst som professor i produktionsteknik, särskilt gruv- och stålindustri, vid tekniska högskolan i Stockholm.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämningen på professuren i textilkemi vid Chalmers tekniska högskola till polymerteknologi.

I motionerna 1976/77: 143 och 1976/77: 1411 hemställs att utbildning och forskning i industriell utveckling samt entreprenörs- och innovationsteknik skall starta vid högskolan i Luleå enligt förslag från organisationskommittén för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland. Förslaget innebär att en obesatt tjänst som biträdande professor i produktionsteknik skall ändras till industriell utveckling den 1 juli 1977, att en tjänst som professor i entreprenörsteknik inrättas den 1 juli 1978 och att en tjänst som professor i innovationsteknik inrättas den 1 januari 1979. Motionärerna framhåller att en sådan satsning är nödvändig för att på sikt kunna utveckla ett differentierat näringsliv och vidmakthålla fungerande samhällen i Norrland. Högskolans målsättning är att främja regionens näringsliv. Utbildningen och forskningen bör därför ytterligare differentieras genom de föreslagna åtgärderna.

Differentieringen av utbildningen vid högskolan i Luleå har av föredragande statsrådet framhållits som önskvärd. Därför föreslås under det tidigare i detta betänkande behandlade reservationsanslaget Utbildning för tekniska yrken att utbildning med inriktning mot samhällsbyggnadsteknik skall anordnas 1977/78. Vidare uttalas att en professur i kommunal anläggningsmetodik bör prioriteras inför budgetåret 1978/79. Utskottet har inte funnit anledning till *crinran* mot denna differentiering av utbildningen i Luleå.

Det förefaller utskottet naturligt att en ytterligare differentiering av utbildningen får anstå och att de av motionärerna aktualiserade frågorna får prövas i budgetarbetet inför kommande år. Motionerna 1976/77: 143 och 1976/77: 1411 bör alltså avslås av riksdagen.

Utskottet tillstyrker regeringens medelsberäkning under förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen beträffande en plan för förstärkning av resurserna på det arbetsvetenskapliga området avslår motionen 1976/77: 1404,
2. att riksdagen beträffande professur i skeppsergonomi avslår motionen 1976/77: 1149,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,

4. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämning av tjänst som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen 1976/77: 59,
5. att riksdagen beträffande förslag om utbildning i industriell utveckling m.m. vid högskolan i Luleå avslår motionerna 1976/77: 143 och 1976/77: 1411,
6. att riksdagen till *Tekniska fakulteterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 151 070 000 kr., varav 2 645 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

5.18 Vissa kostnader i samband med högskolereform. Regeringen har (s. 340—342) föreslagit riksdagen att till Vissa kostnader i samband med högskolereform för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 15 470 000 kr.

Utskottet

Under detta anslag har liksom innevarande budgetår beräknats medel för stöd- och innovationsåtgärder för högskoleutbildningen, för utveckling av informationssystem avseende studerande och studieresultat och för information om högskolan. Utskottet tillstyrker de för dessa ändamål begärda medelsanvisningarna.

I det föregående har utskottet under avsnittet Vissa gemensamma frågor tillstyrkt regeringens förslag att under detta anslag anvisas 6 milj. kr. till åtgärder för att främja forskningsanknytning samt 1 milj. kr. för planering och förberedelse för temaorienterad forskning i Linköping.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Vissa kostnader i samband med högskolereform* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 15 470 000 kr.

5.19 Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar. Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m. Regeringen har (s. 342—350) föreslagit riksdagen att

1. till Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,
2. till Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 30 139 000 kr.

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 1162 av herr Nygren (s) och fru Hansson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om omvandling av det femte granskningsexemplaret av svenskt tryck vid Umeå universitetsbibliotek till ett fullständigt biblioteksexemplar skyndsamt prövas.

Utskottet

Kungl. biblioteket (KB) skall enligt sin instruktion (1965: 733) inom

de ämnesområden och i den omfattning som regeringen bestämmer dels vara lokalt forskningsbibliotek, dels svara för biblioteksservice åt universitetet i Stockholm. Dessa uppgifter fullgör KB f. n. för humanistiska, samhällsvetenskapliga och i viss utsträckning juridiska ämnesområden. Sedan år 1971 finns inom universitetet som särskild organisatorisk enhet Stockholms universitets bibliotek. Personalen vid detta är i dag i huvudsak uppförd på KB:s personalförteckning.

I propositionen föreslås att ansvaret för litteraturförsörjningen inom vissa ämnesområden skall överföras från kungl. biblioteket till universitetsbiblioteket i Stockholm. Den slutliga överföringen av ansvaret för universitetets litteraturförsörjning föreslås få anstå i avvaktan på resultatet av biblioteks- och dokumentationssamverkanskommitténs (U 1975: 06) arbete. Vidare förordas att den personal som för närvarande är placerad vid universitetsbiblioteket och Latinamerika-institutets bibliotek fr. o. m. budgetåret 1977/78 skall föras upp på universitetets personalförteckning. Utskottet ansluter sig till förslagen i propositionen, vilka överensstämmer med det av riksdagen godtagna uttalandet i propositionen 1975: 9 om högskolans biblioteksorganisation.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot medelsberäkningarna under förevarande två anslag och föreslår att riksdagen anvisar de begärda medlen.

Boktryckare är enligt nuvarande regler i tryckfrihetsförordningen skyldig att bevara tryckta skrifter för granskning. Bl. a. finns bestämmelser om att s. k. granskningsexemplar skall lämnas till justitieministern eller tryckfrihetsombud. Vidare gäller enligt lagen (1949: 166) angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift att boktryckerierna är skyldiga att leverera biblioteksexemplar av tryckta skrifter till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg. Enligt ett regeringsbeslut från 1966 överlämnas det granskningsexemplar av tryckt skrift som hittills insänts till justitiedepartementet till universitetsbiblioteket i Umeå. Enligt riksdagens beslut (prop. 1975/76: 204, KU 1975/76: 54 och KU 1976/77: 1) skall fr. o. m. den 1 januari 1978 inte längre s. k. granskningsexemplar lämnas till justitiedepartementet eller tryckfrihetsombud. I detta sammanhang uttalade chefen för justitiedepartementet att slopandet av ordningen med granskningsexemplar inte borde få föranleda en försämring av Umeå-bibliotekets litteraturförsörjning. Lämpligen skulle skyldigheten att lämna granskningsexemplar kunna ersättas av skyldighet att leverera biblioteksexemplar till universitetsbiblioteket i Umeå.

Den 15 december 1976 beslöt regeringen att en särskild utredningsman skulle tillkallas med uppgift att utreda frågan om skyldighet att leverera biblioteksexemplar av tryckt skrift m. m. Utredaren skall lägga fram sina förslag under våren 1977. Regler om pliktleveranser måste föreligga till den 1 januari 1978 då de nya tryckfrihetsbestämmelserna träder i kraft.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1162 om prövning av frågan om att ersätta granskningsexemplaret med pliktleverans till universitetet i Umeå.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,
2. att riksdagen till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 30 139 000 kr.,
3. att riksdagen beträffande granskningsexemplar av svenskt tryck till Umeå universitet avslår motionen 1976/77: 1162.

5.20 Högskoleförvaltningarna. Regeringen har (s. 350—353) föreslagit riksdagen att till Högskoleförvaltningarna för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 87 871 000 kr.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77: 1358 av herr Hedberg m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen beslutar om medelstildelning så att en fungerande differentierad högskoleförvaltning skall kunna garanteras Halmstad från och med den 1 juli 1977 (yrkandet 2),

1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen till Högskoleförvaltningarna för budgetåret 1977/78 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 90 871 000 kr. samt ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ändamålen för denna förstärkning (yrkandet 15).

Utskottet

Först vill utskottet erinra om att det tidigare i detta betänkande anslutit sig till föredragande statsrådets uppfattning att ifrågavarande förslagsanslag Högskoleförvaltningarna bör slopas med utgången av nästa budgetår och att resurser för förvaltningsändamål i stället bör anvisas tillsammans med resurser för utbildning och forskning. Genom en sådan omläggning får högskolemyndigheterna bättre möjligheter att själva väga behovet av administrativa insatser mot behov av andra insatser för utbildningen och forskningen.

Medelsbehovet under anslaget har av föredragande statsrådet beräknats till 87 871 000 kr. Enligt propositionen har tagits upp medel för närmare ett sextiotal nya tjänster.

I motionen 1976/77: 1407 (yrkandet 15) erinras om att centrala organisationskommittén för högskolereformen (H 75) med tillstyrkan överlämnat förslag från de regionala organisationskommittéerna om förstärkta resurser för förvaltningspersonal. Förslagen innebär att 130 tjäns-

ter skall inrättas budgetåret 1977/78 och 53 tjänster budgetåret 1978/79. Motionärerna påpekar att högskolan måste få de resurser som är nödvändiga för att den skall kunna fylla sina vidgade uppgifter och ge reformen ett substantiellt innehåll. Enligt deras mening kan högskole-reformen i väsentliga avseenden komma att äventyras om inte ytterligare resurser utgår för de lokala högskoleförvaltningarna. I motionen yrkas därför att anslaget räknas upp med 3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Därtill yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att beloppet i fråga i första hand är avsett för högskoleenheterna på utbyggnadsorterna och för uppgifter i anslutning till linjenämndernas arbete samt att fördelningen av de ytterligare tjänster som kan inrättas vid bifall till den begärda medelsanvisningen skall ske efter förhandlingar med personalorganisationerna och med iakttagande av i motionen angivna riktlinjer.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet anföra följande.

Föredragande statsrådet framhåller att han vid sina avvägningar av anslagsbeloppets storlek särskilt beaktat behovet av kompletterande basresurser för de nya högskoleenheterna och förstärkta resurser för den lokala antagningen och för verksamheten vid linjenämnder. Under sektorsanslagen och fakultetsanslagen är — liksom innevarande budgetår i fråga om motsvarande anslag — även beräknade medel för förvaltningsändamål. Med hänsyn till vad i propositionen anförs i fråga om medelsanvisningar till förvaltningsändamål avstyrker utskottet det i motionen 1976/77: 1407 framförda förslaget om en ytterligare medelsanvisning under ifrågavarande anslagsrubrik. Utskottet tillstyrker alltså det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet.

I vad gäller yrkandet 15 i övrigt i motionen 1976/77: 1407 kan utskottet konstatera att motionärerna är ense med föredragande statsrådet om behovet av resurser särskilt för de nya högskoleenheterna och för verksamheten vid linjenämnderna. Med hänsyn härtill och då utskottet inte är berett föreslå riksdagen att i detta sammanhang göra uttalande om hur förhandlingar med personalorganisationerna bör föras avstyrker utskottet yrkandet 15 även i nu berörda avseenden.

Som framgår av propositionen (s. 353) har medel under anslaget beräknats också för förvaltningskostnader för högskoleutbildningen i Halmstad. Utskottet anser därför att yrkandet 2 i motionen 1976/77: 1358 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Under återopand av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77: 59 och med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 15 såvitt gäller anslagsbeloppet till *Högskoleförvaltningarna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 87 871 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande uttalande i fråga om medelsanvisningen m. m. avslår motionen 1976/77: 1407 yrkandet 15 i denna del,

3. att riksdagen beträffande förvaltningskostnaderna för viss högskoleutbildning avslår motionen 1976/77: 1358 yrkandet 2.

5.21 Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 353—354) och hemställer

att riksdagen till *Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 405 992 000 kr.

5.22 Vissa tandvårdskostnader. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 357—359) och hemställer

att riksdagen till *Vissa tandvårdskostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 48 560 000 kr.

5.23 Sjöbefälsskolorna. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 361—363) och hemställer

att riksdagen till *Sjöbefälsskolorna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 15 031 000 kr.

5.24 Bidrag till Akademien för de fria konsterna. Regeringen har (s. 363—365) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Akademien för de fria konsterna för budgetåret 1977/78 anvisa ett anslag av 744 000 kr.

Utskottet

Innevarande budgetår finns i statsbudgeten uppfört ett förslagsanslag av 7 004 000 kr. till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan.

Konsthögskolan kommer fr. o. m. den 1 juli 1977 att tillhöra högskolan och vara inordnad i organisationen av statliga högskoleenheter. Medel för utbildningsverksamheten vid konsthögskolan har därför beräknats under reservationsanslaget Utbildning för kultur- och informationsyrken.

Föredragande statsrådet framhåller att akademien för de fria konsterna även efter avskiljandet av konsthögskolan har viktiga uppgifter att fylla och nämner som exempel konferens-, informations- och utställningsverksamhet. Föredragande statsrådet påpekar att akademien också kan spela en roll för internationella kontakter.

Utskottet delar statsrådets uppfattning och tillstyrker föreslagen medelsanvisning.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Akademien för de fria konsterna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 744 000 kr.

5.25 Ersättning till vissa lärarkandidater. Regeringen har (s. 365—366) föreslagit riksdagen att till Ersättning till vissa lärarkandidater för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 36 308 000 kr.

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 378 av fru Sandéhn (s) och herr Bladh (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att gällande bestämmelser ändras, så att, i enlighet med motionens syfte, ersättning för lärarkandidater kan utgå under viss del av praktiktjänstgöringen.

Utskottet

Från anslaget utbetalas utbildningsarvode m. m. till deltagare i praktisk-pedagogisk utbildning av lärare inom industri och hantverk samt i vissa andra utbildningar vid lärarhögskola. Utbildningsarvodet utgår med belopp som svarar mot lön i viss löneklass.

Före den 1 juli 1974 omfattade utbildningen vid lärarhögskola på lågstadie-, mellanstadie- och ämneslärarlinje bl. a. en praktiktermin, då lärarkandidaten innehade tjänst som lärare och erhöll avlöningsförmåner som lärare med undervisningsansvar. På praktikskolan fanns en särskild lärare med förordnande som handledare. I propositionen 1973: 78 föreslogs att denna praktikorganisation skulle avlösas av ett system där lärarkandidaten under praktiktiden fungerar som assistentlärare i klass hos behörig lärare (handledare). Eftersom praktiken skulle förläggas till handledarens klass fanns enligt propositionen inte längre grund för att utbetala ersättning till lärarkandidaten för fullgjorda undervisningsuppgifter. Beträffande lärarkandidatens uppgifter under praktiktiden och handledarens fortbildning anför föredragande statsrådet i propositionen 1973: 78 bl. a. följande (s. 25): "Skolöverstyrelsen (SÖ) föreslår att lärarkandidaten skall arbeta självständigt under en vecka då handledarna genomgår fortbildning, och då förordnas på handledarens lärartjänst. Jag anser att det är värdefullt att lärarkandidaten får arbeta självständigt under en vecka. Under förutsättning att statsverkets kostnader inte ökas jämfört med om motsvarande fortbildning förlagts till ferier, bör handledare då kunna genomgå fortbildning. Lärarkandidaten bör inte förordnas på handledarens lärartjänst. Om handledaren är frånvarande från skolan under denna vecka för fortbildning, bör annan lämplig person kunna förordnas som handledare." Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget (UbU 1973: 34, rskr 1973: 274).

I motionen 1976/77: 378 erinras om att SÖ i sitt förslag till regeringen om den nya utformningen av ifrågavarande praktik beträffande handledarnas fortbildningsvecka förutsatte att lärarkandidaten därunder skulle förordnas som lärare och handledaren erhålla tjänstledighet. Motionärerna begär att gällande bestämmelser ändras så att ersättning till lärarkandidat kan utgå under den del av praktiktjänstgöringen då handledaren fortbildas.

SÖ har i skrivelse till lärarhögskolorna den 22 oktober 1974, alltså efter riksdagens förutnämnda beslut, behandlat frågor om handledares bortovaro från undervisningen vid sjukdom och tjänstledighet. När det

gäller vikarie för handledaren i lärartjänsten bör vikarie enligt SÖ:s mening förordnas på sätt som är vanligt i skolväsendet när lärare är frånvarande. SÖ fortsätter: "Om handledarens frånvaro omfattar mindre än en tredjedel (i fråga om praktikanttjänstgöring hälften) av praktikperioden och om den infaller under den sista hälften av perioden torde det som regel med utgångspunkt dels i lärarutbildningssyftet, dels i situationen för eleverna i klassen vara rimligast att lärarkandidaten förordnas som vikarie." I senare fallet bör, heter det vidare, vikarierande handledare förordnas.

Det bör enligt utskottets mening undersökas hur det praktisksystem fungerat som beslöts år 1973 för vissa lärarutbildningar. Genom en kartläggning bör man utröna hur lärarkandidaters vikariatstjänstgöring och tjänstgöring under handledarens fortbildning utfallit. Regeringen bör redovisa resultatet av undersökningen för riksdagen. Riksdagen bör med anledning av motionen 1976/77: 378 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

Utskottet tillstyrker förslaget till medelsanvisning under förevarande anslagsrubrik och hemställer

1. att riksdagen beträffande viss undersökning av praktisksystemet i lärarutbildningen med anledning av motionen 1976/77: 378 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. att riksdagen till *Ersättning till vissa lärarkandidater* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 36 308 000 kr.

Stockholm den 20 april 1977

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorps (c), Nordstrandh (m), Jönsson i Arlöv (s), Wiklund (s), fröken Hörlén (fp), herrar Gustafsson i Barkarby (s), Karlsson i Mariefred (c), fru Hjelm-Wallén (s), herrar Strindberg (m), Sundgren (s), fröken Rogestam (c), herrar Hagberg i Örebro (s), Ullenhag (fp) och Elmstedt (c).

Reservationer

såvitt avser nedan angivna avsnitt i betänkandet, nämligen

reformer av högskoleutbildningen

1. beträffande *regionstyrelses planeringsuppgifter* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utbildningsutskottet vill" och slutar "motionen 1976/77: 1407" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet uppfattar jordbruksutskottets yttrande som en anslutning till intentionerna i motionen 1976/77: 1407 och föreslår därför att riksdagen bifaller yrkandet 10 i motionen 1976/77: 1407.

dels att utskottets hemställan under 3 (s. 53) bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande regionstyrelsens planeringsuppgifter i fråga om grundläggande högskoleutbildning inom jordbruksdepartementets ansvarsområde bifaller motionen 1976/77: 1407 yrkandet 10,

2. beträffande antagning till kommunal högskoleutbildning av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar "Tills vidare" och slutar "till Högskolelag" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motionen 1976/77: 1407 att ett överförande av ansvaret för antagning till viss högskoleutbildning till Landstingsförbundets antagningsnämnd är principiellt olämpligt. Samtidigt konstaterar utskottet att förberedelserna för antagningen till den utbildning som börjar höstterminen 1977 nu har framskridit så långt att det i praktiken är omöjligt för riksdagen att besluta om en annan ordning än den i propositionen föreslagna. Med beklagande av att riksdagens handlingsfrihet på detta sätt begränsats godtar utskottet därför regeringens förslag i denna del och avstyrker alltså yrkandet 16 i motionen 1407 i vad avser 35 § förslaget till Högskolelag.

Enligt utskottets mening bör dock överförandet av antagningsansvar till Landstingsförbundet endast ses som ett provisorium i avvaktan på den vidare samordning av antagningen till statlig och antagningen till kommunal högskoleutbildning. En sådan samordning har förordats såväl av H 75 som i motionen 1976/77: 1407. Utskottet anser i enlighet härmed att UHÄ och SÖ bör få i uppdrag att utreda och snarast möjligt komma med förslag rörande en för den grundläggande högskoleutbildningen mera samordnad antagning och tillstyrker alltså yrkandet 6 i motionen 1976/77: 1407.

dels att utskottets hemställan under 30 (s. 56) bort ha följande lydelse:

30. att riksdagen beträffande antagning till kommunal högskoleutbildning med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och med avslag på motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del antar 35 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag,

3. beträffande *uttalande om avskaffande av obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar in: m.* av herrar Alémyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar "Något särskilt" och på s. 39 slutar "motionen 1976/77: 1407" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill emellertid framhålla att det är angeläget att övergångstiden blir så kort som möjligt. Mot bakgrund av den breda enighet som uppenbarligen råder om att obligatoriet är principiellt förkastligt bör enligt utskottets mening riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 7 nu klart uttala att obligatoriet bör avskaffas. Samtidigt bör riksdagen uppmana regeringen att driva de förestående förhandlingarna så att förslag om obligatoriets avskaffande kan föreläggas riksdagen vid 1977/78 års riksmöte. Detta bör riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att inga nya studerandegrupper skall omfattas av obligatoriet.

Utskottet har blivit övertygat om att även andra grupper bör befrias från obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar. Högskolestyrelserna bör enligt utskottets mening åläggas att positivt bedöma och pröva ansökningar om befrielse från obligatoriskt medlemskap som kommer från sådana studerande som till följd av medlemskap i annan facklig organisation, stadigvarande vistelse på annan ort än högskoleorten eller annan likartad omständighet inte kan eller önskar tillgodogöra sig studerandesammanslutningarnas service i olika avseenden. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 39—41 (s. 57) bort ha följande lydelse:

39. att riksdagen beträffande uttalande om avskaffande av obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. att riksdagen beträffande förhandlingar i syfte att avskaffa obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. att riksdagen beträffande befrielse i vissa fall från obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. *beträffande uttalande om avskaffande av graderade betyg* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar "I den" och på s. 51 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Enligt riksdagsbeslutet om reformering av högskoleutbildningen (prop. 1975: 9, UbU 1975: 17, rskr 1975: 179) skall en tregradig betygsskala utgöra riktpunkt för betygsättningen inom högskolan. Dock borde möjlighet till variationer finnas. Enligt utskottets mening bör färre betygsslag än enligt den tregradiga betygsskalan förekomma för sådana utbildningar där betygskonkurrensen utgör ett hinder för att uppfylla utbildningarnas mål. Särskilt gäller detta inom utbildningar som är upplagda som samverkansprojekt eller då det i yrkesförberedelsen ingår en träning i lagarbete.

Frågan om betyg och utvärdering av förskolläro- och fritidspedagogutbildningarna behandlas i propositionen 1976/77: 76 om utbildning av förskollärare och fritidspedagoger m. m. Utskottet får anledning att återkomma till betygsättningen i dessa utbildningar vid sin behandling av nämnda proposition jämte avlämnade motioner.

I motionen 1976/77: 764 hemställs att riksdagen uttalar att de graderade betygen avskaffas i bl. a. fritidsledarutbildningarna, de vårdyrkesutbildningar som i dag har en tregradig betygsskala, bibliotekarieutbildningen samt journalistutbildningen. Utskottet delar de motiv som framförs i motionen för att de graderade betygen i de nämnda utbildningarna bör avskaffas.

dels att utskottets hemställan under 54 (s. 58) bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen *beträffande uttalande om avskaffande av graderade betyg med anledning av motionen 1976/77: 764* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

vissa gemensamma frågor

5. *beträffande det fria utbildningsområdet* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 76 som börjar "Vad först" och slutar "fria utbildningsområdet" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del de i motionen 1976/77: 1407 anförda skälen mot den föreslagna ordningen med ett fritt utbildningsområde övertygande. Regeringens förslag i denna del står i strid med en av grundtankarna i 1975 års beslut om högskolereformen, nämligen att

individernas efterfrågan, arbetslivets behov och begränsningen av tillgängliga resurser skall spela samma roll över hela högskolefältet. Den förordade ordningen innebär vidare väsentliga olägenheter för högskolemyndigheternas planering och arbete och för de anställda vid högskoleenheterna. Enligt utskottets mening bör sålunda 1975 års beslut i denna del ligga fast.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar "Utskottet föreslår beträffande" och slutar "till Högskolelag" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår beträffande förslaget om det fria utbildningsområdet att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 1 avslår regeringens förslag och som en konsekvens härav med anledning av yrkandet 16 i samma motion antar 11 § i det genom propositionen framlagda förslaget till Högskolelag i den lydelse som utskottet förordar i sin hemställan.

dels att utskottets hemställan under 5 (s. 83) bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande det fria utbildningsområdet med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 1 avslår regeringens förslag och med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 16 i denna del antar 11 § i det genom propositionen 1976/77: 59 framlagda förslaget till Högskolelag i följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

11 § Riksdagen kan bestämma hur många studerande som högst får antagas till viss utbildning inom högskolan.

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser. *Riksdagen kan dock för viss utbildning besluta att sådan begränsning ej får ske eller att begränsning får ske endast om vissa villkor är uppfyllda.*

Utskottets förslag

I fråga om annan utbildning än den som omfattas av riksdagens beslut enligt första stycket kan antalet studerande begränsas, om tillgängliga resurser ej räcker. Föreskrifter om sådan begränsning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

anslagsberäkningar för budgetåret 1977/78

6. vid punkten 5.5 (Utbildning för undervisningsyrken) beträffande *förskollärarutbildning i Fittja, Botkyrka kommun*, av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 111 börjar "I motionen 1976/77: 1398" och på s. 112 slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

I motionen 1976/77: 1398 föreslås en lokalisering av förskolläraryt- bildning till Fittja i Botkyrka kommun söder om Stockholm. En sådan lokalisering har också föreslagits av organisationskommittén för Stock- holms högskoleregion (H 75-S). Också byggnadsstyrelsen har förordat att förskolläraryt- bildning förläggs till Fittja.

Regeringen har den 17 februari i år föreskrivit att Blommensbergs- skolan i Stockholm bör disponeras för förskolläraryt- bildning. Med hän- syn härtill är det nu inte möjligt att få till stånd förskolläraryt- bildning i Fittja för höstterminen 1977.

Enligt utskottets mening är det angeläget att också beakta regional- politiska aspekter vid lokalisering av statlig verksamhet inom Stock- holmsområdet. I Fittja kan verksamheten starta relativt snart efter det att beslut om lokalisering har fattats. I det aktuella fallet tillkommer också att Blommensbergsskolan från miljömässiga synpunkter är synner- ligen olämplig.

Med hänsyn till den av riksdagen redan beslutade utbyggnaden av barnomsorgen och förskolläraryt- bildningen kommer att krävas ett ytter- ligare tillskott av lokaler för förskolläraryt- bildningen. Flera skäl talar för att den aktuella lokalen i Fittja därvid bör förhyras av staten och utnyttjas. Utöver de skäl som utskottet ovan pekat på vill utskottet framhålla den starka expansionen av barnstugeverksamheten i Stock- holms södra förortskommuner. Utskottet förutsätter att regeringen åter- kommer till riksdagen med förslag om lokalisering av förskolläraryt- bildning i Fittja i sådan tid att utbildningen kan påbörjas höstterminen 1978. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen med anledning av motionen 1976/77: 1398 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 5 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 (s. 115) bort ha följande ly- delse:

12. att riksdagen beträffande förskolläraryt- bildning i Fittja, Bot- kyrka kommun, med anledning av motionen 1976/77: 1398 och motionen 1976/77: 1410 yrkandet 5 som sin mening ger rege- ringen till känna vad utskottet anfört,

7. vid punkten 5.7 (Lokala och individuella linjer och enstaka kurser) beträffande *vissa medel till universitets- och högskoleämbetets disposi- tion* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar "Utskot- tet anser" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Till regeringens disposition bör finnas 520 000 kr. för försöksverksamhet med intensivutbildning i språk i Umeåregionen. Återstående 2 milj. kr., som enligt propositionen skall stå till regeringens disposition för särskilda behov, bör enligt utskottets mening i stället ställas till universitets- och högskoleämbetets disposition för fördelning snarast möjligt på regionerna. Riksdagen bör med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 2 (s. 123) bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande vissa medel till universitets- och högskoleämbetets disposition med anledning av motionen 1976/77: 1407 yrkandet 14 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

vid **punkten 5.17** (Tekniska fakulteterna)

8. beträffande *en plan för förstärkning av resurserna på det arbetsvetenskapliga området* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 138 som börjar "Utskottet förutsätter" och slutar "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den fortsatta utbyggnaden av det arbetsvetenskapliga området bör få fastare former och att regeringen därför bör utarbeta en plan för ändamålet så som föreslagits i motionen 1976/77: 1404. En utgångspunkt bör därvid vara UKÄ:s tidigare presenterade planer. Detta bör riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 1404 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 (s. 139) bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande en plan för förstärkning av resurserna på det arbetsvetenskapliga området med bifall till motionen 1976/77: 1404 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. beträffande *förslag om utbildning i industriell utveckling m. m. vid högskolan i Luleå* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 139 som börjar "Det förefaller" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

I motionen 1976/77: 143 framhålls att utvecklingen inom näringslivet i landet och i synnerhet i Norrbotten är sådan att det är angeläget att satsa på utbildning och forskning, som syftar till att undersöka de

faktorer som leder till att företag startas och utvecklas, samt utbildning och forskning om nya produkter och metoder. Utskottet delar dessa synpunkter och vill framhålla det angelägna i att utbildning och forskning startas inom tekniska högskolan i Luleå enligt det förslag som utarbetats av organisationskommittén för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1976/77: 143 och 1976/77: 1411 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 (s. 140) bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande förslag om utbildning i industriell utveckling m. m. vid högskolan i Luleå med bifall till motionen 1976/77: 143 och motionen 1976/77: 1411 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. vid punkten 5.20 (Högskoleförvaltningarna) beträffande *anslagsbeloppet* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 143 som börjar "Föredragande statsrådet" och slutar "berörda avseenden" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har föredragande statsrådet inte tagit tillräcklig hänsyn till de nya högskoleenheternas behov och vikten av att linjenämnderna får de resurser de behöver för att rätt kunna fullgöra sina uppgifter. Utskottet tillstyrker därför den i motionen 1976/77: 1407 yrkandet 15 begärda medelsanvisningen på 3 000 000 kr. och föreslår att detta anslag för nästa budgetår förs upp med 90 871 000 kr.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att riksdagen bör ge regeringen till känna att den ytterligare medelsanvisningen är avsedd i första hand för högskoleenheterna på utbyggnadsorterna och för uppgifter i anslutning till linjenämndernas arbete samt vad som anförts i fråga om förhandlingar med personalorganisationerna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 (s. 143) bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1976/77: 59 och med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 15 såvitt gäller anslagsbeloppet till *Högskoleförvaltningarna* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 90 871 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande uttalande i fråga om medelsanvisningen m. m. med bifall till motionen 1976/77: 1407 yrkandet 15 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. *beträffande jordbrukets högskolor* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s):

Frågan om förhållandet mellan jordbrukets högskolor och den statliga högskoleorganisationen i övrigt har i olika sammanhang diskuterats under senare år. 1968 års utbildningsutredning (U 68) utgick från att jordbrukets högskolor skulle ha en separat organisation under jordbruksdepartementet. Flera remissinstanser, bl. a. statskontoret, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet och TCO, uttalade sig emellertid för en samordning av jordbrukets högskolor med den statliga högskoleorganisationen i övrigt. U 68-beredningen förordade också att en sådan samordning borde övervägas.

I propositionen 1975: 9 om reformering av högskoleutbildningen förordade föredraganden att jordbrukets högskolor alltjämt borde ha en separat organisation under jordbruksdepartementet. Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen (UbU 1975: 17, rskr 1975: 179).

Enligt vår mening skulle det från samhällets sida emellertid vara en fördel om insatserna för utbildning och forskning inom jordbrukssektorn kunde vägas mot behoven inom övriga sektorer av högskoleorganisationen. En sådan bedömning skulle underlättas om samtliga statliga högskoleenheter sorterades under en myndighet och ett departement. Det bör därför vara en strävan att på sikt åstadkomma en enhetlig och sammanhållen organisation för all högskoleutbildning.

2. *beträffande tjänster vid medicinska fakulteterna* av herr Sundgren (s):

Genom 69 § i universitetsförordningen har skapats förutsättningar för vederbörande myndigheter att för varje högre tjänst som blir vakant bl. a. pröva om tjänsten skall stå kvar med oförändrad benämning eller ändras för att inom ramen för befintliga resurser tillgodose en mer angelägen forskningsinriktning. Regeringen föreslår i enlighet med förslag från universitetskanslersämbetet att tjänsterna som biträdande professor i anatomi vid universiteten i Lund och Göteborg får benämningen biomekanik respektive neuroanatomi.

Utskottet har i denna fråga med anledning av motionen 1976/77: 1369 i stället förordat att dessa tjänster skall benämnas anatomi, särskilt biomekanik respektive anatomi, särskilt neuroanatomi, vilket överensstämmer med vad som föreslagits från den medicinska fakulteten i Lund respektive Göteborg samt universitetskanslersämbetets fakultetsberedning för medicin, odontologi och farmaci. Det betyder en ytterligare precisering, nämligen att den avsedda forskningen skall vara grundad på kunskaper i det anatomiska ämnesområdet som sådant. Naturligtvis förutsätter tjänsterna djupgående kunskaper i aktuella områden av human-

anatomi. Däremot borde det sakna betydelse hur och vid vilken institutionsavdelning dessa kunskaper förvärvats. Särskilt i vad avser specialiteten neuroanatomi synes det sannolikt att forskare som utgått från såväl anatomiska som histologiska avdelningar producerat forskning av hög internationell klass.

Jag anser därför att, när utskottet nu anslutit sig till de av motionären framlagda förslagen till benämningar, detta inte får tolkas så att kvalificerade forskare inom biomekanik och neuroanatomi, som förvärvat sin kompetens på annat sätt än genom tjänstgöring vid anatomisk avdelning, inte tillåts delta i konkurrensen vid tjänstetillsättningen, utan att den kan ske med utgångspunkt i vetenskapliga kriterier på stadgeenligt sätt. I motionen 1976/77: 1369 har också framhållits vikten av att man inte begränsar urvalet av kvalificerade sökande. Beslutet får inte heller tas som intäkt för att det instrument som § 69-prövningar utgör för förnyelse av forskningens inriktning inte utnyttjas till fullo av fakulteter, planeringsberedningar och universitets- och högskoleämbetet.

*Bilaga 1***Jordbruksutskottets yttrande****1976/77: 1 y****över motioner väckta med anledning av propositionen 1976/77: 59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m.***Till utbildningsutskottet*

Genom beslut den 8 mars 1977 har utbildningsutskottet berett jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över de med anledning av propositionen 1976/77: 59 väckta motionerna 1976/77: 1397 och 1976/77: 1407, yrkande 10.

Regeringens förslag

I anslutning till riksdagens beslut år 1975 om reformering av högskoleutbildningen läggs i propositionen 1976/77: 59 fram förslag i vissa delar som kräver riksdagens medverkan inför reformens genomförande den 1 juli 1977. Förslaget grundar sig främst på det arbete som utförts av den centrala (H 75) och de regionala organisationskommittéerna för högskolereformen. Bl. a. läggs fram förslag till högskolelag. I lagen behandlas högskolans uppgifter och ges allmänna föreskrifter för verksamheten. Dessutom tar lagen upp huvuddragen i högskolans organisation.

I anslutning till reformeringen av högskoleutbildningen föreslås i propositionen 1976/77: 67 en ny institutionell organisation för jordbrukets högskolor m. m. Förslaget innebär bl. a. att jordbrukets högskolor sammanförs till en högskoleenhet, benämnd Sveriges lantbruksuniversitet, med en styrelse och ett rektorsämbete. Statens skogsmästarskola och djursjukhuset vid veterinärinrättningen i Skara föreslås inordnade i lantbruksuniversitetet. Statens veterinärmedicinska anstalt föreslås lyda under styrelsen för lantbruksuniversitetet men i övrigt utgöra en i huvudsak självständig enhet. Den nya organisationen är avsedd att genomföras med verkan fr. o. m. den 1 juli 1977.

Propositionen 1976/77: 67 kommer att behandlas av jordbruksutskottet i betänkandet 1976/77: 17.

Motionerna

I motionen 1976/77: 1397 av herr Gustafsson i Barkarby m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning med syfte att överföra jordbrukets högskolor till utbildningsdepartementets ansvarsområde.

I motionen 1976/77: 1407 av herr Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt

nu är i fråga (yrkande 10), att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om regionstyrelsernas förhållande till högskoleutbildningen inom jordbruksdepartementets område.

Utskottet

I motionen 1397 hemställs om utredning med syfte att överföra jordbrukets högskolor till utbildningsdepartementets ansvarsområde. Motionärerna anför bl. a. att det nu bör vara angeläget att öka samordningen mellan jordbrukets högskolor och högskoleväsendet i övrigt. Den nuvarande ordningen anser motionärerna innebära en uppenbar nackdel så till vida att man från samhällets sida inte kan avväga satsningarna på utbildning och forskning inom jordbrukssektorn gentemot andra sektors behov av utbildning och forskning på lika villkor och i ett sammanhang.

Utskottet vill erinra om att den i motionen aktualiserade frågeställningen diskuterades bl. a. i prop. 1975: 9 om reformering av högskoleutbildningen m. m. Enligt vad föredragande departementschefen därvid anförde måste beträffande utbildningen vid jordbrukets högskolor beaktas att utbildningen vid dessa tar i anspråk endast omkring 15—20 procent av de totala resurserna. Återstoden avser forskning och försöksverksamhet. Den senare har stark anknytning till utvecklingsarbetet inom näringsgrenarna i fråga och hör följaktligen till jordbruksdepartementets ansvarsområde. Enligt föredraganden borde jordbrukets högskolor mot angivna bakgrund alltså ha en separat organisation under jordbruksdepartementet.

Frågan om huvudmannaskap för jordbrukets högskolor berörs även i prop. 1976/77: 67 om ändrad organisation av jordbrukets högskolor. Enligt vad föredragande departementschefen anför (s. 28—29) finns det ingen anledning att fråga 1975 års riksdagsbeslut i detta avseende. Tvärtom har, framhåller föredraganden, det nära sambandet mellan forskningen vid dessa högskolor och utvecklingen inom berörda näringar ytterligare markerats de senaste åren. Som exempel härpå anför den omorganisation av växt- och skogsskyddet (prop. 1974: 109, JoU 1974: 23, rskr 1974: 242) samt omlokalisering av veterinärhögskolan och SVA (prop. 1970: 37, JoU 1970: 23, rskr 1970: 275) som statsmakterna redan beslutat om och den förstärkning av resurserna för dessa verksamheter samt för övrig skoglig forskning och miljövärd som skett.

Utskottet finner för sin del ingen anledning att fråga de bedömningar angående huvudmannaskapet för jordbrukets högskolor som redovisats i det föregående. Utskottet ansluter sig således till uppfattningen att jordbrukets högskolor alltså bör sortera under jordbruksdepartementet. Det i motionen 1397 åsyftade behovet av samordning av verksamheten vid nämnda högskolor med motsvarande verksamhet inom utbildningsdepartementets ansvarsområde torde bl. a. kunna tillgodoses ge-

nom den samverkan på olika nivåer som utskottet uttalar sig för i det följande.

I motionen 1407 anför, såvitt nu är i fråga, vissa synpunkter på regionstyrelsernas förhållande till högskoleutbildningen inom jordbruksdepartementets ansvarsområde. Enligt förslag i prop. 1976/77: 59 skall landet indelas i sex högskoleregioner med vardera en regionstyrelse. Regionstyrelse skall för högskoleregionen planera och samordna den grundläggande högskoleutbildningen inom utbildningsdepartementets ansvarsområde. Motionärerna framhåller, med hänvisning till vissa uttalanden angående regionstyrelsernas uppgifter i samband med 1975 års riksdagsbeslut, att behovet av samordning mellan högskoleorganisationen inom utbildningsdepartementets resp. jordbruksdepartementets ansvarsområde inte minskas genom de föreslagna förändringarna i den institutionella organisationen av jordbrukets högstskolor. Enligt motionärerna är regionstyrelserna lämpliga samordningsorgan för hela högskoleväsendet såvitt avser den del av utbildningsutbudet som skall beslutas regionalt och lokalt, dvs lokala och individuella utbildningslinjer och enstaka kurser. Innebörden av motionärernas synpunkter i förevarande avseende sägs konkret bli att de berörda regionstyrelserna — i Uppsala och Umeå — skall följa utvecklingen av utbildningsutbudet i resp. region och ta de initiativ som behövs för att de samlade resurserna för högskoleutbildning, oavsett departementstillhörighet, skall utnyttjas så mångsidigt och effektivt som möjligt.

Utskottet vill för sin del framhålla att det självfallet är angeläget med en nära samverkan mellan lantbruksuniversitetet och högskoleorganisationen i övrigt. Härom torde inga delade meningar föreligga, vilket bl. a. framgår av uttalanden som gjorts såväl i prop. 1976/77: 59 som i prop. 1976/77: 67. Regeringen har dock ansett att den samverkan som åsyftas och som är nödvändig för att man skall nå bästa möjliga verksamhet och resursutnyttjande bör kunna ske inom ramen för ett informellt samarbete. Samtidigt har påpekats vikten av att berörda organ har kanaler som i fråga om den långsiktiga planeringen möjliggör detta samråd. Utskottet finner i förevarande sammanhang anledning framhålla lämpligheten av att berörda regionstyrelser följer utvecklingen av utbildningsutbudet i resp. högskoleregion och tar de initiativ som behövs för att de samlade resurserna för högskoleutbildning och forskning skall utnyttjas så mångsidigt och effektivt som möjligt oavsett departementstillhörighet.

Föreliggande motioner föranleder i detta sammanhang i övrigt inte något särskilt uttalande från jordbruksutskottets sida.

Stockholm den 22 mars 1977

På jordbruksutskottets vägnar

SVANTE LUNDKVIST

Närvarande: herrar Lundkvist (s), Wachtmeister i Johannishus (m)*, fru Theorin (s), herrar Jonasson (c), Enlund (fp), Lindberg (s), Johansson i Holmgården (c)*, Wictorsson (s)*, Olsson i Edane (s), fru Fredrikson (c), herrar Strömberg i Vretstorp (s), Hallenius (c), Alftin (s), Lorentzon i Ätran (m) och fru Andersson i Hultsfred (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Bilaga 2

Förteckning över statliga högskoleenheter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

Från och med den 1 juli 1977 skall finnas följande statliga högskoleenheter inom utbildningsdepartementets område, var och en omfattande nedan angivna nuvarande läroanstalter (motsv.):

Högskoleenhet fr. o. m. 1977-07-01	Läroanstalt/er t. o. m. 1977-06-30
<i>Stockholms högskoleregion</i>	
Universitetet i Stockholm	Universitetet, journalisthögskolan och socialhögskolan i Stockholm
Tekniska högskolan i Stockholm	Tekniska högskolan i Stockholm
Karolinska institutet	Karolinska institutet, sjukgymnastinstitutet i Stockholm
Högskolan för lärarutbildning i Stockholm	Förskoleseminarierna i Solna, Stockholm och Södertälje, gymnastik- och idrottshögskolan och lärarhögskolan i Stockholm, del av statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor
<i>Uppsala högskoleregion</i>	
Universitetet i Uppsala	Universitetet, förskoleseminariet, lärarhögskolan och seminariet för huslig utbildning i Uppsala
Högskolan i Eskilstuna/Västerås	Förskoleseminariet i Västerås, försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning i Eskilstuna
Högskolan i Falun/Borlänge	Lärarhögskolan i Falun, försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning i Borlänge
Högskolan i Gävle/Sandviken	Förskoleseminariet och lärarhögskolan i Gävle, försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning i Sandviken

Bilaga 2

Högskoleenhet fr. o. m. 1977-07-01	Läroanstalt/er t. o. m. 1977-06-30
Högskolan i Örebro	Förskoleseminariet, gymnastik- och idrottshögskolan, socialhögskolan och universitetsfilialen i Örebro
<i>Linköpings högskoleregion</i>	
Universitetet i Linköping	Universitetet och lärarhögskolan i Linköping, förskoleseminariet i Norrköping, slöjdläroarseminariet
Högskolan i Jönköping	Förskoleseminariet, lärarhögskolan och försöksverksamhet med yrkes- teknisk högskoleutbildning i Jönköping
<i>Lund/Malmö högskoleregion</i>	
Universitetet i Lund	Universitetet och socialhögskolan i Lund, förskoleseminariet, lärarhögskolan, musikhögskolan, särskild ämnesutbildning i musik och statens scenskola i Malmö, del av statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, sydsvenska sjukgymnastinstitutet
Högskolan i Växjö	Lärarhögskolan och universitetsfilialen i Växjö
Högskolan i Kalmar	Lärarhögskolan i Kalmar, (styrelsen för) fortbildning av journalister
Högskolan i Kristianstad	Lärarhögskolan i Kristianstad
<i>Göteborgs högskoleregion</i>	
Universitetet i Göteborg	Universitetet, förskoleseminariet, journalisthögskolan, lärarhögskolan, musikhögskolan, seminarier för huslig utbildning, socialhögskolan, statens scenskola och särskild ämnesutbildning i musik i Göteborg, del av statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor

Bilaga 2

Högskoleenhet

fr. o. m. 1977-07-01

Chalmers tekniska högskola
Högskolan i Borås

Högskolan i Karlstad

Umeå högskoleregion

Universitetet i Umeå

Högskolan i Luleå

Högskolan i Sundsvall/Härnösand
Högskolan i Östersund

Läroanstalt/er

t. o. m. 1977-06-30

Chalmers tekniska högskola
Förskoleseminariet och försöks-
verksamhet med yrkesteknisk hög-
skoleutbildning i Borås, biblioteks-
högskolan

Lärarhögskolan och universitets-
filialen i Karlstad, filialverksamhet
till lärarhögskolan i Göteborg

Universitetet, förskoleseminariet,
lärarhögskolan, seminariet för
huslig utbildning och socialhög-
skolan i Umeå, del av statens
institut för högre utbildning av
sjuksköterskor

Högskolan, förskoleseminariet och
lärarhögskolan i Luleå

Lärarhögskolan i Härnösand
Socialhögskolan i Östersund

Bilaga 3

Förteckning över allmänna utbildningslinjer inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får besluta om annan längd på utbildningslinje än den som i förteckningen anges för linjen.

I Sektorn för utbildning för tekniska yrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Agronomlinjen	220 poäng
Hortonomlinjen	220 poäng
Jägmästarlinjen	160 poäng
Landskapsarkitektlinjen	220 poäng
Lantmästarlinjen	40 poäng
Skogsmästarlinjen	60 poäng
Trädgårdsteknikerlinjen	40 poäng

II Sektorn för utbildning för vårddyrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Veterinärlinjen	220 poäng

Bilaga 4

Förteckning över allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får besluta om annan längd på utbildningslinje än den som i förteckningen anges för linjen.

I Sektorn för utbildning för tekniska yrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Arkitektlinjen	160 poäng
Bergsvetenskapslinjen	160 poäng
Biologlinjen	120 poäng
Datatekniklinjen	160 poäng
Driftteknikerlinjen	40 poäng
Elektrotekniklinjen	160 poäng
Flygtekniklinjen	160 poäng
Fysikerlinjen	120 poäng
Geoteknologilinen	160 poäng
Geovetarlinjen	120 poäng
Hälso- och miljövårdslinjen	120 poäng
Industricell ekonom-linjen	160 poäng
Kemistlinjen	120 poäng
Kemitekniklinjen	160 poäng
Lantmäterilinen	160 poäng
Maskintekniklinjen	160 poäng
Matematikerlinjen	120 poäng
Sjöingenjörslinjen	1
Sjökaptenlinjen	1
Teknisk fysik-linjen	160 poäng
Teknisk fysik- och elektroteknik-linjen	160 poäng
Väg- och vattenbyggnadslinjen	160 poäng

II Sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
ADB-linjen	40 poäng
Beteendevetenskapliga linjen	120 poäng
Ekonomiföreståndarlinjen	80 poäng
Ekonomlinjen	120 poäng
Fritidsledarlinjen	80 poäng
Förvaltningslinjen	140 poäng
Internatföreståndarlinjen	60 poäng
Juristlinjen	180 poäng
Linjen för offentlig förvaltning	140 poäng
Psykologlinjen	120 poäng
Redovisnings- och revisionslinjen	80 poäng
Samhällsplanerarlinjen	140 poäng
Samhällsvetarlinjen	120 poäng
Sekreterarlinjen	80 poäng
Sociala linjen	140 poäng

¹ Enligt förordningen (1959: 425) om sjöbefälsskolor.

Bilaga 4

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Systemvetenskapliga linjen	120 poäng
Transportadministrativa linjen	80 poäng
Ungdomsledarlinjen	40 poäng

<i>Påbyggnadslinje</i>	<i>Omfattar</i>
Fortbildning i socialt behandlingsarbete	20 poäng

III Sektorn för utbildning för vårdyrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Apotekarlinjen	160 poäng
Arbeterapeutlinjen	120 poäng
Hörselvårdsassistentlinjen	80 poäng
Laboratorieassistentlinjen	100 poäng
Logopedlinjen	120 poäng
Läkarlinjen	220 poäng
Medicinska assistentlinjen	100 poäng
Oftalmologassistentlinjen	80 poäng
Operationsassistentlinjen	100 poäng
Receptarielinjen	100 poäng
Sjukgymnastlinjen	100 poäng
Sjuksköterskelinjen	105 poäng
Sociala servicelinjen	100 poäng
Tandhygienistlinjen	40 poäng
Tandläkarlinjen	200 poäng

<i>Påbyggnadslinje</i>	<i>Omfattar</i>
Utbildning i blodgruppsserologi och hemoterapi I—III	6 poäng
Utbildning i klinisk cytologi	24 poäng
Utbildning till ortoptist	40 poäng
Vidareutbildning av sjuksköterskor	50 poäng

IV Sektorn för utbildning för undervisningsyrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Barnavårdslärlinjen	120 poäng
Folkhögskollärlinjen	40 poäng
Fritidspedagoglinjen	80 poäng
Förskollärlinjen	80 poäng
Gymnastiklärlinjen	80 poäng
Handels- och kontorslärlinjen	40 poäng
Historisk-samhällsvetenskapliga ämneslärlinjen	160 poäng
Hushållslärlinjen	120 poäng
Industri- och hantverkslärlinjen	40 poäng
Lågstadielärlinjen	100 poäng
Matematisk-naturvetenskapliga ämneslärlinjen	160 poäng
Mellanstadielärlinjen	120 poäng
Musiklärlinjen	160 poäng
Slöjdlärlinjen	40 poäng
Språkvetenskapliga ämneslärlinjen	160 poäng

Bilaga 4

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Studie- och yrkesorienteringslinjen	120 poäng
Teckningslärarlinjen	120 poäng
Textillärarlinjen	120 poäng
Vårdlärarlinjen	60 poäng
<i>Påbyggnadslinje</i>	<i>Omfattar</i>
Speciallärarlinjen	20—100 poäng

V Sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken

<i>Allmän linje</i>	<i>Omfattar</i>
Bibliotekarielinjen	80 poäng
Journalistlinjen	80 poäng
Kulturkommunikationslinjen	120 poäng
Kyrkomusikerlinjen	160 poäng
Musikdramatiska linjen	120 poäng
Musiklinjen	120 poäng
Religionsvetenskapliga linjen	140 poäng
Skådespelarlinjen	120 poäng
Tolklinjen	60 poäng
<i>Påbyggnadslinje</i>	<i>Omfattar</i>
Praktisk-teologisk utbildning	20 poäng

Bilaga 5

Översikt över motionernas behandling

Motionsyrkande		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
nr	parti	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan p. och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
1975/76:					
1420:2	vpk	35	2.5 mom. 33		
1976/77:					
104	fp	120	5.6 mom. 4		
143	s	139	5.17 mom. 5	9	
144	fp, c, m	89	5.2 mom. 4		
147:1	s	89	5.2 mom. 5		
2		111, 112	5.5 mom. 10, 14		
149	m	110	5.5 mom. 6		
150	s	125	5.9 mom. 1		
275	c, s, m, fp	132—133	5.13 mom. 3		
276	s	129	5.12 mom. 3		
278	s	129	5.12 mom. 4		
280	s	109	5.5 mom. 4		
281	s	89	5.2 mom. 6		
282	s	132	5.13 mom. 2		
373	s	102	5.4 mom. 10		
375	s, c, m, fp, vpk	133	5.13 mom. 4		
378	s	145—146	5.25 mom. 1		
379	m, s, c, fp	89	5.2 mom. 7		
409:5	s	80—81	4.4 mom. 12		
483	s	110	5.5 mom. 6		
484:1	s	89	5.2 mom. 8		
2		89	5.2 mom. 9		
487	c	103	5.4 mom. 14		
491	c	134	5.13 mom. 8		
764	s	50—51	2.5 mom. 54	4	
768	c	129	5.12 mom. 4		
774	fp	129—130	5.12 mom. 5		
776	c, m, fp	136	5.16 mom. 3		
780	vpk	114	5.5 mom. 18		
783	s	130	5.12 mom. 6		
960	vpk	98	5.4 mom. 1		
977	m	80—81	4.4 mom. 13		
978	c	102	5.4 mom. 11		
988:2	vpk	71	4.4 mom. 1		

Bilaga 5

Motions-yrkande		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
nr	parti	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan p. och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
1089	m	114	5.5 mom. 19		
1143	s	123	5.7 mom. 4		
1145	fp	134	5.13 mom. 7		
1147	s	89	5.2 mom. 10		
1149	c	138	5.17 mom. 2		
1156:1	c	89	5.2 mom. 11		
2		110	5.5 mom. 5		
1157	m	89	5.2 mom. 10		
1161:1	vpk	97—98	5.4 mom. 2		
2		33—34	2.5 mom. 28		
1162	s	142	5.19 mom. 3		
1169	s	129—130	5.12 mom. 5		
1170	vpk	129—130	5.12 mom. 5		
1175	fp, c, m	125	5.9 mom. 1		
1306	vpk	134	5.13 mom. 7		
1314	c	103	5.4 mom. 12		
1348	fp	101	5.4 mom. 6		
1356	c	99—100	5.4 mom. 3		
1357	s	101	5.4 mom. 8		
1358:1	s	28—29	2.5 mom. 25		
2		143	5.20 mom. 3		
1359	s	110	5.5 mom. 5		
1360	s, c, m, fp	28—29	2.5 mom. 25, 26		
1362	s	35	2.5 mom. 31		
1363	s	129	5.12 mom. 1		
1364:1	m	26	2.5 mom. 19		
2		26—27	2.5 mom. 20		
1365	fp	118	5.6 mom. 1		
1366:A1	m	46	2.5 mom. 52		
A2		21—22	2.5 mom. 5		
A3		22	2.5 mom. 6		
A4		45—46	2.5 mom. 51		
A5		81	4.4 mom. 17		
A6		21—22	2.5 mom. 5		
A7		45	2.5 mom. 48		
A8		23	2.5 mom. 7		
A9		52	2.5 mom. 59		
A10		34	2.5 mom. 29		
A11		28	2.5 mom. 24		
A12		23	2.5 mom. 8, 9, 10, 12, 14, 15		

Bilaga 5

Motionsyrkande		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
nr	parti	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan p. och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
1366:B1		52—53	2.5 mom. 60		
B2		52	2.5 mom. 57		
B3		46	2.5 mom. 53		
B4		52	2.5 mom. 58		
B5		103	5.4 mom. 13		
B6		81	4.4 mom. 18		
1367	m	35	2.5 mom. 32		
1368	m	101	5.4 mom. 8		
1369	m	133—134	5.13 mom. 6		2
1370	s	80—81	4.4 mom. 14		
1371	c, m, fp	80—81	4.4 mom. 11		
1372:1	s	36	2.5 mom. 34		
2		21	2.5 mom. 4		
3		81	4.4 mom. 16		
4		93—94	5.3 mom. 3		
5		89—90	5.2 mom. 12		
6		93—94	5.3 mom. 3		
7		100	5.4 mom. 5		
8		111, 112	5.5 mom. 11, 14		
1373	s	26	2.5 mom. 17		
1374	s, c, m, fp	90	5.2 mom. 13, 14		
1375	m	27	2.5 mom. 21		
1376	m	27	2.5 mom. 22		
1377	m	93	5.3 mom. 1		
1378	m	99—100	5.4 mom. 3		
1379	m	109	5.5 mom. 3		
1380	m	101	5.4 mom. 7		
1381	m	33—34	2.5 mom. 28		
1382	m	108	5.5 mom. 2		
1383	m, c, fp	26	2.5 mom. 17		
1384	m	39	2.5 mom. 43, 44		
1385	m	51	2.5 mom. 55		
1386	m	72	4.4 mom. 3		
1387	s, m	118—119	5.6 mom. 2		
1391	c, m, fp	100	5.4 mom. 5		
1392	m	72	4.4 mom. 2		
1393	fp	87—88	5.2 mom. 1, 2		
1394	fp	99—100	5.4 mom. 3		
1395	fp	123	5.7 mom. 3		
1396	fp	93	5.3 mom. 2		

Bilaga 5

Motions-yrkande		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
nr	parti	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan p. och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
1397	s	20	2.5 mom. 2		1
1398	s	111—112	5.5 mom. 12	6	
1399	s	80—81	4.4 mom. 10		
1400	s	120	5.6 mom. 5		
1401:1	c, s, m, fp	26	2.5 mom. 18		
2		93—94	5.3 mom. 4		
3		110	5.5 mom. 7		
1402	m, fp	110	5.5 mom. 5		
1403:1	fp	81	4.4 mom. 19		
2		82	4.4 mom. 20		
3		72—73	4.4 mom. 4		
1404	s	138	5.17 mom. 1	8	
1405	s	108	5.5 mom. 2		
1406	c	122	5.7 mom. 1		
1407:1	s	75—80	4.4 mom. 5	5	
2		75—80	4.4 mom. 6		
3		87—88	5.3 mom. 2		
4		33—34	2.5 mom. 28		
5		36	2.5 mom. 34		
6		34—35	2.5 mom. 30	2	
7		39	2.5 mom. 39	3	
8		39	2.5 mom. 40	3	
9		39	2.5 mom. 41	3	
10		20—21	2.5 mom. 3	1	
11		45	2.5 mom. 49		
12		118—119	5.6 mom. 2		
13		111	5.5 mom. 9, 21		
14		122	5.7 mom. 1, 2	7	
15		142—143	5.20 mom. 1, 2	10	
16		34—35, 36, 80	2.5 mom. 30, 35	2, 5	
			4.4 mom. 5		
1408	c, fp	93—94	5.3 mom. 5		
1409:1	m	82	4.4 mom. 22		
2		82	4.4 mom. 22		
3		80—81	4.4 mom. 15		
4		52	2.5 mom. 56		
5		82	4.4 mom. 22		
1410:1	vpk	19, 39—40	2.5 mom. 1, 38, 44, 45		
2		19, 39, 40—41	2.5 mom. 1, 42, 46		
3		111, 112—113	5.5 mom. 8, 13		

Bilaga 5

Motions- yrkande nr	parti	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
		utskottets yttrande s.	utskottets hemställan p. och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
4		111, 112	5.5 mom. 9, 14		
5		111—112	5.5 mom. 12	6	
6		113	5.5 mom. 15		
7		113	5.5 mom. 17		
8		113	5.5 mom. 16		
9		99—100	5.4 mom. 3		
10		88—89	5.2 mom. 3		
11		129	5.12 mom. 2		
1411	fp	139	5.17 mom. 5	9	
1412	fp, s, m	108	5.5 mom. 1		

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Reformering av högskoleutbildningen	
2.1 Lagförslagen	
2.1.1 Förslag till Högskolelag	3
2.1.2 Förslag till Lag om obligatoriska studerandesamman- slutningar	8
2.1.3 Förslag till Lag om elktorsförsamling vid högskole- enhet	10
2.1.4 Förslag till Lag om ändring i universitetsförordning- en (1964: 461)	11
2.1.5 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1964: 538) om socialhögskolorna	11
2.1.6 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1965: 494) med stadga för jordbrukets högskolor	11
2.1.7 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1967: 236) om journalisthögskolorna	12
2.1.8 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1967: 273) om gymnastik- och idrottshögskolorna	12
2.1.9 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1968: 318) om lärarhögskolorna	12
2.1.10 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1972: 308) om bibliotekshögskolan	12
2.2 Propositionens hemställan	12
2.3 Motionsyrkanden	13
2.4 Utskottet	
2.4.1 Högskolelag	18
2.4.2 Högskolans indelning i enheter	24
2.4.3 Organisation för kommunal högskoleutbildning	29
2.4.4 Obligatoriefrågan	36
2.4.5 Sammansättning av vissa organ m. m.	41
2.4.6 Vissa övriga frågor	46
2.5 Utskottets hemställan	53
3 Vissa utbildningar	58
4 Vissa gemensamma frågor	
4.1 Propositionens hemställan	58
4.2 Motionsyrkanden	59
4.3 Utskottet	61
4.4 Utskottets hemställan	83
5 Anslagsberäkningar för budgetåret 1977/78	
5.1 Universitets- och högskoleämbetet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag	84
5.2 Utbildning för tekniska yrken	85
5.3 Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yr- ken	91
5.4 Utbildning för vårdyrken	94
5.5 Utbildning för undervisningsyrken	105
5.6 Utbildning för kultur- och informationsyrken	116
5.7 Lokala och individuella linjer och enstaka kurser	121
5.8 Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.	123

5.9 Humanistiska fakulteterna	124
5.10 Teologiska fakulteterna	126
5.11 Juridiska fakulteterna	126
5.12 Samhällsvetenskapliga fakulteterna	127
5.13 Medicinska fakulteterna	130
5.14 Odontologiska fakulteterna	135
5.15 Farmaceutiska fakulteten	135
5.16 Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna	135
5.17 Tekniska fakulteterna	137
5.18 Vissa kostnader i samband med högskolereform	140
5.19 Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar. Vetenskapliga biblio- tek: Bokinköp m. m.	140
5.20 Högskoleförvaltningarna	142
5.21 Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna	144
5.22 Vissa tandvårdskostnader	144
5.23 Sjöbefälsskolorna	144
5.24 Bidrag till Akademien för de fria konsterna	144
5.25 Ersättning till vissa lärarkandidater	144

Reservationer

1 Regionstyrelses planeringsuppgifter (s)	146
2 Antagning till kommunal högskoleutbildning (s)	147
3 Uttalande om avskaffande av obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar m. m. (s)	148
4 Uttalande om avskaffande av graderade betyg (s)	149
5 Det fria utbildningsområdet (s)	149
6 Förskolläro-utbildning i Fittja, Botkyrka kommun (s)	150
7 Vissa medel till universitets- och högskoleämbetets disposi- tion (s)	151
8 En plan för förstärkning av resurserna på det arbetsveten- skapliga området (s)	152
9 Förslag om utbildning i industriell utveckling m. m. vid hög- skolan i Luleå (s)	152
10 Högskoleförvaltningarna, anslagsbeloppet (s)	153

Särskilda yttranden

1 Jordbrukets högskolor (s)	154
2 Tjänster vid medicinska fakulteterna (s)	154

Bilagor

1 Jordbruksutskottets yttrande 1976/77: 1 y över motioner väck- ta med anledning av propositionen 1976/77: 59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m.	156
2 Förteckning över statliga högskoleenheter inom utbildningsde- partementets verksamhetsområde	160
3 Förteckning över allmänna utbildningslinjer inom jordbruks- departementets verksamhetsområde	163
4 Förteckning över allmänna utbildningslinjer och påbyggnads- linjer inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde ..	164
5 Översikt över motionernas behandling	167

Innehållsförteckning	172
----------------------------	-----

